

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CLII. évfolyam
2017. november

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

A TARTALOMBÓL:

A CÉLÁLLOMÁNYRENDSZER AKTUALIZÁLÁSA
125 ÉVES A HAZAI NÖVÉNYFAJTA-KÍSÉRLET
AZ ERDÉSZETTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK 7. KÖTETE
50 ÉVES A VERGA ZRT.
A VIRÁGOS KŐRIS AZ ÉV FÁJA 2018-BAN!
KAÁN KÁROLY EMLÉKOSZLOP AVATÁS DEBRECENBEN

Halász Aladár

(Répceszemere, 1921. szeptember 5. – Budapest, 2012. április 19.)

Bedő-díjas erdőmérnök, közgazdász, kiemelkedő szakíró, a Pro Silva Hungariae- és az Ember az erdőért-díjak birtokosa, az OEE Tiszteletbeli tagja

Kitűnő minősítésű erdőmérnöki oklevelét 1943-ban szerezte meg. Éppen csak munkába állt a főiskola útépitési tanszékén, máris a nyugati frontra vezényelték. Szolgálatá során, majd a hadifogságban kiválóan megtanult angolul, amit egész pályafutása alatt eredményesen kamatoztatott. Hazatérése után a Balassagyarmati és a Szombathelyi Erdőgazdaságnál szerzett üzemi gyakorlatot. Később a soproni szakiskolában tanított, műszaki és matematikai tankönyveket szerkesztett. 1949-ben az ország öt legjobb erdőmérnökének egyikeként a Tervhivatalba került. Itt munkájuk eredményeként megakadályozták a fakitermelések esztelen mértékű fokozását – sőt elfogadtatták, hogy a háborús erdőpusztítások sebeinek begyógyítása jelentős erőforrásokat igényel. E minden korábbi elképzelést felülmúló program új szakmai távlatokat, korszakot nyitott, amit sokan, világnézeti különbség nélkül az erdőművelés aranykorának tekintenek.

A következő, nagy hatású évtizedben Halász Aladár az Országos Erdészeti Főigazgatóság főigazgató-helyetteseként, a Tervfőosztály vezetőjeként, majd a MÉM Erdészeti és Faipari Osztályának vezetőjeként dolgozott. Az erdőgazdálkodás országos szintű tervezésében leginkább jártas szakemberek egyike volt. Megteremtette a korszerű üzemtervezés hátterét, kidolgozta a fatermelés és -forgalmazás nemzetközi statisztikai rendszerét, sémákat adott a vállalati tervezéshez, megalapozta a valuta- és az árrendszer szabályozását az akkori gazdasági környezetben.

Az ő nevéhez is fűződik az Erdőfenntartási Alap létrehozása és több évtizedes működtetése. Szakmai tekintélye és nyelvtudása révén részt vehetett az EKG és a FAO erdészeti bizottságaiban, majd 1975-ben megválasztották a FAO Erdészeti Bizottsága elnökének, ami az egész magyar erdészet számára is komoly elismerés volt. Hét évtizeden át az Országos Erdészeti Egyesület hűségese tagja volt, a Gazdasági Szakosztály megalapítása hozzá kapcsolható – ezen túl az OEE egyéb fórumain is kezdeményezte az újabb üzemgazdasági, technológiai ismeretek megvitatását, alkalmazását. A Szeniorok Tanácsának köztisztelt tagjaként is aktív szerepet vállalt.

Az OEE Bedő Albert-emlékérmét 1969-ben vette át, majd az Ember az erdőért alapítványi díjat, amelyet 2010-ben az Egyesület legnagyobb elismerése, a Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél követett.

A miniszteri kitüntetések közül 2004-ben megkapta a Pro Silva Hungariae-emlékérmét, majd 2011-ben az Életfa-emlékplakett arany fokozatát vehette át

Főbb munkái: *A magyar erdészet 70 éve számokban (1920–1990), Erdészeti adattár, Faárrendszereink és az erdőművelés finanszírozási rendszerének történeti áttekintése (1945–1990), Angol-magyar és magyar-angol erdészeti, vadászati és faipari műszaki szótár, Erdészettörténet a visszacsatolt országokról (1938–1944).*

Sírhelye: Halász Aladár sírja a Budapesten, a Farkasréti temetőben található.

Haják Gyula

(Budapest, 1924. május 12. – Budapest, 2015. augusztus 14.)

Bedő-díjas erdőmérnök, minisztériumi osztályvezető, az erdészeti műszaki fejlesztés kiemelkedő alakja, az OEE Tiszteletbeli tagja

Haják Gyula 1952-ben diplomázott Sopronban, az akkori Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karán. Szakmánk műszaki, mérnöki oldala vonzotta. Az egyetemi évek után Pusztavámön üzemegységvezető-helyettes, majd Székesfehérváron az erdőgazdasági egyesülés műszaki osztályának dolgozója, később az Erdőgazdasági Építőipari Vállalatnál építésvezető. 1954-től az Országos Erdészeti Főigazgatóság Műszaki Beruházási Főosztályán, majd 1967-től a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériumban dolgozott különböző, de mindig a műszaki területhez kötődő beosztásokban. 1979-től vezette a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatal Műszaki Fejlesztési Osztályát, ahonnan 1984-ben vonult nyugdíjba. Nyugdíjasként is még több mint húsz évig, 2005 végéig aktívan dolgozott különböző erdészeti szervezetek alkalmazásában.

Nagy szerepe volt abban, hogy a lehetőségekkel élve magas színvonalú műszaki minőségben nőtt az erdei feltáróút-hálózat. Támogatta az erdőfeltárás tervezésének intézményesített rendszerét. Országsszerte részt vett az erdőgazdaságok építési beruházásainak előkészítésében, engedélyeztetésében. A nagy jelentőséggel bíró Szállítási Tanácsban következetesen képviselte az erdészet érdekeit. Közreműködésével sikerült az Állami Erdei Vasutakat rendezett és működőképes formában az állami erdőgazdaságok kezelésében fenntartani. A kisvasutak faanyagszállítási funkciójának visszaszorulásakor aktívan segítette a turisztikai funkcióknak megfelelő átalakításokat, a kisvasutak profilváltását.

Nemzetközi kapcsolatainak legfontosabb állomása a FAO/ECE/ILO (Élelmiszerügyi és Mezőgazdasági Világszervezet/Európai Gazdasági Bizottság/Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) vegyesbizottság munkájában való részvétel volt. Minisztériumi munkája során – kiváló nyelvtudásának is köszönhetően – több országnak volt relációfelelőse, 1972-ben az ő szervezésében valósult meg a nemzetközileg is nagy sikerű Erdőfeltárási szimpózium.

Haják Gyula 1952 óta volt az Országos Erdészeti Egyesület tagja. Szakmai és egyesületi munkáját 1987-ben Bedő Albert-díjjal ismerték el, míg a 2014-es soproni Vándorgyűlésen az Egyesület legmagasabb kitüntetését, az Örökös Tagsági Díszoklevelet vehette át. Az Országos Erdészeti Egyesületben az Erdőfeltárási és az Erdei Vasutak Szakosztálya, majd a Szeniorok Tanácsa munkájában vállalt folyamatosan aktív szerepet. Az Erdőfeltárási Szakosztálynak 1959-74 között, az Erdei Vasutak Szakosztályának 1975-79 között titkára volt, míg az ezredforduló után a Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsának titkáráként tevékenykedett.

Sírhelye: hamvait a Magyar Szentek Temploma urnatemetőjében helyezték örök nyugalomra 2015. augusztus 24-én (Budapest XI., Magyar Tudósok körútja 1.).

A harmadik oldal

„Az erdők emlékeznek rátok!”. Ez a felirat áll a bokodi parkerdőben megbújó, csonkán kettétört fatörzset ábrázoló emlékmű talapzatán, melyet a máig létező és élő fogalom, az erdész kegyelet állított 30 évvel ezelőtt, az üzemi balesetekben elhunyt helyi kötődésű erdész kollégák emlékére.

Az emblematikus és rendkívül kifejező alkotás a derékba tört hazai erdész sorsok országos szimbóluma is lehetne, így jó érzés volt olvasni a hírt, hogy idén a kissé eldugott és távol eső emlékbely – a gemenci kollégák jóvoltából – tovább gazdagodott egy erdei pibenőbellyel.

De nem csak a váratlanul megszakadt erdész életutakra emlékeztünk november elején, nem csak értük gyűlnak az ország számos pontján erdész kezek által meggyújtott mécsesek vagy gyertyák, nem csak értük kerülnek az Egyesület díszszalagjával ékesített koszorúk a sírhelyekre.

Az OEE elnöke és elnöksége kifejezetten fontos szakmakulturális törekvésnek tartja a múlt megbecsülését a jelenben, hiszen ezek azok az alapok, amelyekre a jövőnket építhetjük. Ezért is kell a helyi közösségeink szervezésében a szakma és az Egyesület neves alakjainak sírhelyeit ápolnunk, emléküket az erdész kegyelet hagyományai szerint őriznünk. S ennek megvalósítására a Halottak Napja az egyik legméltóbb alkalom.

Minden álszerénységet félretéve talán joggal jelenthetjük ki, hogy nagyon kevés hagyományos szakma, egyedül talán csak az erdészek mondhatják el magukról, hogy az évnek e napján nem csak a közvetlen családtagjaik sírhelyeit, de a szakmai elődök, kollégák nyughelyeit is felkeresik országszerte, a zalai domboktól a tolnai dombokig, a mecseki hegvektől a soproni hegvekig, a Kisalföld síkjától a Duna-Tisza-közi síkságig.

S a múltra tekintő kegyelet leróvása mellett erdei emlékbelyek újulnak meg, új pibenőbelyek születnek és kopjafák emelkednek az elődök emlékére, de már a jövőbe mutatva. Folytasuk bát, éltesük bát, teljesítsük ki az erdész kegyelet eme megnyilvánulásait, még hosszú-hosszú éveken, évtizedeken keresztül!

Nagy László
főszerkesztő

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
havonta megjelenő folyóirata
CLII. évfolyam II. szám (november)
A kézirat lezárva: 2017. november 03.

A címlapon:
Csemeték jó kezekben
Fotó: Nagy László

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**
A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:
DR. OROSZI SÁNDOR

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
dr. Bartha Dénes, Haraszti Gyula,
Lengyel László, Lomnici Gergely,
Puskás Lajos, dr. Sárvári János,
dr. Schiberna Endre, Wisnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:
1021 Budapest, Budakeszi út 91.
Telefon: 06 (1) 201-6293
Mobil: 06 (20) 330-3462
e-mail: erdlap@oee.hu
www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.
FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER** elnök

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán
Olvasószerkesztő, nyelvi korrektor:
Campos Mária

Nyomdai munkák:
PR Innovation Kft., Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a
lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyil-
vántartásba vesszük. A cikkek, írások nem
feltétlenül azonosok a szerkesztő vélemé-
nyével, azok tartalmáért mindenkor a
szerző felel. Honoráriumot megegyezé-
ssel csak felkért írásként,
illetve grafikai munkáért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

Dr. Bidló András, Dr. Mátyás Csaba, Dr. Berki Imre, Dr. Führer Ernő, Dr. Illés Gábor, Dr. Czimmer Kornél, Dr. Csóka György: A célállományrendszer aktualizálása a döntéstámogató rendszerben	346
Dr. Bach István, Dr. Bordács Sándor, Lajtos János: 125 éves a hazai növényfajta-kísérlet	353
Ágazati elismerések a nemzeti ünnep alkalmából	359
Dr. Keserű Zsolt: II. Magyar Agrárerdészeti Fórum Püspökladányban.....	361
MEGOSZ Nagyrendezvény Füzéren – II.	363
Szedlák Tibor: A VERGA Zrt. 50 éve	364
Dr. Bak Miklós, Dr. Börcsök Zoltán, Prof. Dr. Németh Róbert: A vadalma faanyagának jellemzői	366
Domina Norbert: Nemzeti érték lett a Harangodi Erdészeti Erdei Iskola	368
Bénes Margit, Fajkuszné Bodrogi Zsuzsanna, Mészárosné Kiss Boglárka, Libor Mária, Makra Zsuzsanna, Pappné Németh Tiünde, Scheiter Adrienn: Ösvény III. Magyar Tapasztalati Tanulás Konferencia	370
Nagy László: Jó úton halad az Egyesület	372
Nagy László: Új ügyvezető a Titkárság élén	373
Nagy László: Emlékoszlopot avattak Debrecenben	374
Szabó Zsolt: Tavaszi hó- és szélkárok a Répáshutai Erdészeti Igazgatóság területén	378
Tóth Péter: Szakmai kihívások és sikerek a zalai magánerdőkben	379
Andrés Pál: 50 éves osztálytalálkozó Ásotthalmon	381
Bogdán József: 50 éve végzett soproni erdőszervezők találkozója	382
Nagy László: Köd előttem, köd utánam.....	384

A klímaváltozáshoz alkalmazkodó erdőgazdálkodás kihívásai – VI.

A célállományrendszer aktualizálása a döntéstámogató rendszerben

A fafajválasztást támogató segédlet átdolgozásának szükségessége

– **Bidló András, Führe Ernő, Mátyás Csaba** –

A nagyarányú erdőtelepítésekkel közel egy időben, a termőhelyfeltárás fejlődésével együtt, 1970-ben jelent meg először *Az egyes termőhelytípusokon alkalmazható célállományok és azok várható növekedése*, gyakran használt nevén „Járó-tábla”, amely Járó Zoltán vezetésével, számos szakember közreműködésével készült.

Első megjelenése óta a táblázatot többször átdolgozták és kiegészítették, legutoljára 2005-ben (ÁESz 2005), de lényege nem változott: egy olyan segédlet jött létre, amely a termőhely fő paraméterein alapján tesz javaslatot a fafajválasztásra.

A táblázat csak a gyakoribb termőhelytípus-változatokra készült el, hiszen ezekről állt rendelkezésre megfelelő szakmai tapasztalat. Az időközi klimatikus és hidrológiai változások miatt azonban olyan új termőhelytípus-változatok jönnek létre, amelyekre a korábbi táblázatok nem adnak meg fafajjavaslatot. Az új változatok nagy része a klíma „eltolódásából” adódik, ami azt jelenti, hogy olyan talajtípusok kerülnek egy-egy erdészeti klímaosztályba, amelyek korábban az adott klímában nem voltak jelen.

Teljesen új helyzetet idéznek elő az eddigi négy klímaosztály mellett megjelenő sztyep klímaosztály termőhelyi viszonyai, melyek erdészeti megítélésére jelenleg hiányoznak a tapasztalatok. A döntéstámogató rendszer fontos

célja, hogy ezen „új” termőhely-kombinációkra is tegyen javaslatot.

Az átdolgozásra többféle lehetőség kínálkozik. Közvetlen tapasztalati megközelítések a szakértői becslés, továbbá az erdőállapot, a mortalitás elemzése főleg a szárazsági határ közelében. Modellezést vesz igénybe az erdőtervi adatok elemzése, a gépi tanulás alapú extrapoláció, illetve az alkalmazkodóképesség vizsgálata származási kísérletek adataiból. Az eDTR adatbázisa létrehozásához minden megközelítést fel kell használnunk, a továbbiakban röviden ismertetjük ezeket.

A célállományrendszer kiegészítése tapasztalati úton, szakértői becsléssel

– **Bidló András** –

A meglévő célállományrendszert a genetikai talajtípusok tulajdonságainak ismeretében egészítettük ki az új termőhelytípus-változatok fafajjavaslataival. Természetesen figyelembe vettük az egyes fajok termőhelyi igényét és jelenlegi előfordulását. Terepi tapasztalatok hiányában nehezebb dolgunk volt az újonnan megjelenő sztyep klímával.

Feltételeztük, hogy az erdőssztyep klímában megfelelő növekedésű fajok a sztyep klímában kedvező talajviszonyok mellett (pl. legalább közep-mély termőréteg, vályog fizikai féleség) is képesek növekedni, bár a romló klímában növekedésük is gyengébb lesz.

Kedvezőtlen talajtani körülmények között (pl. sekély termőréteg, homok) véleményünk szerint sztyep klímában a hazai őshonos fajok közül egyik sem mutat megfelelő növekedést, így alkalmazásukat nem javasol-

juk. A sztyeophatár közelében az eddig ritkán vagy egyáltalán nem szereplő elegyfajok szerepe várhatóan növekedni fog, erre a javaslatok kidolgozásánál tekintettel voltunk.

Ugyancsak új problémaként jelentkezik a gazdálkodási határ meghúzása, a fajok elterjedésének alsó (szárazsági) szegélyén, ahol az ökológiai kockázatok, illetve a faállomány öngyérülése, kiritkulása erdészeti szempontból a gazdálkodás beszüntetésével jár.

Fafajhatár, elegyfajok figyelembevétele a szárazsági határon: tapasztalatok kocsánytalan tölgyesekben

– **Berki Imre** –

A fajok elterjedésének alsó – szárazsági – szegélyén a termőhelyi feltételekkel összefüggő gazdálkodási határ ott húzódik, ahol az állományban a *fapusztulás miatti egyedszámhiány* erdészeti szempontból már fenntarthatatlan helyzetet teremt.

Kocsánytalan tölgyesekben a fatermési táblához viszonyított kb. 50%-os relatív egyedszámhiányt tekintünk határesetnek. Az egyedszámhiány szoros összefüggést mutat a klímával (*Berki 2017*; további részletek a hivatkozott cikkben találhatók).

Bár hasonló összefüggés a felsőmagasságra is kimutatható, a faállomány extrém száraz időszakok okozta kigyérülését az egyedszámhiány jellemzi megbízhatóan. Kigyérülő erdeinkben ezért a hektáronkénti fatömeget nem lehet csak a famagasság, illetve átmérő alapján fatermési táblából becsülni, tekintetbe kell venni a lecsökkent hektáronkénti törzsszámot. Kétségtelen, hogy eredményes gazdálkodás akkor tartható fenn, ha kellő törzsszámmal éri meg az állomány a vágásérettséget.

Emellett egy adott fafaj jövőbeni fennmaradásában jobban bízhatunk azokon a termőhelyeken, ahol ma is tapasztaljuk természetes felújulását.

* Dr. Bidló András int. ig. egyetemi tanár, SOE
Dr. Mátyás Csaba aks., ny. egy. tanár, SOE
Dr. Berki Imre tszv. egyetemi docens, SOE
Dr. Führe Ernő tud. tanácsadó, NAIK ERTI
Dr. Illés Gábor kut. igazgató h., NAIK ERTI
Dr. Czimmer Kornél egyetemi docens, SOE
Dr. Csóka György tud. tanácsadó, NAIK ERTI

Humuszmennyiség	Kémhatás		
	erősen savanyú	gyengén savanyú	semleges
Cseres-tölgyes			
erősen humuszos		kocsánytalan tölgy, nagylevelű hárs, kislevelű hárs, molyhos tölgy, magas kőris, csertölgy, kocsányos tölgy, mezei juhar	
közepesen humuszos	kocsánytalan tölgy		
gyengén humuszos			
Erdőssztyep			
erősen humuszos		kocsánytalan tölgy, kocsányos tölgy	
közepesen humuszos	kislevelű hárs	csertölgy, korai juhar, mezei juhar	molyhos tölgy
gyengén humuszos	kocsánytalan tölgy		
Sztyep			
erősen humuszos		virágos kőris, molyhos tölgy, korai juhar, mezei juhar	
közepesen humuszos			
gyengén humuszos			

1. ábra Előzetes becslés a száraz klímátípusokban várhatóan jelen levő fafajokról századunk második felében (Berki I.)

Több száz kocsánytalan tölgyes vizsgálatának egyik tapasztalata, hogy – a számottevően savas kémhatású termőhelyeket kivéve – a szárazodás jelentősen lecsökkentette a természetes felújulás esélyét.

Vizsgáltuk, hogy a száraz klímában kigyérülő tölgyesekben mely *szárazságtűrő elegyfajok* nőnek fel a lombkoronaszintbe. Tapasztalataink szerint a szárazodás fokozódásával egyre inkább felértékelődő elegyfajok fokozottabban érzékenyek a tápelem-ellátottságra, de még a kémhatásra is, mint a gyengülő vitalitású főfafajaink. Az 1. ábrán a klímaosztály, a humusztartalom és a talajkémhatás függvényében adunk *előzetes becslést* hazánk száraz klímátípusain századunk második felében alkalmazható fafajokról. A táblázatban foglaltak beépítésre kerülnek az eDTR megfelelő adatbázisába, és növelik az elegyítésre javasolt fajok körét.

Erdőtervi adatok elemzése és azok tapasztalatai

– Illés Gábor –

Adott termőhelyen a természetből fafajok növekedése, fatermőképessége becsléséhez kézenfekvő az Erdőállomány Adattár, illetve az erdőtervek felhasználása. Felmerül a kérdés: miért van szükség a fatermőképesség becslésére ökológiai segédváltozók (pl. termőrétegmélység) felhasználásával, ha rendelkezünk egy célállomány-táblázattal?

Egyfelől azért, mert a faállományok növekedése az elemzések tanúsága szerint igen nagy szórást mutat a ter-

mőhelyi paraméterek függvényében, és nemhogy az öt termőhelyi paraméterünkkel, de nagyszámú változóval is igen nehéz pontosan meghatározni. Ez az oka annak, hogy a jelenlegi szakmai ajánlás (a célállomány-táblázat) „csak” arra vállalkozhatott, hogy fatermési csoportokat adjon meg. (Megjegyzendő, hogy ez a „csak” is nagy teljesítmény a rendelkezésre álló lehetőségek mellett.) Másrészt csak megfigyeléseken alapuló tapasztalati modellekkel lehet megbecsülni a fatermőképességben várható változások irányát és mértékét (Illés – Fonyó 2016).

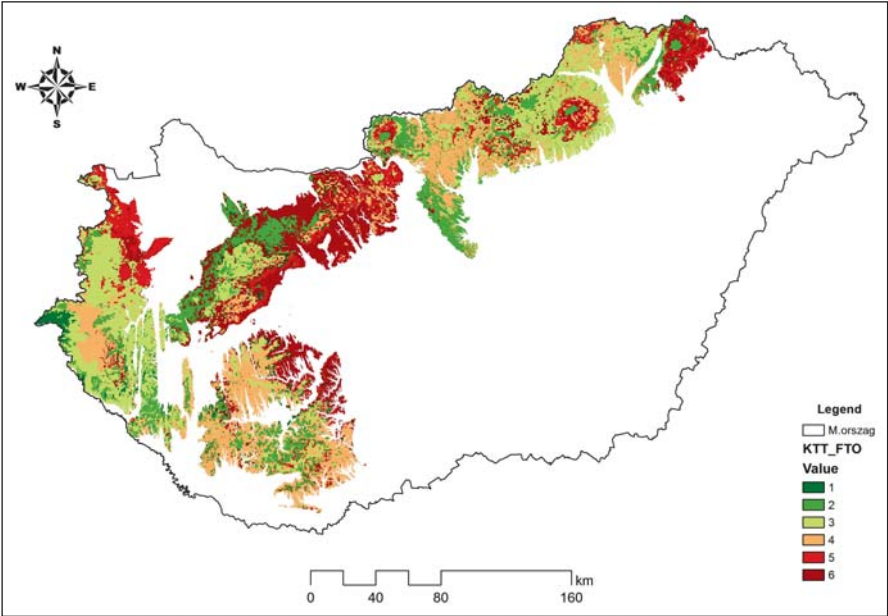
Munkánk során két irányból közelítettük a kérdést: (1) Tegyük folytonossá és generalizáljuk a célállomány-táb-

lázatot mint a fafajválasztás kiindulását gépi tanulási módszerekkel; (2) próbáljunk meg a legszélesebb tapasztalati alapon rendelkezésre álló, standardizált módszerekkel feldolgozott, rendszeres terepi adatgyűjtésből építkező adatbázisból, és az adattári információkkal becslést adni a fatermőképesség és a termőhely (többek között a klíma) kapcsolatára.

A vizsgálatban a hat legnagyobb területfoglalású fafaj növekedésének termőhelyi összefüggését kíséreltük meg robusztus modellel leírni. A vizsgált fafajok az akác, a bükk, a csertölgy, az erdeifenyő, a kocsányos és a kocsánytalan tölgy voltak. (A feketeifenyő és a nyárak eltérő okokból nem szolgáltatnak megfelelő eredményt.)

Az ökológiai segédváltozók között az erdészeti gyakorlatban használt paramétereken túl még számos, a termőhellyel és a klímával összefüggő változót használtunk. Célunk a fatermési osztály becslése volt fafajonként. Az eredményeket több száz, esetenként több ezer független adattári mintán és FNM pontokon teszteltük.

A kontrollként használt FNM-pontokhoz képest az elért becslési pontosság ± 1 fatermési osztályon belül, a lombos fajok esetében 55% (A), 74% (KST), 75% (KTT), 76% (B), illetve 84% (CS), az erdeifenyő esetében 78% volt. A kocsánytalan tölgy fatermési osztály modelljéből származtatott térkép látható a 2. ábrán. A kapott eredmények ígéretesek. Jelenleg a munka nagy része a fatermési osztály eltolódásainak becslésére fókuszál.

2. ábra A kocsánytalan tölgy modellezett fatermési osztály térképe jelenlegi klímaállapot szerint, négy erdészeti tájcsoporthoz, 150 m tengerszint felett (Illés G.)

Fafaj és fatermőképesség előrebecslése gépi tanulással, a célállománytáblák felhasználásával

– Czimber Kornél –

Az Agrárklíma.2 (VKSz-12-1-2013-0034 számú) projekt döntéstámogató rendszerének (eDTR) egyik legfontosabb célkitűzése az integrált geoinformatikai és klíma modellek adatai alapján becslést szolgáltatni az alkalmazható célállományokra és azok növekedésére, több jövőbeni időszakra. A feladat megoldásához a jelenleg használatos célállomány-táblázatot vettük alapul (3. ábra), amely termőhelytípus-változatokként tartalmazza az alkalmazható célállományokat, a főfajokat és azok növekedését, valamint az elegyfajokat.

A módszer fejlesztésénél számos kihívásnak kellett megfelelni. A geoadatok integrációja több problémát felvetett. A jövőbeni időszak klímáját előrejelző 12 regionális klíma modell adatait a jóval finomabb felbontású múltbeli klímaadatokkal kellett összehangolni és javítani. Kísérletek folynak a klímaadatok javítására a domborzat és kitétség alapján, mivel a múltbeli modellek felbontása 10 km, a jövőbeni modelleké közelítőleg 25 km-es. A termőhelytípus-változatok talaj- és hidrológiai adatait is több forrásból pontosítottuk (NAIK ERTI talajadatbázis, talajvízadatok, evapotranspirációs adatok). A módszer geoadatokat, és a célállománytábla mintegy 5 ezer termőhelytípus-változat fafaj- és növekedés-bejegyzését használja fel a jövőbeni erdőtelepítési és erdőfelújítási döntések támogatásához.

A klímaváltozás számos olyan új termőhelytípus-változatot eredményez, amelyek az eddigi célállománytáblában nem szerepeltek. A hiányok kitöltésére kidolgoztunk egy gépi tanulási módszert, amely a táblák adataiból indul ki, azok adataiból tanul, és a tanulási folyamat végén fafaj- és növekedésbecslést ad (5. ábra).

Elsőként megpróbáltuk valamennyi termőhelytípus-változati tényezőt mennyiségi értékekre váltani. A klímaosztály esetében a FAI index-szel, a termőréteg-vastagság esetében a konkrét mélységgel, a fizikai talajféleség és genetikai talajtípusnál a víztartó képességgel helyettesítettük a kategóriákat. A hidrológiai viszonyokat tekintve első körben csak a többletvízhatástól független termőhelyekkel foglalkoztunk. A jó-közepes-gyenge növekedést

Gyertyános-tölgyes klíma

11 Sziklás-köves váztalaj SZV				Célállomány főfajaja és növekedése:	Elegyfajok:	Megjegyzés:
TVFLN	ISE SE	TÖ	isz			
Természetes erdőtürsülés-csoport:				KTT	MJ	Semleges és bázikus alapkőzeten.
SZI-E				CS	MSZ	Átmenet a KTT klíma felé.
				MK	VK	Véderdő, az őshonos fafajok vágásos üzem módban nem kezelhetők.
				H	BE	
				EF		

3. ábra A célállománytábla részlete egy termőhelytípus-változatra (Czimber K.)

rendre 3, 2, 1 értékekkel helyettesítettük. Ahol a Járó-táblában egy célállomány növekedésénél két kategória is szerepel, ott az átlagértéket használtunk (1,5 és 2,5).

A gépi tanulási módszer a kvantifikált adatok alapján egy ötdimenziós termőhelytípus-változat-térben keresi a legközelebbi 5 célállományt, és távolságkernelek segítségével súlyozza azok növekedését:

$$f_c(T) = \sum_{i=1}^p \sum_{t=1}^5 n_{ci} e^{q_i(T_i - J_{ci})},$$

$$w_c(T) = \sum_{i=1}^p \sum_{t=1}^5 e^{q_i(T_i - J_{ci})},$$

$$k_c(T) = \frac{f_c(T)}{w_c(T)} \left(1 - e^{rf_c(T)w_c(T)^2} \right),$$

ahol: T = termőhely vektor; c = célállomány; i, t = index; n = növedék; p, q, r = konstans; J = Járó-táblázat.

Távolságkernelnek a Gauss-kernelt választottuk. A módszer célállományonként súlyoz, és csak a tanításra használt adatsoroktól való távolságszámítás és súlyozás után választja ki a legközelebbi öt célállományt. Ha a célállomány normalizált távolsága a termőhelytípus-változat-térben egy adott küszöbértéken kívül van, vagy ha a célállomány számított növekedése egy másik küszöbérték-

nél kisebb, akkor ez a célállomány nem szerepel a kimeneti adatsorban.

Mivel a célállománytábla csak ott tartalmaz bejegyzést, ahol egy fafaj erdészeti szempontból javasolt (például bükk fafaj csak bükkös klímában szerepel), ezért az interpolált 5 változós felületet korrigálni kellett a távolságfüggvénnyel, hogy a hiányzó adatok esetében a felület a nulla növekedéshez közelítsen (4. ábra).

Szárazsági stressz teszt (fotó: Eredics A.)

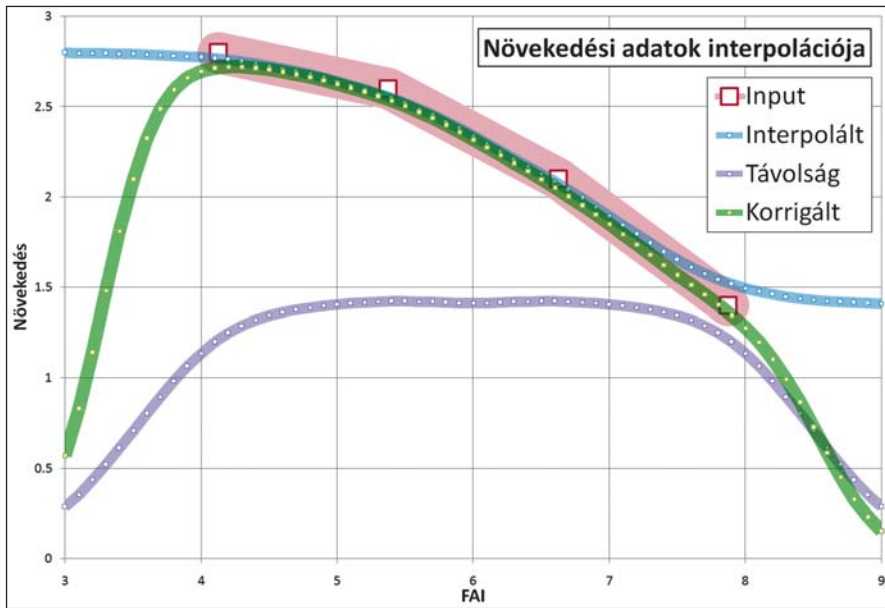
A módszer kimenete egy lista, minden erdészeti szempontból fontos, a jelenben és a jövőben valószínűsíthető termőhelytípus-változatra, amely tartalmazza a legközelebbi öt (vagy kevesebb) célállományt, azok várható számszerűsített növekedését, valamint egy egész számot, hogy a növedékbecslés hány közeli adatsor alapján történt (5. ábra).

A rendszert felkészítettük az ötödiként belépő sztyep klímára történő becslésekre is. Ehhez a fafajok egyes klímaosztályokra adott válaszgörbéiből indultunk ki, és a bevezetett korrekciós függvény segítségével extrapoláltuk

Helyreigazítás

Az Erdészeti Lapok 2017. októberi lapszámában megjelent A döntéstámogató rendszer (eDTR) ismertetése című vezércikk Hidrológia adatok alfejezet (309. oldal) szerzője nem a dr. Bidló A.–dr. Führer E.–Dr. Illés G. hármas, hanem a szakterület elismert kutatója, oktatója prof. dr. Gribovski Zoltán. A technikai hibáért a szerző és az Olvasók megértését kérjük. (Nagy L.)

4. ábra Kocsánytalan tölgy növekedési adatok interpolációja egyetlen jellemző, a FAI alapján (kék), valamint korrigált interpolációja (zöld) a távolság (lila) segítségével (Czímber K.)

Hidro-lógia	Genetikai talajtípus	Termő-réteg	Fizikai talaj-féleség	B	GYT	CS-KTT	ESZTY	SZTY
TVFLEN	LHE	MÉ	H	KST 2.0 (4) FRNY 1.7 (3) KTT 2.3 (4) A 2.4 (4)	KST 1.9 (9) KTT 2.4 (7) FRNY 2.2 (7) A 2.5 (9) CS 2.0 (3)	KST 1.8 (12) FRNY 2.2 (10) KTT 2.4 (8) A 2.4 (10) CS 2.0 (4)	KST 1.7 (8) FRNY 2.2 (7) A 2.3 (6) KTT 2.3 (4)	KST 1.4 (3) FRNY 1.7 (3)
TVFLEN	LHE	MÉ	V	KST 2.6 (6) FRNY 2.3 (3) KTT 2.7 (4) B 2.7 (4) MK 2.0 (3)	KST 2.4 (13) FRNY 2.7 (7) KTT 2.7 (8) A 1.5 (1) MK 2.3 (4)	KST 2.2 (15) FRNY 2.8 (10) KTT 2.7 (9) A 2.3 (1) CS 2.5 (2)	KST 2.2 (10) FRNY 2.7 (7) KTT 2.7 (4) A 1.2 (1) NNY 2.6 (3)	KST 2.1 (4) FRNY 2.3 (3) NNY 1.4 (2)

5. ábra A gépi tanulási módszer kimenetének részlete (Czímber K.)

a növekedésértékeket. Ha az extrapoláció eredménye egy választott küszöbérték alatti (< 1), vagy a normalizált távolság túlságosan nagy, akkor azt a termőhelytípus-változatot erdősítésre alkalmatlannak tartja a módszer.

A célállománytábla bejegyzéseinek 50%-át tanításra, a másik 50%-ot pedig tesztelésre felhasználva a tanulási és növekedéscsökkentési módszer pontosságra a többletvízhatástól független termőhelyeken $+ 0,01$ átlagos eltérést és $0,35$ eltérésszórást kapunk, ami a 3, 2, 1 (jó-közepes-gyenge) értékeket figyelembe véve jónak mondható.

Az eljárás fejlesztése több körben történt az egyes kimeneti adatsorok részletes elemzése alapján. A jelenlegi verzió pontosítása további szakértői ellenőrzést igényel. Különösen a fajokonkénti küszöbértékek igényelnek alapos elemzést. A kifejlesztett táblázatot, az egyes fajok termőhelyi igényének részletes ismeretében, termőhelytípus-változatokként a terepi tapasztalatok figyelembevételével validálni kell, és csak így válik alkalmazhatóvá a gyakorlatban.

Az alkalmazkodóképesség modellezése származási kísérletekben

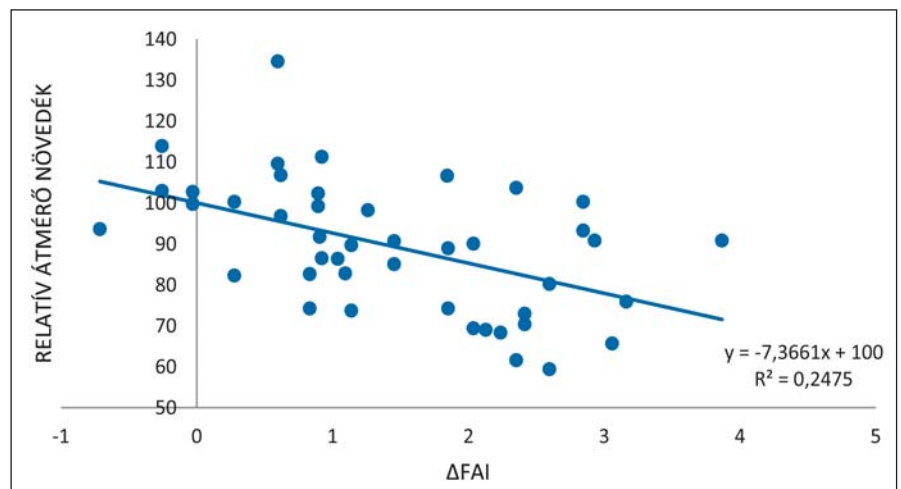
– Mátyás Csaba –

A gyors klimatikus változások miatt fontos, hogy megismerjük fajaink

genetikai alkalmazkodóképességét. Ehhez konkrét adatokat csak a származási kísérletek tudnak szolgáltatni. A klímaváltozásra adott reakciót a populációk különböző klimatikus környezetbe áttelepítésével szimuláljuk. Azonos populációk több helyszínen történő megfigyeléséből megbecsülhető a klímaváltozás következtében fellépő növekedéscsökkenés.

Példaként a Zala megyei Bucsutai-bükk-kísérletben 28 származás adatából meghatározott növekedéscsökkenés mértékét mutatjuk be a FAI-index változásának mértékében (6. ábra). A szimulált klímaváltozás mértékét az áttelepítéssel előidézett klímaváltozásra számított FAI-indexek különbsége (Δ FAI) adja meg.

A szárazodás irányában mért növekedéscsökkenés monoton csökkenő lineáris regresszióval írható le (a trend exponenciális, de az adott kísérletben ehhez nincs elegendő adat; Horváth – Mátyás 2014). Ezt az összefüggést más fafajokkal végzett vizsgálataink is megerősítik. Ki kell emelni, hogy a származási kísérleti adatok a „helyben maradt”, alkalmazkodott populációk hirtelen klímaváltozásra adott válaszát szimulálják. A különböző termőhelyeken, különböző klímában tenyésztő állományok adataiból számolt regresszió trendje az interpolált növekedési függvénnyel egybevetve (lásd a 4. ábrát) szembeötlő hasonlóságot mutat. Ezekkel párhuzamos trendet mutat be idézett cikkében Berki I. is az Erdészeti Lapok áprilisi számában (Berki 2017), ami mindhárom megközelítés eredményét megerősíti.

6. ábra Az alkalmazkodottság gyengülése okozta növekedéscsökkenés 15 éves bükkpopulációk átmérőjének százalékos változása alapján, a Δ FAI értékkel kifejezett klímaváltozás függvényében (Horváth – Mátyás 2014)

Elvárások és kétségek az eDTR használatával kapcsolatban

– Dr. Mátyás Csaba –

A tartamosság 300 éve megfogalmazott koncepciója óta a klímaváltozás a legnagyobb kihívás az erdőgazdálkodás számára. Szó szerint létkérdés a hosszú távú döntések megalapozottságának erősítése. Az eDTR előnye más hasonló rendszerekhez képest, hogy a gazdálkodást segítő konkrét adatokat szolgáltat (pl. „sérülékenységi” helyett fatermőképességet), ezek azonban csak döntést támogató információk lehetnek, a javaslatokat komoly bizonytalanság terheli. A bizonytalanság számos forrásból eredeztethető, ezek közül a fontosabbak a következők.

Bár ismertek a légkörőcéanban lejároló folyamatok fizikális és légkörkémi törvényei, a nagyszámú, egymástól független tényező nem lineáris változásai miatt az előrejelítés bizonytalansága nagy, és természetesen az alkalmazott elméleti klíma-modelltől is függ (ezért alkalmazzuk az eDTR esetében 12 modell átlagát).

Az éghajlat jövőbeni alakulása a globális emberi tevékenység, illetve a gazdasági folyamatok függvénye (széndioxid-kibocsátás, felszíni változások, pl. erdőterület csökkenése stb.). Az előrejeltheséget tovább rontja, hogy ezeket a folyamatokat politikai döntések befolyásolják (pl. a párizsi klíma-határozatok melletti elkötelezettség). Az eDTR ezért az átlagos éghajlati előrejelítés mellett jelzi az optimistább, illetve pesszimistább forgatókönyvek elterjedését is.

Bármennyire is gyakorlatias a változások erdőrézslzet szintű előrejelítése, a klímaváltozás hatásait a termőhely és faállomány összetétele, szerkezete lényegesen befolyásolhatja. Ezért elengedhetetlen az országos léptékű adatbázisok alapján kapott adatok ellenőrzése, pontosítása a helyi adottságok figyelembevételével.

Végül további bizonytalanságot rejt magában az érintett fafajok viselkedése, változásokkal szembeni toleranciája, továbbá az egészségi állapotot befolyásoló ismert és még ismeretlen antagonisták szervezetek fellépése. Bár a termőhely-potenciál és a növekedés/fatérés összefüggései tapasztalati alapon eléggé ismertek (fatérési táblák), a részleges, illetve tömeges mortalitást kiváltó küszöbértékek alig vannak feltárva, holott ezek különösen az

erdőssztyep peremén és az újonnan megjelenő sztyep klíma hatáskörzetében okozhatnak nagyobb bizonytalanságot. Mint már korábban említésre került, az egyes fafajok becsült fatérését a fafajra meghatározott kockázati határig adjuk meg; állományaik elvileg ennél kedvezőtlenebb feltételek mellett is fenntarthatók lehetnek, gazdasági értékük azonban a fokozott kockázat miatt bizonytalan.

Kérdés, hogy egyáltalán érdemes-e konkrét javaslatokat tartalmazó döntéstámogató rendszert felépíteni ennyi bizonytalanság mellett. Az eDTR-ben a jelen pillanatban rendelkezésre álló klimatológiai, talajtani, fatéréstani, fiziológiai, genetikai stb. ismereteket dolgoztuk fel; a nyitott rendszer lehetővé teszi minden újabb információ beépítését. Így a rendszer mindig az aktuális, elérhető ismeretek szintjén segítheti az erdőművelési döntéseket, ha a gazdálkodó is tisztában van a javaslatok kényszerű bizonytalanságával, és azt saját tapasztalataival, a termőhely minél pontosabb feltárásával egészíti ki. Az eDTR folyamatos felülvizsgálata továbbra is szükséges lesz, ehhez a rendszer moduláris felépítése minden lehetőséget megad.

* * *

A klímaváltozás „alattomos”, azaz következménye csak extrém esetekben nyilvánvaló, egyébként emberi észlelési léptékben lassan, áttételesen és idő-

eltolódással fejti ki hatását. Ezért nehéz az alkalmazkodásról dönteni, hiszen nincsenek egybevezethető előzmények.

A döntéstámogató rendszer egyelőre elsősorban az erdőművelés legkritikusabb fázisára, az erdőfelújításra/erdőtelepítésre ad becslést és javaslatot. Nem feledkezhetünk meg arról, hogy a klímaváltozásra felkészülés mennyiségileg nagyobb feladatokat ad a meglévő, vágásérettségi kortól még távoli állományokban. A mesterséges beavatkozás és a természetes folyamatok érvényesülése közötti optimális egyensúly termőhelyre és fafajra szabott erdőművelési feltételei ma még nincsenek kellően feltárva, de az eDTR-ben található klíma-előrevetítések ebben is irányt mutatnak.

Végül ismételtetni ki kell emelni, hogy az eDTR további fejlesztéséhez a biztos tudományos háttér mellett a gyakorlati szakemberek terepi tapasztalatainak folyamatos nyomkövetése elengedhetetlen.

Ehhez az is szükséges, hogy a helyi extrém események regisztrálása, valamint az erdőművelési munkák dokumentációja (pl. a felhasznált szaporítóanyag származása, eü. kitermelések mértéke stb.) minél több helyszínen lehetővé tegye a későbbi visszakeresést, értékelést.

Az eDTR széles körű bevezetése csak így lehet sikeres. Ehhez a miniszteriális szakvezetés részéről a fogadókészség teljes mértékben biztosított. Az eDTR bevezetésének jogi feltételei előkészítés alatt vannak, ezért sürgős feladat a fentiekben ismertetett eredmények „összefésülése” és a szakértői felülvizsgálat (validálás) végrehajtása.

Utószó: klímaváltozás és a nagyítótűkör...

– Csóka György –

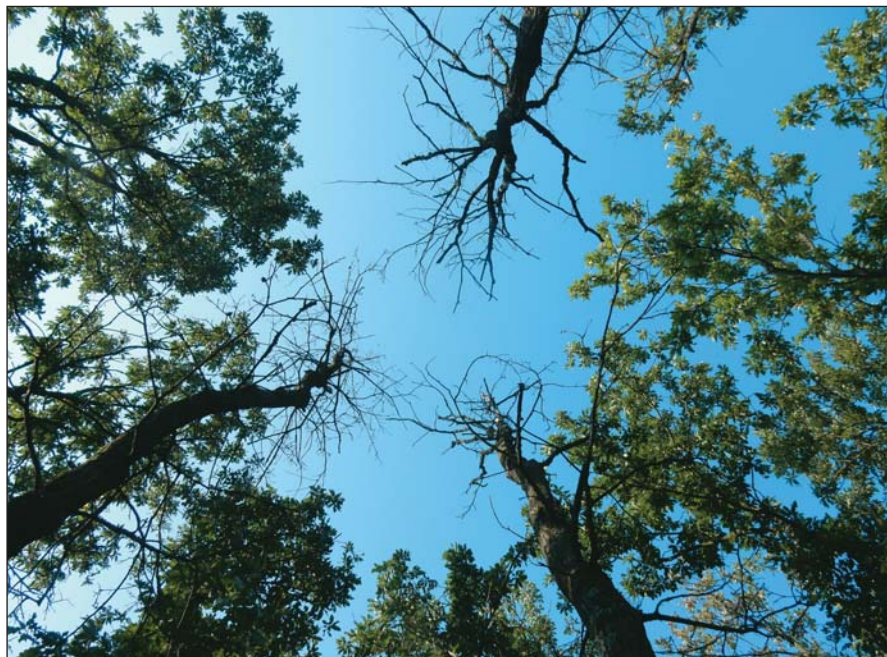
A klímaváltozás erdők egészségi állapotára gyakorolt negatív hatásait manapság nehéz nem észrevenni. Így van ez nemcsak Magyarországon, hanem világszerte is. Napról napra válnak ismertté újabb információk, amelyek erdeink jövőjét tekintve sajnos nem túl rózsás jövőképet vetítenek előre. Más kérdés, hogy még a töménytelen bizonyíték sem feltétlenül elegendő mindenki meggyőzésére.

A tudomány, a kutatók feladata a bizonyítékok feltárása és széles körű ismertetése, valamint előrejelzések, javaslatok megfogalmazása. Az Agrárklíma.2 projekt keretében készülő döntéstámo-

gató rendszer (eDTR) már maga is egy válasz a fenti kérdésre. A változó klímát alapul véve hol, milyen fafajokban lehet gondolkodni úgy, hogy az erdőgazdálkodás jövőbeni kockázatait csökkentsük? A klímarezisztens szaporítóanyag szintén egy lehetséges válasz, vagyis honnan hozzunk szaporítóanyagot ahhoz, hogy őshonos fafajaink változatosságát, alkalmazkodóképességét javítsuk?

Fontos azonban megérteni, hogy nincsenek univerzális, mindentudó válaszok. Mert ahogyan a probléma, illetve a feltett kérdések is rendkívül sokfélék és összetettek, a válaszok sem igen lehetnek mások.

A Biscogniauxia mediterranea a cserpusztulás kórokozójaként korábban mediterrán tájakon volt ismert. Az utóbbi évtizedben Baranya és Veszprém megyében több helyen is tömeges pusztulást okozott, de az Északi-középhegység szárazabb csereseiben is. Az aszálystressz miatt legyengült, rovarkárosított, lombvesztett állományok fokozottan ki vannak téve a tömeges mortalitásnak. (Szöveg és kép: Csóka Gy.)

Első hallásra talán furcsának tűnő megközelítés, de talán nem haszontalan a klímaváltozást „homorú tükörnek” tekinteni. Ilyen tükrök vannak egyes szállodák fürdőszobájában. Gonosz egy szerkezet az ilyen tükör, mert brutálisan felnagyítja az archív egyenetlenségeit, a szeplőket, a pattanásokat, ragyákat. Ugyanezt teszi a klímaváltozás az erdőgazdálkodással. Félreérthetetlenül egyértelművé teszi azokat a hibákat, amelyeket egykoron „normális klímában” észrevenni, sőt esetenként még sejteni sem nagyon lehetett. A klímaváltozás egyértelműen rámutat, hogy az erdőgazdálkodásban minek mi lesz a következménye. Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy a tenivalók meghatározásához is sok fontos és hasznos információ nyerhető a képzeletbeli nagyítótűkör segítségével.

Hazai és nemzetközi kutatási eredmények egyaránt arra utalnak, hogy a finomabb léptékben is változatos állományszerkezet (legyen szó bürzsönyi bükkösről vagy tátrai lucosról) nagyban csökkenti az abiotikus károk (széldöntés, viharkárok) kockázatát.

Győrfi János professzor már hatvan éve leírta, hogy a rovargradációk kialakulásának és terjedésének egyik meghatározó oka erdeink egyetlensége. Sok minden változott az elmúlt hat évtizedben, de ennek a megállapításnak az érvényessége aligha. Talán Győrfi János is egyetértene abban, hogy erdő-

védelmi szempontból fontos lenne elkülöníteni a „statisztikai” és a „funkcionális” elegyességet.

A statisztikai elegyesség néhány számot takar, amelyek megmutatják, hogy az adott térbeli egységben mely fafaj milyen részaránnyal van jelen. Egy 9 ha-os erdőrészlet „statisztikailag” akkor is elegyes, ha három fafaj három egybefüggő, egyenként három ha-os tömbben képviselteti magát benne.

Funkcionális elegyességről viszont csak akkor beszélhetünk, ha az egyes fafajok sokkal finomabb térbeli mintázatban, és nem csak jelképes mennyiségben vannak jelen.

Az elegyesség három különböző (de sok szálon összefüggő) módon szolgálja az erdők egészségét. Csökkenti a táplálékkoncentrációt, ami a tömeges elszaporodás egyik alapvető mozgatórugója, legyen szó a kukoricagóróban tanyázó egerekről, szübogarakról, vagy éppen lombfogyasztó lepkékről.

Az elegyesség „sűrűbb szövésűvé” teszi a táplálékosztási hálózatokat (pl. alternatív gazdaállatokat biztosít a ragadozóknak, parazitoidoknak), ami hatékonyabb önszabályozó képességet eredményez. Végül pedig a funkcionálisan elegyes erdőben az egész állományt érintő kockázatok eloszlanak. Egy-egy fafaj „balsorsa” (pl. súlyos járvány, végzetes rovardulás stb.) esetén az erdő továbbra is erdő marad. A kockázatelosztás különösen nagy jelentőségű a jövő környezeti bizonytalanságai miatt.

Ennek kapcsán érdemes talán egy kicsit közelebbről is megnézni egy-egy kapcsolódó szakmai előírást. A jelenleg érvényes szabályok a célállomány főfajának legkevesebb 70%-os elegyarányát írják elő. Hosszú távú erdővédelmi szempontokat alapul véve sok esetben sokkal megnyugtatóbb lenne, ha egyik fafaj számára sem írnánk elő ilyen mértékű dominanciát. Ha történetesen egy hegyvidéki „viharvert” és szű-

Az amerikai származású tölgy csipkésposzka gyors terjeszkedést és látványos tömegszaporodást mutatott több közép- és délkelet-európai országban az utóbbi 3-4 évben. Bulgáriában 50 ezer, Horvátországban 60 ezer, Magyarországon eddig mintegy 5-6 ezer ha-on észlelték tömeges fellépését. A fotó a szlavóniai Vinkovci környékén készült a rovar által okozott korai (júliusi) lombfogyásról. (Szöveg és kép: Csóka Gy.)

rágott fenyvest lombállományra akarunk cserélni, akkor a bizonytalan jövőt alapul véve nem könnyű eldönteni, hogy például bükk vagy kocsánytalan tölgy legyen-e a főfafaj. Ha azonban ezt a két fajtát 40–30% (avagy 30–40%) elegyaránnal ültetjük, a fennmaradó 30%-ot pedig 2-3 további faj teszi ki (ismételten hangsúlyozva a finomabb térbeli lépték jelentőségét), akkor bizonyosan közelebb kerülünk az erdők egészségét hosszú távon is nagyban szolgáló funkcionális elegyességhez.

Egy idős elegyetlen állományból természetesen nem lehet elegyest varázsolni. A tisztítások, gyérítések során azonban lehet tudatosan és következetesen kímélni az elegyfajokat, beleértve a hosszú időn keresztül gyomfának tituláltakat is. Az erdősítések során ezek a szempontok még inkább figyelembe vehetők.

Az *Erdészeti Lapok* szeptemberi számában jelent meg

az odvas fák erdővédelmi jelentőségével kapcsolatos írásom. Sokan talán már a cím alapján legyintenek a cikkre, „ez a kiscserkésztema lenne az erdőgazdálkodás legfontosabb kérdése manapság?” Bizonyosan nem az. Fontos lenne azonban megérteni, hogy egy bizonytalan, de nagy valószínűséggel kedvezőtlenebb

A Káli-medence a gyapjaslepke tömegszaporodásainak egyik klasszikus helyszíne. A cserek jobban, a kocsánytalan tölgyek kevésbé viselik a tarrágást. Az utóbbiak újrachajító lombzatán általában erős lisztbarmatfertőzés jelentkezik, ami a hajtások befásodását gátolva a téli fagykárok esélyét növeli. (Szöveg és kép: Csóka Gy.)

környezeti rendszerrel csak úgy tudunk dacolni, ha minden olyan tényezőt, illetve folyamatot erősítünk, támogatunk, amelyek csökkentik a jövőbeni kockázatokat.

Az erdőgazdálkodás módja, az erdőművelés sokat tehet azért, hogy az erdők ellenálló-, illetve visszaszerző-ké-

pességét (idegen szóval „resilienciát”) erősítse. Nem túl népszerű hangoztatni, biztosan elfogadni sem túl könnyű, de a növekvő erdőkárok egyik jelentős oka a közeli vagy távolabbi múlt erdőgazdálkodásában keresendő. A klímaváltozás peresze felnagyítja mindezt, ahogy a homorú tükör teszi...

A jó hír az, hogy tudatos beavatkozásokkal számos olyan szabályozó mechanizmust (divatos szóval „ökoszisztéma-funkciót”) állíthatunk helyre, amelyeket éppen a korábbi erdőgazdálkodási szemlélet blokkolt le. Egy-egy súlyos, hosszú időn át elhanyagolt betegséget sem lehet néhány nap alatt, egy-két tablettával lerendezni. Itt sincsenek csodapirulák, nincs mindenható varázsigé sem. Sok apró varázsigét kell találni, amelyekkel a lehető legtöbb szövetségest tudjuk magunk mellé állítani: állományszerkezetet, elegyességet, megőrzött odvas fákat és mikroklímát, rovar-

vő énekesmadarakat, populáción belüli genetikai változatosságot stb. Ehhez az összefüggések feltárása (nevezhetjük akár kutatásnak is), a probléma megértése és erre alapozott cselekvések szükségesek. MOST!!!

Köszönetnyilvánítás

A kutatás az Agrárklíma.2 VKSz-12-1-2013-0034 számú projekt támogatásával valósult meg.

A cikksorozatot szerkeszti:

Mátyás Csaba akadémikus

Hivatkozott irodalom

- Állami Erdészeti Szolgálat 2005. Az egyes termőhelytípusokon alkalmazható célállományok. Budapest, 370
- Berki I. 2017. Szárazodás okozta kigyérülés a kocsánytalan tölgy példáján. *Erdészeti Lapok*, CLII:4, 105–106
- Horváth A., Mátyás Cs. 2016. Növedécsökkenés előrevetítése egy bükk származási kísérlet alapján. *Erdészeti Tudományos Közlemények* 4:2, 91–99
- Illés, G., Fonyó, T. 2016. A klímaváltozás fatermésre gyakorolt várható hatásának becslése az AGRATÉR projektben. *Erdészettudományi Közlemények*, 6 (1–2). doi:10.17164/EK.2016.003

A Bükk egyik déli lejtőjén (Főnagyság közelében) elpusztult molyhos tölgyek. A vízhiány miatt sárguló fákön tömegesen megtelepedő xilofág rovarok (pl. kétpettyes díszbogár) néhány év alatt elpusztítják a fákat. (Szöveg és kép: Csóka Gy.)

125 éves a hazai növényfajta-kísérlet

Az ártéri erdők őshonos fafajainak génmegőrzése I.

A fekete nyár (*Populus nigra* L.) és az erdészeti genetikai erőforrások gyakorlati hasznosítása a Gemenc Zrt. területén

Dr. Bach István¹, Dr. Bordács Sándor², Lajtos János³

1. táblázat A fekete nyár és fehér fűz génmegőrzésének fontosabb mérföldkövei nemzetközi, hazai és gemenci szinten

2017. augusztus 29-e csodálatosan verőfényes nyárvégi napján az ország minden tájáról érkeztek szakemberek Tolnaszigetre, hogy részt vegyenek a Gemenc Zrt. és a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) közös fajtabemutató szakmai napján.

A rendezvényen a nyár és a fűz fafajok génmegőrzési eredményeinek hasznosítását tárták a szakközönség elé *Innovációs tapasztalatok az ártéri erdők őshonos fafajainak génmegőrzésében, szaporítóanyag-gazdálkodásában, valamint a nemesített fajták hasznosításában* címmel. A bemutatóra a 125 éves a növényfajta-kísérlet rendezvénysorozat keretében került sor.

A résztvevők személyesen tapasztalhatták meg egy európai szinten is egyedülálló génmegőrzési komplexum kiemelkedő szakmai színvonalát és azt a csodálatos előnyt, hogy az ex situ fa alakú és anyatelepszerű génmegőrzés, a szaporítóanyag-előállítás, az őshonos fajok in situ megőrzése és visszatelepítése egy létesítmény (Tolnai Csemetékert) területén, illetve a környező Gemenci erdőben válhatott valóra.

Mindez a gyakorlat (Gemenc Zrt., Bényi Sándor) és a tudományos alapon kísérletező és szakirányító növénytermesztési szakhatóság (OMMI, NÉBIH) összehangolt szakmai és emberi együttműködése nélkül nem valósulhatott volna meg.

Az őshonos fajok génmegőrzésének története az 1. táblázat mérföldkövei szerinti kronológia alapján foglalható össze. A több mint 25 év szerteágazó és sok eredményt hordoz, de cikkünkben

Időpont	Esemény
A múlt század '50-es éveitől 1992-ig	Főleg nemesítési (keresztelési partner) célú feketenyárgyűjtés az ERTI-ben (dr. Koltay, dr. Kopecky), elsősorban a Hanságban és a Szigetközben; az Alsó-Duna-ártér feketenyár- és fehérfűztörzsfák felkutatása és archiválása dr. Tóth Imre, a Gemenc Zrt. erdőművelési osztályvezetője által.
1990	A riói UNCED kongresszus erdészeti téren a fenntarthatóságra és az erdészeti genetikai erőforrások védelmére, fejlesztésére hívja fel a figyelmet, amit magukéva tesznek és megerősítenek az erdőkért felelős európai miniszterek (MCPFE Strasbourg).
1992	Országos koordinációs értekezlet az OMMI (dr. Bordács S.) kezdeményezésére, a fekete nyár génmegőrzését koordináló nemzeti program életre hívására (erdőfelügyelőségek, erdőgazdaságok, vízügy, természetvédelem, ERTI, EFE részvételével).
1993	Helsinkiben az erdőkért felelős európai miniszterek határoznak az Erdészeti Genetikai Erőforrások Program (EUFORGEN-IPGRI, ma: EUFORGEN-Bioversity) létrehozásáról. Megalakul az EUFORGEN <i>Populus nigra</i> Network (Fekete nyár Munkacsoport), első magyarországi képviselő dr. Tóth Béla (ERTI).
1994	Az erdészeti fajok génmegőrzése – így többek között a fekete nyáré is – támogathatóvá válik az FM Biológiai Alapok pályázati rendszerben.
1995	Bényi Sándor, a Gemenc Zrt. kerületvezető erdészeként mikroanyatelepeket létesít, és felületi szinten szaporítani kezdi az OMMI által regisztrált és genetikailag tesztelt feketenyárklónokat, melyek spontán szelektálását és gyűjtését már a '80-as évek közepén elkezdte.
1996	A FAO Nemzetközi Nyárfabizottság XX. kongresszusa Magyarországon, az EUFORGEN <i>Populus nigra</i> Network (Fekete nyár Munkacsoport) ülésével kiegészítve.
1998	Az első feketenyár-visszatelepítés genetikailag tesztelt szaporítóanyaggal a Gemenc Zrt. vagyonkezelésében lévő Ócsény 61F (Forgótó) fokozottan védett erdőrészletben.
1999	Fa alakú FTNY-géngyűjtemény létesül a Gemenc Zrt. Tolnai Csemetékertjében.
2000–2001	Anyatelepszerű FTNY-géngyűjtemény létesül a Gemenc Zrt. Tolnai Csemetékertjében.
2001	Az EUROPOP Kongresszusa a Gemenc Zrt. és az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet közös szervezésében (Szekszárd, Gemenc, Tolnai Csemetékert, Bényi Sándor gyűjteményei).
2012–2016	A Gemenc Zrt. és a NÉBIH-hez kihelyezett SOE Erdészeti Szaporítóanyag-gazdálkodási és Ültetvényes Fatermesztési Tanácsék együttműködése őshonos fajok génmegőrzése és az eredmények értékelése, gyakorlati hasznosítása tárgyában.
2017	Országos feketenyár- és fehérfűz-génmegőrzési bemutató a Gemenc Zrt. Tolnai Csemetékertjében és FTNY állományai-ban a NÉBIH 125 éves a növényfajta-kísérletezés rendezvénysorozata keretében.

¹ Soproni Egyetem Erdészeti Szaporítóanyag-gazdálkodási és Ültetvényes Fatermesztési Kihelyezett Tanszék

² Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

³ Gemenc Zrt.

Fajtabemutató szakmai nap Gemenc Zrt. csemetekertjében, 2017. augusztus végén

csak a gemenci történetekkel és gyűjteményekkel foglalkozunk. A téma bőséges szakmai anyaga miatt célszerű annak bemutatását két részre bontani. A kezdetektől a gyűjtemények kialakítása és az EUROPOP Kongresszussal lezárt alaplétesítési szakasz az első rész tárgya. A második részben a korosodott gyűjtemények értékelését és a levonható szakmai tapasztalatokat szeretnénk összefoglalni.

A fekete nyár (*Populus nigra* L.) a síkvidéki területek vizes élőhelyeinek, a folyók és tavak árterületének jellegzetes és meghatározó erdőállomány-alkotó faja. Az évszázadokon keresztül folyó intenzív emberi beavatkozások, elsősorban a folyószabályozások és az annak nyomán elterjedő intenzív mezőgazdasági kultúrák következtében jelentősen megfogyatkozott élőhelye, potenciális termőterülete.

Az emberiség folyamatosan növekvő faanyagigénye a nemesített (hibrid) nyárfajták iránti keresletet is fokozta, ami tovább csökkentette nemcsak területfoglalását, de a hibrid nyárral történő bekeresztződés miatt sokan már a faj fennmaradását is megkérdőjelezték. A 20. század végén kialakult helyzet következtében megkülönböztetett figyelem övezte a faj fenntartására, az értékes génkészletű populációk megőrzésére irányuló tudományos kutatásokat és szakmai programokat egyaránt.

A faj génmegőrzése területén mind nemzetközi, mind hazai vonatkozásban jelentős eredmények születtek az elmúlt közel két és fél évtizedben. A szakterületen végzett kutatási és gyakorlati programoknak, projekteknek Magyarország volt az egyik kezdeményezője és meghatározó résztvevője. Számos kutatási jelentés, magyar és külföldi publikáció született, amelyek beszámolnak a nemzetközi szinten is számottevő eredményekről. A továbbiakban a Gemenc Zrt. területén végzett génmegőrzési és

komplex genetikai erőforrás-hasznosítási tevékenységet ismertetjük.

Géngyűjtemények a Tolnai Csemetekertben

A mesterséges körülmények közötti (ex situ) génmegőrzés a gyakorlatban is vegetatívan szaporított fajok, azaz a nyárrak és fűzek esetében minden évben visszavágott, anyatelepszerű (juvenilis) és fa alakú (érett korú) géngyűjtemények segítségével valósítható meg. Az anyatelepszerű ültetvények fenntartása munkaigényesebb, azaz költségesebb, mint a fa alakú gyűjteményeké, de dugványgyűjtésre is alkalmasak. A géngyűj-

temény mint szaporítóanyag-forrás OECD/EU kiemelt kategóriájú. Az anyatelepszerű ültetvényekről kísérleti célra törzsfánként elkülönítve vagy üzemi céllal keverten is gyűjthető dugvány. Az erősen ingadozó megeredésű fekete nyárrak esetében célszerűbb üzemi szaporítási célra a jól gyökeresedő genotípusokból anyatelepet létesíteni, míg az egységesen jól gyökeresedő fűzek esetében a gyűjtemény maga is alkalmas a szaporításra (mint a „Gemenci klónkeverék” 1986 óta).

A fehérfűz- és a feketenyár-genotípusok egy részének törzsfakijelölése és begyűjtése dr. Tóth Imre erdőművelési osztályvezető (GEMENC Zrt.) munkája. A fekete nyárrak többségének törzsfakijelölése és begyűjtése, valamint a kísérleti szaporítóanyag megnevelése Bényi Sándor, a GEMENC Zrt. kerületvezető erdésze (majd magánnemesítő) nevéhez köthető, az OMMI támogató szakirányítása mellett.

A fekete nyár anyatelepszerű gyűjtemény létesítésére Tolnában több lépcsőben, 2000–2001-ben került sor. Életkora 2017-ban 16–17 év. Tételenként (törzsfánként) 6–6 példány került kiültetésre.

A fekete nyár fa alakú gyűjtemény 1999 elején létesült a Gemenc Zrt. Tolnai Csemetekertjében. Az ültetés 6 × 6 m-es

1. ábra Fekete nyár anyatelepszerű génmegőrzés

2. ábra Fehér fűz anyatelepszerű génmegőrzés (a kiöregedő állományt leváltó fiatal gyűjtemény)

3. ábra A Tolnai Csemetekertben található fekete nyár fa alakú génmegőrző gyűjtemény 16 éves korban (gyérítés előtti állapot)

hálózatban történt, a gyűjtemény összterülete 0,7 hektár. A jellemzően csomoros törzsű törzsfákból öt-öt példányt ültettek ki. A gyűjtemény pótolva nem volt. Talajapolásként tárcsázást hajtottak végre, nyesést csak a talajmunkák megkönnyítése érdekében végeztek.

A fűz anyatelepeszerű gyűjtemény 180 törzsfagenotípust tartalmaz 10-10 db/törzsfá egyedszámmal. 1986-tól a letermelt szaporítóanyag „Gemenci klónkeverék” néven kiemelt táji jelentőségű szaporítóanyag-forrásként bizonyított a gyakorlatban is. A mostani gyűjtemény már a 4. megújított generáció. A fehér fűz fa alakú gyűjtemény a Tolnai Csemetekert É-i kerítése mellett létesült a kerítés és a holtág partja között 1994-ben. Törzsfánként 4-4 egyed került kiültetésre. Az értékelhető élő genotípusok száma 117.

Visszatelepítés

Az 1996-tól megjelent természetvédelmi jogszabályok védett területekre őshonos fajok erdősítését írják elő, ezért

már a kezdetektől felvetődött a géngyűjtemények szaporítóanyag-forrásként való felhasználásának gondolata. Az anyatelep formájú megőrzés technikája, kivitelezési módja már eleve erre az igényre alapozva lett kialakítva. A Gemenc Zrt. Magyarországon és Európában is elsőként végzett üzemi szintű feketenyár-repatriálást molekuláris genetikai módszerrel bevizsgált szaporítóanyaggal.

Az első ünnepélyes keretek közötti visszaerdősítést (1998. április 20. Őcsény 61F – Forgótó) a mindennapokban számos visszatelepítés követte, így napjainkra több tíz hektár repatriált fekete nyáras van jelen a Gemenc Zrt. területén.

A feketenyár-dominanciájú erdőrészek közül hétről készült állományfelvevél. Ezek rendre a Baja 75A, Baja 95D, Őcsény 37B, Őcsény 61F (Forgótó), Őcsény 70C, Őcsény 80D, Őcsény 83A erdőrészek. A vizsgálatok idején az állományok 12–17 év közötti korban voltak. A felmérés eredményeit és a levonható következtetéseket a cikk második részében fogjuk kifejteni.

Az EUFORGEN-IPGRI (ma: EUFORGEN-Bioversity) EUROPOP néven génmegőrzés-módszertani kutatási programot dolgozott ki, melynek végrehajtására nemzetközi kutatócsoport alakult. A projektben 8 EU-tagállam 11 tudományos műhelye – kutatóintézetek, egyetemi tanácsok – vettek részt.

Magyarország képviselőjében az OMMI menet közben csatlakozott a programhoz, ahol elismert munkatársá vált, olyannyira, hogy az EU-ban egyedülálló módon a program zárókonferenciáját egy nem tagállam harmadik ország területén tartották meg. A szimpózium helyszínének megválasztása – Szekszárd és a Gemenci erdő – tudatosan történt, mert a komplex génmegőrzési rendszer kis területen, a

maga összetettségében és működés közben itt vált tanulmányozhatóvá.

Az EUROPOP Kongresszusa a Gemenc Zrt. és az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet (NÉBIH jogelőd) közös szervezésében valósult meg. Az előadásokra Szekszárdon, a tanulmányútra a Gemenci erdőben, a Tolnai Csemetekert és Bényi Sándor magángyűjteményeiben került sor. Az esemény a Gemenc Zrt. szervezésében a Decsi Csillaggrózsza táncgyűttes bemutatójával és közös néptáncsal zárult. Nemzetközi találkozókon éveken át felelgettek a gemenci szimpózium kiemelkedő szakmai sikerét és a feledhetetlen kulturális élményt.

Az EUROPOP kongresszus példát mutatott arra, hogy ha a szakigazgatás és hatóság, a tudomány és a gyakorlati erdészek jó emberi és munkakapcsolatban együtt munkálkodnak egy közös ügyön, azt nemzetközi elismerésre méltóan sikerre vihetik.

Felhasznált irodalom

- Gergác J., Borovics A. (1998): A fekete nyár génmegőrzési alapelvei. In: Bach I. – Bordács S. – Mátyás Cs. (szerk.): Az erdei fás növények génmegőrzési alapelveinek kidolgozása. Kézirat. Budapest, 1998. 78–82. o.
- Borovics A., Gergác J., Bordács S., Bach I., Bagaméry G., Gabnai E. (1999): A fekete nyár génmegőrzésben elért eredmények. Erdészeti Kutatások 89., 135–148. o.
- Bach, I., Bordács S. (2001): Az Európai Unió EUROPOP Munkacsoport és az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet közös konferenciája: Az európai fekete nyár (*Populus nigra* L.) folyó menti populációinak genetikai sokféleségvizsgálata, a biodiverzitás, a megőrzési stratégiák, a természeti folyamatok érvényesülésének elősegítése és a genetikai alapok fejlesztése. Erdészeti Lapok CXXXVI. évf. 12. szám (2001. december), 373–376. o.
- Bordács, S., A. Borovics, I. Bach (2002): Genetic diversity of natural populations and gene bank of Black Poplar in Hungary. In: van Dam, B. C., and S. Bordács (ed.): Genetic diversity in river populations of European Black Poplar. (Implications for riparian eco-system management). Csizsár Nyomda, Budapest, 2002., 93–106. o.
- Bordács S., Borovics A. (2002): Fekete nyár. In: Mátyás Cs. (szerk.): Erdészeti-termesztvédelmi genetika. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2002., 352–356. o.
- van Dam, B. C., Bordács, S. (eds.) (2002): Genetic diversity in river populations of European Black Poplar. (Implications for riparian eco-system management). Csizsár Nyomda, Budapest, 2002., 231. o.
- Szokolai, A. (2014): Fekete nyár (*Populus nigra* L.) genotípusok megőrzése és hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata. Diplomatervi dolgozat. Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Sopron, 119 oldal

Fotók: Szokolai Attila és dr. Bach István erdőmérnökök

4. ábra Az EUROPOP szimpózium résztvevői, 2001

Országos Erdészbál – 2018

Felhívás

Az Országos Erdészeti Egyesület,
felelevenítve a korábbi hagyományait,
2018. január 27-én szombaton, Siófokon,
a Hotel Azúrban Országos Erdészbált szervez.

A rendezvényre jelentkezés várhatóan
2017. december elejétől indul,
melyre az Egyesület honlapján (www.oe.hu)
keresztül lesz lehetőség.

Kérjük a tagságot és a kollégákat,
hogy kísérjék figyelemmel az erdészbál kapcsán
megjelenő egyesületi híreinket, a közreadott információkat!

Országos Erdészeti Egyesület

MEGJELENT, MEGRENDELHETŐ!

Dr. Sárvári János, Nagy László (szerk.): OEE Almanach I.

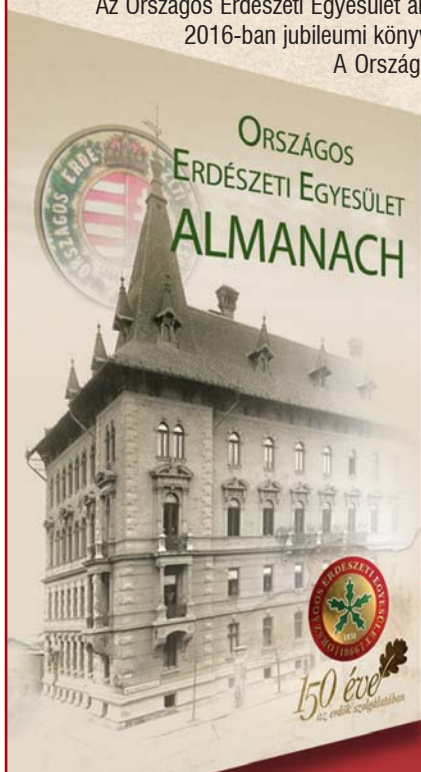
Az Országos Erdészeti Egyesület alapításának 150. évfordulója alkalmából, Egyesületünk egyik legnemesebb hagyományát követve, 2016-ban jubileumi könyvkiadási sorozatot indított útjára, melyet 2017-ben is új kiadványok megjelenése fémjelez.

A Országos Erdészeti Egyesület alapításának másfél évszázados jubileumának kívánunk emléket állítani azzal, hogy szervezetünk legfontosabb történeti emlékeit, vívmányait két kötetbe foglalva mutatjuk be a szakmai és nem szakmai érdeklődő közönségnek.

Az Egyesületi Almanach gondolata először 2009-ben vetődött fel, és mára öltött testet. Rendkívül sok adatgyűjtés és egyeztetés előzte meg a szerkesztés, összeállítás munkáját. Az első kötetben Egyesületünk történetének rövid ismertetése után olyan tanulmányokat adunk közre, amelyek egy nem szakmabeli, de avatott történész szemével láttatja múltunk, működésünk egyes szakaszait és annak összefüggéseit a történelmi eseményekkel. A harmadik fejezetben áttekintjük Egyesületünk neves személyiségeit, kitüntetéseit, rendezvényeinket és eredményeinket, amelyekre joggal lehetünk büszkék.

A reményeink szerint rövidesen megjelenő második kötetben az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoportjainak és szakosztályainak történetét, életét, működését adjuk közre, hiszen ezek között a keretek között zajlottak és zajlanak ma is szövetségünk szakmai, baráti, az erdészek összetartozását folytonosan megerősítő mindennapjai.

Az Almanach igényes művészeti szerkesztésben, minőségi kivitelezésben készült, matt fóliázott keménytablás borítóval, cérnafűzött kötéssel, teljes színes megjelenésben, álló B5 formátumban.

Az OEE Almanach I. kötet közvetlenül megvásárolható vagy megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület Titkárságán
(e-mail: titkarsag@oe.hu, telefon: +36 1 201 6293) vagy a www.oe.hu honlap Termékrendelés alkalmazása segítségével, 3000 Ft/kötet áron.

Ízelítő az *Erdészettudományi Közlemények* 7. kötetéből

EK Erdészettudományi Közlemények Alapítva 2011-ben

Rövid időn belül nyomtatásban is megjelenik az *Erdészettudományi Közlemények* 7. kötete, a 2016. évihez hasonlóan két füzetben. Ezekben összesen 11 közleményt adunk közre, az eddigiekhez hasonló módon változtatott tartalommal.

Az első füzet öt cikke egyébként már most is teljes terjedelemben elérhető és le is tölthető a lap weboldalán (www.erdudkoz.hu). A második füzetben megjelenő hat további írás is hamarosan, már a nyomtatott megjelenést megelőzően látható lesz a honlapon. A nyomtatott példányokat, ahogyan az tavaly is történt, az OEE Titkársága segítségével igyekszünk eljuttatni a Helyi csoportokhoz.

A 7. évfolyam nyomtatott kötetének megjelenésével egy időben elérhetővé válik a folyóirat megújult weboldala. Az új, korszerű weblap az internetes keresők általi teljes támogatottságon túl egy folyóirat weboldalától elvárható számos funkcióval is bővül. Ilyen például a témájukban hasonló cikkek automatikus ajánlója, kattintható hivatkozások az egyes cikkek által idézett és az interneten elérhető folyóiratok cikkeire (pl. *Erdészeti Lapok*, *Erdészettörténeti Közlemények*), vagy a hivatkozásképező szoftverekkel történő hatékony együttműködés.

Reméljük, hogy a lapban megjelent közleményekből idén is sokan tudnak majd érdekes/hasznosítható információkhoz jutni. Továbbra is szívesen várjuk az esetleges észrevételeket, jobbító javaslatokat.

Az alábbiakban közreadjuk öt közlemény rövid kivonát, hogy kedvet csináljunk a hamarosan megjelenő kötet böngészéséhez, illetve a honlap felkereséséhez.

A szerkesztők

A tollascsápú araszoló (*Colotis pennaria*), nagy téliaraszoló (*Erannis defoliaria*) és aranyárga téliaraszoló (*Eranis aurantiaria*) vizsgálata jelölés-visszafogás módszerrel

Horváth Bálint és Ambrus András

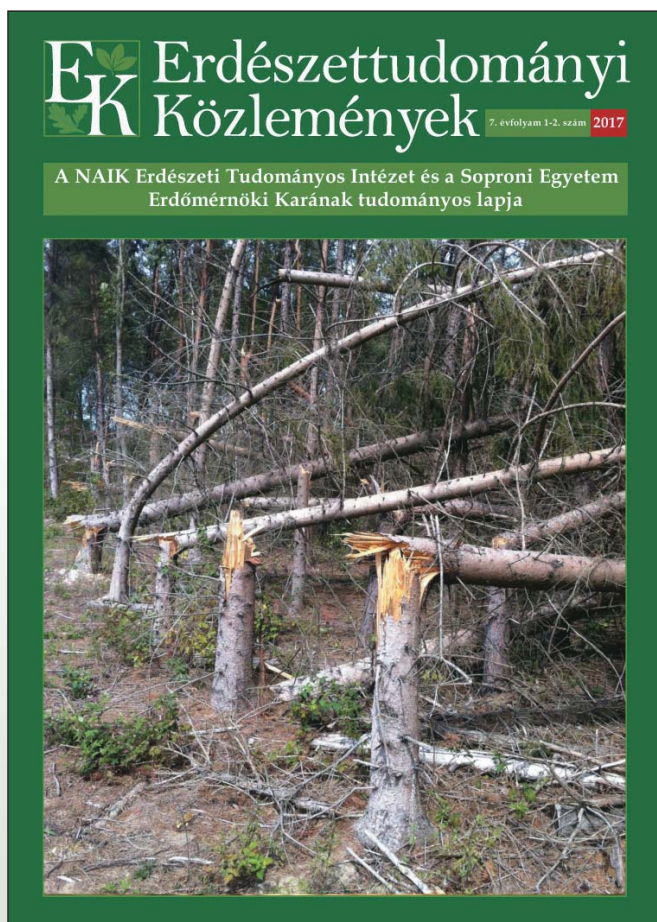
Munkánk során három erdészeti jelentőségű araszoló lepkéft vizsgáltunk jelölés-visszafogás módszerrel a Sopron és Kópháza között található Kőfejtő-erdőben. A vizsgálat során összesen 1235 lepkét jelöltünk meg. A visszafogások aránya eltérő volt a vizsgált fajok esetében. A legmagasabb egyedszámú szuperpopulációt az *Erannis defoliaria* esetében becsültük, ezt követték az *E. aurantiaria* és *Colotis pennaria*. A napi populációméretekből rajzolt görbék mindhárom faj esetében eltérő rajzásdinamikát ábrázoltak. Megvizsgáltuk továbbá az imágók jelölési helytől történő elmozgásának hosszát. Megállapítható, hogy az *E. defoliaria* és *E. aurantiaria* gyenge röpképességük ellenére akár több száz métert is mozognak. Következtetésünk szerint a jelölés-visszafogás módszerével pontosabb

képet kaphatunk a lepkék populációméretéről, mint a hagyományos (elvonásos) fénycsapdázás módszerével. Ugyanakkor még kevés információval rendelkezünk az éjszakai lepkék jelölés-visszafogásáról. A módszer szélesebb körben történő alkalmazása előtt további kutatások és pontosítások szükségesek.

A magyarországi magántulajdonú erdők tulajdonszerkezete

Mertl Tamás és Schiberna Endre

E közlemény alapja a magyarországi nem állami tulajdonú, erdő művelési ágú területek teljes körű tulajdoni adatbázisa. Az adatbázis feldolgozása során megismert fontos

tulajdonszerkezeti jellemzők leírása található meg a tanulmányban, úgymint a földrésztetek gyakorisági és területeloszlása a földrészteten belüli erdőterület és tulajdonosi létszám szerint, valamint a tulajdoni illetőségek gyakorisági és területeloszlása a tulajdoni illetőségek erdőterülete és szerzési jogcíme szerint. A lefolytatott vizsgálatok alapján az írás megállapítja, hogy a legfontosabb földforgalmi tényezők az öröklés és az adásvételek, amelyek bemutatása számszerű adatokkal is megtörténik. Elemzés olvasható a földrészteten belüli döntéshozatallal és a földrészteten belüli tulajdoni szerkezet koncentráltásával kapcsolatban.

A 2014. decemberi jégkár okai és következményei a Pilisi Parkerdő Zrt. által kezelt erdőállományokra

Csepányi Péter, Magassy Erik, Kontor Csilla, Szabó Csilla, Szentpéteri Sándor, Németh Rita, Németh Zoltán, Müller Szabolcs, Szabó Miklós, Kovács András, Szenthe Gábor, Limp Gábor, Ocsovai Zoltán, Brandhuber Ádám, Farkas Viktor és Petrik János

A tanulmány a 2014. december 1–3. közötti ónos eső okozta jégkár okait és hatását vizsgálja a Pilisi Parkerdő Zrt. Visegrádi, Pilismaróti, Szentendrei és Pilisszentkereszt-i Erdészeti területein. A vizsgálat arra kereste a választ, hogy mely állományok károsod-

A holtfa és egyéb erdőökológiai tényezők jelentősége a denevérek számára

Dobrosi Dénes

2013-ban, 2014-ben és 2015-ben az Alföldön és a Börzsönyben saját fejlesztésű ultrahangrögzítő és elemző módszerünk segítségével összesen 685 felmérési ponton 82 870 db rögzített hangfájlból 23 denevérfajt sikerült beazonosítanunk. A felmérési pontokon az erdők egyszerű élőhelyi értékelését is elvégeztük, továbbá a holtfa mennyiségét is megbecsültük szemrevételezéssel. Az így kapott erdőtermészetességi mutatók és a denevérek aktivitása között igyekeztünk kapcsolatot keresni. Homogenitásvizsgálat révén kimutattuk, hogy a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű denevérfajcsoportok egyedeinek éjszakai aktivitása pozitív korrelációban van az élőhelyek ökológiai minőségével és a holtfamennyiséggel.

Új klímaszcenáriók – fellélegezhetnek bükköseink?

Gálos Borbála és Somogyi Zoltán

A klímaváltozás erdei ökoszisztémákra gyakorolt hatásainak az alkalmazkodást segítő stratégiák kidolgozásához, megfelelő pontosságú becsléséhez az éghajlati tendenciák megbízható előrejelzése szükséges.

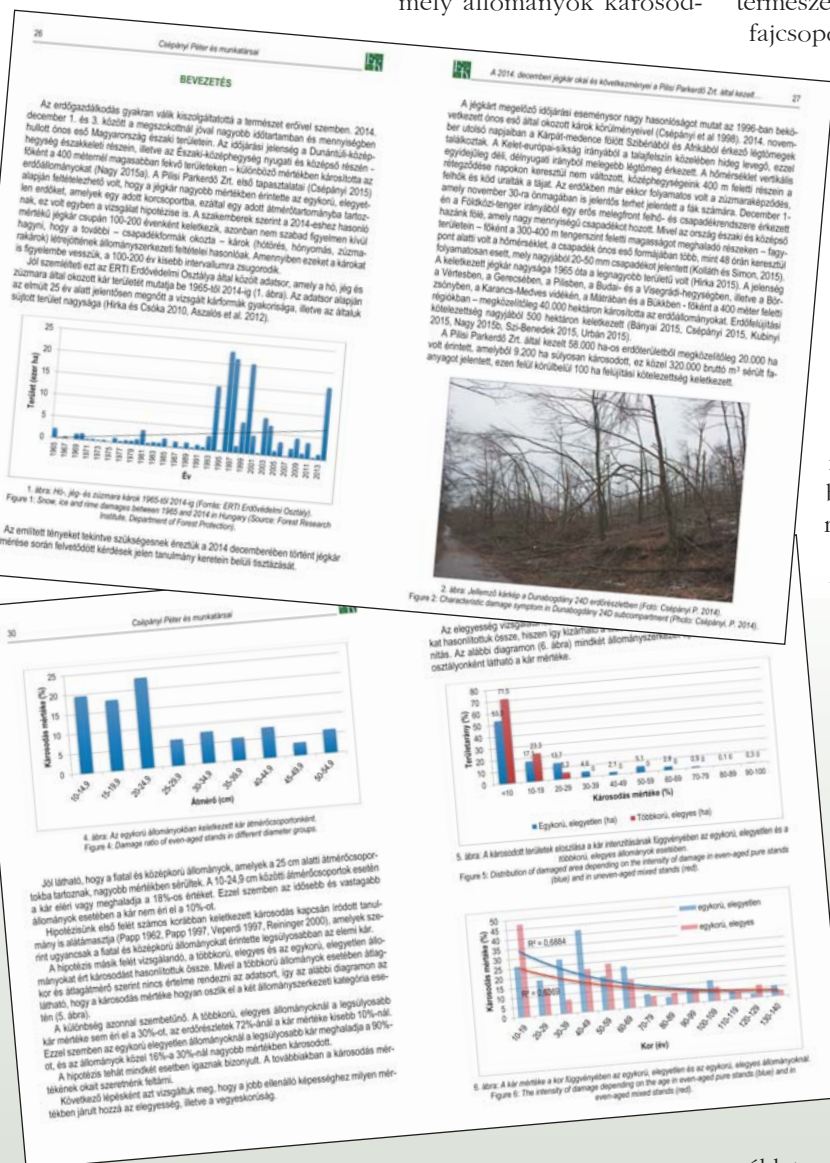
Tanulmányunkban azt elemeztük, hogy a különböző klímaszcenáriók és az azokra a különböző klíma-modellekkel kapott eredmények szórása mennyire befolyásolja az erdészeti klímahatás-vizsgálatok számára megfogalmazott következtetéseket.

A vizsgálatban a 21. század végéig az IPCC legújabb, a sugárzási kényszer változásán alapuló szcenárióin (ún. RCP4.5 és RCP8.5) és az A1B forgatókönyvön alapuló klímaprojekciókat használtuk fel, melyekből a bükkösök számára alkalmas makroklimát, illetve a mortalitást okozó szélsőséges aszályokat számszerűsítő hőmérséklet-csapadék indexeket (FAI, EQmod, TIb) képeztünk.

Míg az A1B szcenárió a késő tavaszi és nyári hónapok meledését és szárazabbá válását jelzi, az RCP forgatókönyvek esetén egyes modellek a csapadékösszeg erőteljes csökkenését, mások annak növekedését mutatják az 1971–2000-es referencia-időszakhoz képest. Mivel azonban az alkalmazott szcenáriótól és modelltől függetlenül a hőmérséklet növekedése nagyon erőteljes lesz, a csapadék-változás-becslések nagy szórása és ellentétes előjele ellenére az elemzett indexek mindegyike az ariditás fokozódására utal a 21. század vége felé.

A modellek többsége szerint már a kisebb hőmérséklet-emelkedést valószínűsítő (RCP4.5) forgatókönyv esetén is eltűnnek a bükkösök számára makroklimatikusan alkalmas területek Zala megyéből, és gyakrabban fordulhatnak elő szélsőségesen meleg és száraz periódusok.

Az erdészeti károkkal összefüggést mutató indexek fellelhetnek olyan értékeket, melyek az eddigi legszárazabb, de már a bükk mortalitását okozó aszályos periódusnál szélsőségesen aszályosra utalnak. Ez azt valószínűsíti, hogy a klíma-előrejelzések bizonytalanságától függetlenül egyértelmű hatások és az eddigieknél súlyosabb erdészeti károk várhatók, ami indokolja az alkalmazkodást már kisebb mértékű klímaváltozás esetén is.

tak leginkább, és melyek azok a tényezők, amelyek a kár mértékét befolyásolhatták. Az elemzésekhez a kár mértékéről készült erdőrészlatszintű becslési adatokat, valamint faegyedszintű saját mérési eredményeket használtunk fel. A vizsgálatok során kiderült, hogy jég, zúzmara, hó okozta károsítások esetén a vegyeskorúság, a vastag, idősebb fák jelenléte nagyobb mértékben járul hozzá az állományok jobb ellenállóképességéhez, mint az elegyeség. Az egykorú állományok vizsgálata alapján megállapítható, hogy a faegyedek méretei kapcsolatban állnak a kár mértékével.

Ágazati elismerések a nemzeti ünnep alkalmából

A magyarság nemzettudatát évszázadok szabadságküzdelmek formálták a Kárpát-medencében. Forradalmak, szabadságharcok kovácsolták azokat a nemzetállami kereteket, amelyek ma is megtartanak minket – mondta Fazekas Sándor az 1956-os forradalom és szabadságharc 61. évfordulója tiszteletére rendezett minisztériumi ünnepségen.

1956 volt az az év, amikor Magyarország be tudott avatkozni a politika fősodrába, amikor szüleink, nagyszüleink generációja egy példátlan zsarnoksággal, egy világhatalommal szemben is vállalta a forradalmat, a fegyveres harcot – fogalmazott a földművelésügyi miniszter. Hangsúlyozta: az 1956-os forradalomra és szabadságharcra emlékezéskor azt is kutatjuk, honnan van a magyarságban az a hihetetlen ragaszkodás a szabadsághoz, a függetlenséghez, a nemzeti önrendelkezéshez, amely azokban a legendás napokban is testet öltött. Az ünnepi megemlékezést követően Fazekas Sándor miniszteri kitüntetések és elismerő okleveleket adott át.

Életfa Emlékplakett Arany fokozata kitüntetését kapott:

Domján György, a Vértesi Erdészeti és Faipari Zártkörűen Működő Rt. nyugalmazott kerületvezető erdésze, aki kitüntetésben részesült hosszú évtizedeken át a Mezőföldtől a Vértesen át a Gerecse domborulatáig a sikeres erdősítésben, az erdőgazdálkodásban végzett kiváló tevékenységéért, életútja elismeréseként.

Szőrényi Miklós, a Mecsekerdő Zrt. nyugalmazott szakellenőre kitüntetésben részesült a mecseki erdők szolgálatában végzett kimagasló erdés-

zeti munkájáért, vezetői tevékenységéért, életútja elismeréseként.

Életfa Emlékplakett Ezüst fokozata kitüntetését kapott:

André Béla, a Zalaerdő Rt. nyugalmazott osztályvezető-főmérnöke, aki kitüntetésben részesült a hazánkban elsőként megvalósuló erdőgazdasági gépüzemi teljesítmények számítógépes feldolgozásában, a mélyépítésű beruházásokban végzett kiváló tevékenységéért, szakoktatói munkájáért.

Balsay Endre, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. nyugalmazott erdészeti igazgatója, aki kitüntetésben részesült több évtizedes Dél-Hanságban végzett vezetői tevékenységéért, közéleti szerepvállalásáért, társadalmi szervezetekben kifejtett munkájáért, helytörténeti kutatásaiért, erdészettörténeti kordokumentumok megírásáért.

Bende György, az Északerdő Zrt. Bánhorváti Erdészeti Igazgatóság nyugalmazott kerületvezető erdés-

ze, aki kitüntetésben részesült négy évtizede az erdőgazdálkodásban végzett kiváló munkájáért.

Varga Tibor, a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott erdésze, aki kitüntetésben részesült hat évtizede a Bátaszéki Erdészet dombvidéki, mórággyi kerületében az országos fenyesítési programban, az erdősítések természetes úton történő felújításában végzett kiváló tevékenységéért, közjóléti munkájáért.

Életfa Emlékplakett Bronz fokozata kitüntetését kapott:

Fliszár Aladár, a Zalaerdő Zrt. Lenti 4. sz. erdészete nyugalmazott erdőművelő műszaki vezetője, aki kitüntetésben részesült a zalabaksai erdészetben az erdei fenýővel kapcsolatos természetes felújítási kísérletekben végzett kiváló eredményeiért, kiemelkedő fahozam elérésében végzett munkájáért.

Kovács András Sándor, a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott műszaki előadója, aki kitüntetésben részesült segédüzemági tevékenységéért, a szakmai feladatellátás gördülékeny, zökkenőmentes biz-

tosításáért, munkakörének magas színvonalú ellátásáért.

Takács Sándor Péter, a Mecsekerdő Zrt. nyugalmazott fahasználati ágazatvezetője, kitüntetésben részesült a baranyai állami erdők tartamos és felelős használatában, erdőtervezésben, erdőgazdálkodásban végzett kiváló tevékenységéért, vezetői munkájáért. A kitüntetését később veszi át.

Várady János, a Duna-Dráva Nemzeti Park nyugalmazott erdészeti referense, kitüntetésben részesült az állami erdő- és vadgazdálkodásban, a természetvédelmi erdőkezelésekben végzett kimagasló munkájáért.

Vicsek János, a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott erdésze, aki kitüntetésben részesült évtizedeken át az erdő- és vadállomány védelmében, kármegelőzésben és kár felszámolásban végzett kimagasló tevékenységéért.

Miniszteri Elismerő Oklevelet kapott:

Berger Andor, a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Vadgazdálkodási Főosztály vadászati közgazdasági referense, aki kitüntetésben részesült a vadgazdálkodási törvény és a végrehajtási rendelet módosításában, a va-

dászterületek kialakításában, a vadgazdálkodási tevékenység szakszerű működtetésében végzett munkájáért.

Galbavi József, a Pilsai Parkerdő Zrt. Gödöllői Erdészet kerületvezető vadásza, aki kitüntetésben részesült a Nyugat-Cserháiban élő egyetlen rétisaspár biztonságos és eredményes költése, a fokozottan védett ragadozó madárfaj állománygyarapodása érdekében nyújtott példaértékű tevékenységéért, Magyarország természeti értékeinek megóvásáért.

Hefler László, a VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt. szakmai controllerje, aki kitüntetésben részesült három és fél évtizede a Fejér megyei erdők gondozása, gyarapítása érdekében kifejtett tevékenységéért, az erdő- és vadgazdálkodási feladatok magas színvonalon végzett ellenőrzési munkájáért.

Molnár Erika Csilla, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága műszaki ügyintézője,

je, aki kitüntetésben részesült az erdészeti monitoring és erdőkár-nyilvántartási rendszer működtetése és a hozzá kapcsolódó kiadványok megjelenítése területén kifejtett magas szintű tevékenységéért, a nemzetközi projektek sikeres lebonyolításában való közreműködéséért.

Pintér Csabáné, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. számviteli csoportvezetője, aki kitüntetésben részesült négy évtizede kiválóan végzett számviteli tevékenységéért, vezetői munkájáért, nyugdíjba vonulása alkalmából.

Szamonek Zoltán, a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. erdőművelési ágazatvezetője, aki kitüntetésben részesült a Barcsi Erdészetben a folyamatos erdőborítás biztosításában, az erdei fenyő-állományok természetes felújításában, a fenyőtörések felszámolásában végzett kiváló tevékenységéért.

Gratulálunk a kitüntetett kollégáknak!

Forrás: FM

Képek: Pelsőczy Csaba/FM

II. Magyar Agrárerdészeti Fórum Püspökladányban

II. Magyar Agrár Erdészeti Fórum
Klimatudatos és fenntartható földhasználat az elérhető környezetért

2017. július 6-án szakmai fórumot rendezett Püspökladányban a NAIK ERTI, amelyen az előadók elsősorban a hazai aktuális agrárerdészeti kutatási irányokat, oktatási és gazdálkodási tevékenységeket, valamint a pályázati lehetőségeket ismertették a jelenlévőkkel.

A rendezvény Püspökladány város polgármesterének köszöntőjével vette kezdetét. *Dombi Imréné* megnyitóbeszédében kitért a mezőgazdaságnak a város, a térség életében betöltött fontos szerepére, továbbá kiemelte a

si módot jelenti, és jelentősége megkérdőjelezhetetlen a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklését illetően.

A következő előadást *dr. Mezei Dávid Csaba* helyettes államtitkár (Miniszterelnökség) tartotta az Agrár-vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárság részéről *Iparifa-ültetvény mint új termelési lehetőség* címmel. A helyettes államtitkár részletesen ismertette a fászszerű ültetvényekről szóló 135/2017. (VI. 9.) kormányrendelet főbb utasításait, kitért a telepítés, a nyilvántartás, valamint a kitermelés szabályaira. Kiemelendő, hogy a fászszerű iparifa-ültetvények nem

rárerdészeti kutatásokban, de ez igaz a technológiák gyakorlati alkalmazására is. Számos agrárerdészettel foglalkozó kutatóintézet és szövetség képviselteti magát az országban, az egyik ilyen gazdálkodókat tömörítő szövetség az *Arbre et Paysage 32* (Fa és vidék 32) elnevezésű egyesület. Az egyesület néhány gazdálkodóján keresztül bemutatásra kerültek az agrárerdészeti gyakorlati technológiák. A folyamatos talajtakarásos gazdálkodási módtól a baromfitartáson keresztül a saját szükségletre megtermelt faanyagig bezáróan az agrárerdészet széles gyakorlati palettája vonult fel az előadásban. Ezenkívül még kitért számos ország – Olaszország, Törökország, India, Nepál – gyakorlati agrár-erdőgazdálkodásának ismertetésére.

Dr. Keserű Zsolt, a NAIK ERTI Ültetvényszerű Fatermesztési Osztályának vezetője arról beszélt, hogy miért érdemes agrárerdészeti rendszert létesíteni. Előadásának első felében kitért az agrárerdészeti rendszerek alkalmazásával elérhető ökológiai előnyök ismertetésére. Idesorolható a klímaváltozás negatív hatásait mérsékelni képes nagyobb mérvű szénmegkötés, szénraktározás, hatékonyabb védelem a talajerózióval, a nitrogénkimosódással szemben, a mezőgazdasági termelés diverzifikációja, méhészeti és növényvédelmi jelentőség, a biodiverzitás növelése, az alternatív jóvelemlforrások növekedése. Ezt követően bemutatta az aktuális támogatási lehetőségeket. A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 közötti időszakának keretében az agrárerdészeti rendszerek létrehozása (VP 5-8.2.1-16) jogcím alapján lehet pályázatot benyújtani a 2017. január 16. és 2019. január 16. közötti időszakban. A korábbi gyakorlattól eltérően – amikor csak fás legelők létesítésére lehetett támogatást igényelni – ma már pályázni lehet szántóföldi kultúrával kombinált agrárerdészeti rendszer létrehozására (köztestermesztés), gyeppgazdálkodással kombinált fás legelő vagy fás kaszáló létrehozására és mezővédő fásítás létesítésére fasor vagy facsoport telepítésével. A támogatások igénylésére az ügyfélkapun keresztül, online módon lehet a pályázatokat benyújtani. Részletes információ a www.szechenyi2020.hu weboldalon található.

NAIK ERTI Püspökladányi Kísérleti Állomása és a város között kialakult jó szakmai kapcsolatot.

A polgármesteri köszöntőt követően *prof. dr. Gyuricza Csaba*, a NAIK mb. főigazgatója osztotta meg gondolatait a hallgatósággal azzal kapcsolatban, hogy miért tekinthető kiemelt kutatási területnek az agrárerdészet. Hangsúlyozta, hogy a mezőgazdaság az ország gazdaságának stratégiai kulcsfontosságú ágazata, a vidéki lakosság megtartásának és boldogulásának legfőbb záloga.

Gyuricza Csaba kiemelte, hogy az agro-erdőgazdálkodásnak elsősorban mind a mezőgazdaság, mind az erdőgazdálkodás számára határterületnek minősülő termőhelyeken, régiókban van és lesz létjogosultsága, azonban az ilyen területeken szinte az egyedüli jövővelmező és fenntartható gazdálkodá-

minősülnek erdőnek, az erdőtörvény előírásai nem vonatkoznak rájuk, mezőgazdasági (szántó-) területeken létesíthetők. Az iparifa-ültetvények esetében a legkisebb támogatható terület nagysága 0,5 ha, a létesítéshez kiegészítő tevékenységek is igényelhetők, mint például villanypásztor vagy kerítés építése. Akác- és nemesnyár-célállománytípus támogatható, a kedvezményezettek a jogszerű mezőgazdasági földhasználók és társulásaik. A támogatás mértéke akác esetében 1372 euró/ha, míg nemesnyár esetében 1915 euró/ha.

Dr. Borovics Attila, a NAIK ERTI intézetigazgatója *Termeljünk együtt a természettel!* című előadásában az agrárerdészet gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit mutatta be fotókkal gazdagon illusztrálva, elsősorban külföldi példákra kereszttül. Európában napjainkban Franciaország jár az élen az ag-

Honfy Veronika, a NAIK ERTI tudományos segédmunkatársa, PhD-hallgató egy új termelési rendszer kísérleti megalapozásáról beszélt. A NAIK Erdészeti Tudományos Intézetében 2014-ben kezdték meg a különböző kísérletek létesítését, amelyek egy egyre bővülő kísérleti rendszer részeinek tekinthetők. Ezekben a kísérletekben a kutatások az alábbi főbb témakörökre fókuszálnak: *fenntartható földhasználat, tradicionális és innovatív megoldások, talaj- és vízvédelem, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, kedvező föld-egyenérték arány igazolása*. Az előadásban részletesen bemutatta a NAIK más kutatóintézeteivel történő együttműködésben létrehozott agrárerdészeti kísérleteket. Ilyen a NAIK Gyümölcsstermesztési Kutatóintézetének Fertődi Kísérleti Állomásán kialakított tág hálózatu nemesnyárültetvény sorközeiben bogyós köztessel (szamóca, málna, ribiszke, szeder) létrehozott kísérlet. A NAIK Mezőgazdasági Gépesítési Intézetével közösen egy korábbi akác- és nemesnyár energetikai faültetvény lett átalakítva agrárerdészeti kísérletté. Bizonyos sorokat letermelve tágabb sorközeiket alakítottak ki (9, 12 és 15 méter), amelyekben tritikálé és

zöldségfélék kerülnek vetésre, illetve ültetésre.

A Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ Karcagi Kutatóintézetének területén egy 0,7 hektáros kísérlet létesült, ahol tág hálózatu – 8×6 méteres ültetési hálózat – nemesnyárültetvény sorközeiben kiterített vetésforgó került kialakításra. A NAIK ERTI Püspökladányi Kísérleti Állomásán fehérenyár- és pusztaszilcsemeték kerültek elültetésre – 10×5 méteres ültetési hálózat kétféle tájolásban (É-D és K-Ny) –, a sorközeiben lucerna termesztése mellett.

Az említett kísérleteken kívül egy multifunkcionális mezővédő erdősáv is bemutatásra került az előadásban. A vizsgálatok elsősorban a víz- és tápanyagforgalom, az együtt-termesztethetőség, a fényhasznosítás (árnyékhatás), a szénmegkötés, az optimális növényter megválasztására fókuszálnak egyéb vizsgálatokkal kiegészülve, mint például évgyűrű-analízis, talajállapot-monitoring, hozamvizsgálat.

Dr. Vityi Andrea, a Soproni Egyetem egyetemi docense előadásának első részében hazai és nemzetközi agrárerdészeti kutatások eredményeit ismertette, melyek az AGFORWARD projekt keretében valósultak meg. A projekt (AG-

FORWARD-AGroFOREstry that Will Advance Rural Development – Agrárerdészeti, amely elősegíti a vidékfejlesztést) elsősorban arra a kérdésre keresi a választ, hogy hogyan lehetne fenntartható módon a legtöbb élelmiszert a legolcsóbban termelni. Erre lehet egy alternatíva maga az agrárerdészeti. Korábbi európai kutatások alapján az agrárerdészeti akár 40%-os többelhozamot eredményezhet. A projekt hazai feladatai közé tartoznak a hálózatépítés, kutatás és innováció, adatgyűjtés és elemzés, tájékoztatás és ismeretterjesztés.

A szakmai rendezvény második felében az AFINET (AgroForestry Innovation NETworks) projekt került bemutatásra. A program az agrárerdészeti innovációs hálózatok szerepét és feladatát vizsgálja a klímaadaptív termelési rendszerek kialakításában. A legfontosabb célok között lehet megemlíteni az innovatív agrárerdészeti technológiák és módszerek gyakorlatba történő integrálását, a kutatók és a gyakorlati szakemberek (gazdálkodók) közötti tudás- és tapasztalatcsere hatékonyságának növelését, valamint egy európai agrárerdészeti tudásbázis megteremtését.

Szöveg: **dr. Keserű Zsolt**

Fotók: **Rásó János**

Rail Cargo Hungaria
Member of ÖBB

Együtt szállítjuk a sikereket –
határokon átívelő vasútlogisztikai megoldások

www.railcargo.hu

MEGOSZ Nagyrendezvény Füzéren – II.

Szakmai előadásokkal zárult az országos találkozó

Szeptember 23-án Füzer településen tartotta meg idei országos nagyrendezvényét a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége.

A rendezvény délutáni folytatásában szakmai előadásokra került sor. Elsőként *Ugron Ákos Gábor* *Az erdőtörvény-módosítás célja, fontossága és szerepe a magyar vidék életében* címmel tartott előadást.

A kétharmados többséggel még májusban elfogadott az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény két ütemben – szeptember 1. és jövő év január 1. – lépnek életbe. Ez számos kérdésben megreformálja az erdőgazdálkodást, valamint annak szabályozását. Ehhez igazítva, illetve az anyag nagyságára és az érintettek széles körére való tekintettel a szükséges rendeleti szintű szabályozás is két ütemben valósul meg.

Az első ütem olyan fontos kérdéseket taglal, mint az erdőszítési célállományok meghatározásának egyszerűsítése, az erdészeti adattárhoz való – elektronikus – hozzáférés lehetőségének megteremtése. Emellett fontos terület erdőtervezéskor a gazdálkodói szándék erőteljesebb megjelenésének biztosítása, valamint a gazdálkodók iránti nagyobb bizalom kiépítése, melynek része a hatósági munka felülvizsgálata telepítéskor, felújításkor.

A második ütemre maradnak olyan fontos kérdések, mint az erdőkezelés és az erdőkezelő szerepe, a jelölő erdei élőhelyek kijelölésének szabályai, a természetvédelmi célú korlátozások külön szabályai. De ilyen, sokak számára lényeges terület az erdőgazdálkodási korlátozás esetén fizetendő kártalanítás megállapítása is – foglalta össze Ugron Ákos.

Második előadóként *dr. Mezei Dávid*, a Miniszterelnökség agrár-vidékfejlesztési stratégiai ügyekért felelős helyettes államtitkára az *Ipari célú fás szárú ültetvények támogatása a Vidékfejlesztési Program keretében* című prezentációját mutatta be.

Már ipari faültetvények telepítésére is igényelhető támogatás a Vidékfejlesztési Programból. Továbbra is előnyt élvez azonban a természetes erdők telepítése. Az 50,32 milliárd forintos keretösszezből az ipari célú fás szárú ültetvények támogatására elkülönített 5 milliárd forint elsősorban arra szolgál, hogy az ipari fa iránt megnőtt keresletet azokból elégítsük ki.

A korábbi 101 helyett 5 faállománytípus képezi az erdőszítési alapját, az erdőtelepítés támogatása pedig egység költség ala-

pú. A gyorsan növekvő fafajokból álló, kifejezetten ipari célú alapanyag termelését szolgáló faültetvényeket akácból és nemesnyárból hozhatnak létre támogatással a gazdálkodók.

Ez esetben a pályázathoz az erdészeti hatóság által kiállított hiánytalan telepítési bejelentésről szóló igazolást kell csatolni. A legkisebb támogatható terület 0,5 hektár, és olyan területekre nem igényelhető, ahol az állam tulajdoni hányaddal rendelkezik. Akác esetén a minimális tőszám hektáronként 2500, nemesnyárból 278.

Az ültetvényeket legkorábban a telepítés befejezése után 8 évvel lehet letermelni, és legfőljebb 20 évig tarthatók fenn. Az 5. év végéig azonban akácültetvényekben legalább 2, a nemesnyárnál 6 méter magas ágtszta törzset kell kialakítani. Csak akkor jár a támogatás, ha igazolt származású a szaporítóanyag, és ez a pótlásokra is vonatkozik.

A telepítés mezőgazdasági területen történik, és azt a kötelezettségvállalás időszakában sem kell átminősíteni. A pályázatnál többletpontot ér, ha a pályázó a foglalkoztatottak számának növelését vállalja, az ültetvényt 8 évnél tovább tartja fenn, illetve például vállalja szennyvíziszap elhelyezését az érintett területen. A támogatás mértéke akácnál hektáronként 1372 euró, nemesnyárnál 1915 euró – fejezte be előadását a helyettes államtitkár.

A kormányzat, az erdészeti szakmai és érdekképviselői szervezetek, illetve a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) közös sikerének tekinthető az értéketermelő erdőgazdálkodást támogató erdőtörvény kidolgozása – mondta *Györffy Balázs*, a NAK elnöke előadása elején.

A NAK megalakulása óta nagy hangsúlyt helyez arra, hogy a több mint 12 ezer erdő- és vadgazdálkodó tagjának véleménye, elképzelései megjelenjenek a köztestület tevékenységében. Ezt jól mutatja, hogy a NAK a Vidékfejlesztési Program erdészeti pályázatainak előkészítése, illetve a különböző jogszabály-módosítások során a szakmai és érdekképviselői szervezetek – köztük a MEGOSZ – megkérdezésével fogalmazta meg javaslatait.

Hangsúlyozta, az új jogszabály egyáltalán nem szorítja hátréba a természetvédelmi szemléletű erdőgazdálkodást, ugyanakkor megteremtí az a már régóta hiányzó összhangot és egyensúlyt, amire a magyar vidéknek égetően szüksége volt. Az erdészeti- és vadgazdálkodási törvények újjáalkotásával a korábbi egyoldalúságok helyett az erdő mint nemzetgazdasági érték az eddigieknél jobban kiaknázható lesz.

Györffy Balázs a következő időszak feladatai, kihívásai között említette többek között az erdőtörvény végrehajtási rendeletének megalkotását, az erdészeti jogcímek lehívásának segítségét, a rendezetlen erdőterületek gazdálkodásba vonását, a szakirányítási támogatás visszaállítását és az örökösödési folyamatok szabályozását. Ezek sikeres megvalósításában a NAK továbbra is számít stratégiai partnere, a MEGOSZ véleményére, javaslataira.

A szakmai előadások zárásaként *Horváth Iván*, a Pro Silva Hungaria Egyesület elnöke *Fenntarthatóság vagy tartamosság? – A környezet állapota és az erdőkezelés* címmel tartott gondolatébresztő előadást az örökösödő-gazdálkodás elméleti, szemléleti és gyakorlati kérdéseit járva körbe.

Forrás: *MTI, Magyar Mezőgazdaság, MEGOSZ, OEE*
Szerkesztette és kép: **Nagy László**

A VERGA Zrt. 50 éve

50 éve alakult meg a VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt. jogelődje. Az 1967. július 1-jei minisztertanácsi határozat alapján Magyar Néphadsereg Veszprémi Erdőgazdasága néven, jellemzően a volt Balaton-Felvidéki Állami Erdőgazdaság területén állt fel az új szervezet.

A bakonyi erdők területén, különösen a déli és keleti gyenge termőhelyeken a katonai igénybevétel már régóta jellemző volt. A Magyar Királyi Honvéd Csapat Gyakorlótér Parancsnokság 1913-ban jött létre. Ezzel szinte egy időben a lőterek biztonságos működése érdekében területvásárlásokkal megalkult a Magyar Királyi Királyszállási Erdőgondnokság.

Árbócos termelés

Az Erdőgondnokság látta el a szükséges tűzifával, szerfával a Veszprémbe, Hajmáskérre és Várpalotára telepített katonaságot. A bővülő katonai igénybevételek hatására, különösen a hidegháború idején a lőterek területe jelentősen megnövekedett – így vált szükségessé az erdőgazdálkodás és a hadi tevékenységek összhangjának megteremtése.

Már 1964-ben létrejött a budapesti székhelyű MN Erdő- és Vadgazdaság, amely többek között a jelenlegi VERGA Zrt. várpalotai területeit is kezelte. 1967-re a Honvédelmi Minisztériumhoz már közel 100 000 ha elsődleges honvédelmi rendeltetésű erdő tartozott.

A katonai területeken történő erdőgazdálkodás több szempontból is jelentősen korlátozott a normál körülményekhez képest: a hadgyakorlatok, lövészetek idején semmilyen gazdálkodási tevékenység nem folytatható, a területek lőszerrel, lövedékekkel a mentesítések ellenére is fertőzöttek, a lőterekhez közeli erdőkből kitermelt faanyag szilánkos, szinte semmire sem használható, az utak a katonai járművek mozgása miatt állandó karbantartásra, felújításra szorulnak.

Borsodi Imre, aki a megalakulástól 1991-ig volt a cég igazgatója, így írt erről: „A gazdaság a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alá tartozik. Tevékenysége a katonai követelmények kielégítésének elsődlegessége mellett az erdő- és mezőgazdasági területek rendeltetészerű, gazdaságos és szakszerű hasznosítására, fejlesztésére irányul. Az üzemtervi gazdálkodási kötelezettségek ellenőrzése a

MÉM Veszprémi Állami Erdőrendezőségnek hatáskörébe tartozik.”

A megalakulást követő 24 évet a szervezeti stabilitás jellemezte. Eltekintve attól, hogy két rövidebb időszakban a Kaszói Erdészeti is Veszprémhez tartozott, a cég felépítése alapvetően állandó volt: a Központ mellett öt erdészeti, két fűrészüzem és egy műszaki erdészeti alkotta a vállalatot. Az erdőgazdaság ekkor 39 600 ha-on dolgozott a többi erdőgazdasággal azonos szabályozók alapján, a MÉM Erdőfelügyelőség irányítása, ellenőrzése alatt.

Az új szervezet felépítése nem volt egyszerű feladat. Idézte Borsodi Imrét a megalakult HM-gazdaságok helyzetéről: „Ezen erdőgazdaságok szakmai berkeiben elég nagy ellen-szenvet, meg nem értést váltottak ki az első időkben, talán minket, szakmabelieket is megvetettek. Nagyön rövid idő alatt bebizonyítottuk, hogy szakemberek vagyunk, azonos szakmai felügyelet mellett, a többi erdőgazdasággal azonos szinten dolgozunk szakmai és gazdaságossági szempontból egyaránt.”

Az erdőgazdaság igen változatos területen gazdálkodik: bükk klímába tartozik az erdők 10%-a, 50-60% a kocsánytalan tölgyes-cseres klímaterület, de megtalálható az erdőssztyeplima is. A domb- és hegyvidéki jelleg, az erdőállományok lehetőséget biztosítanak a természetes felújításoknak. Különösen igaz ez az élőfakészlet közel harmadát kitevő bükkösökre.

Ugyanakkor a megalakulás óta szükséges volt a mesterséges erdősítésekhez a saját csemete megtermelése. Ezért a vállalat a kezdetektől több csemetekertet is üzemeltetett – ezek csak a rendszerváltás után kerültek magánhasználatba.

Az erdőgazdaság nevéhez fűződik az a nagymértékű erdőtelepítés, melynek során a Veszprémi-fennsíkon és környékén mintegy 3500 ha erdőtelepítésre került sor a kor rendelkezésre álló technológiájával, S100-as dózerokkal, rigolekkel, saját nevelésű, több millió csemetével.

A kopárfásítások mostoha körülményei sok esetben saját gépek kifejlesztését, a rendelkezésre álló eszközök átalakítását, megerősítését igényelték. A vállalat műszaki üzeme tervezte és gyártotta többek között a Vetus tuskókiemelőt, erősítette meg a szovjet gyártmányú rigolekéket.

A fahasználat gépesítésének kora is a vállalat korai éveiben zajlott. A Druzsbai fűrészek fokozatosan STIHL Contrákra cserélődtek, a közelítésben megjelentek a csörlős traktorok. Érdekes, hogy a vállalat sokáig üzemeltetett

Hosszúfás szállítás

Átalakulások 1945-től napjainkig

Dátum	Cégnév	Cégforma	Tulajdonos
1945–1967	Balaton-Felvidéki Erdőgazdaság	Állami vállalat	Magyar Állam
1967. 07. 01.	Magyar Néphadsereg Veszprémi Erdőgazdasága	Állami vállalat	Honvédelmi Minisztérium
1991. 02. 05.	MH Veszprémi Erdőgazdaság	Állami vállalat	Honvédelmi Minisztérium
1993. 01. 01.	HM VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Rt.	Részvénytársaság	Honvédelmi Minisztérium
2006. 02. 01.	HM VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt.	Zártkörű részvénytársaság	Honvédelmi Minisztérium
2010. 11. 05.	VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt.	Zártkörű részvénytársaság	Magyar Fejlesztési Bank Zrt.
2014. 07. 16.	VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt.	Zártkörű részvénytársaság	Földművelésügyi Minisztérium

három darab Unimog-411 típusú univerzális gépkocsit. Szintén nem elterjedt közelítési mód volt az árbócos termelés és az ehhez kapcsolódó alsó rakodói felkészítés a klasszikus Csepel autókkal, később egy budapesti építőipari vállaltól kölcsönkapott Tátrákkal.

A rendszerváltást követően a gazdasági szervezet és a tulajdonosi jogok gyakorlója is többször változott.

A cégforma és a tulajdonosi jogok gyakorlójának változása mellett minden területen lényeges átalakulás történt:

- A törzsterületeken felül számos honvédségi erdőterület kezelése lett a feladatunk, így területünk 49 606 ha-ra nőtt;
- Fűrészüzemeink leváltak a cégről, jelenleg az erdőgazdálkodási alaptevékenység mellett murvabányát üzemeltetünk, és lakossági tűzifa feldolgozásával foglalkozunk;
- Az erdészetek összevonásával számuk háromra csökkent: Kab-hegyi Erdészet – 15 758 ha, Királyszállási Erdészet: 18 434 ha, Zirci Erdészet – 12 820 ha, egyéb terület: 2 594 ha;
- Szinte valamennyi tevékenységünket vállalkozók igénybevételével végezzük.

A VERGA Zrt. megalakulása óta eredményesen gazdálkodik annak ellenére, hogy az első évtizedek évi 150–200 000 bruttó m³-es fakitermelése a jogszabályi változások, rendkívüli viharkárok miatt 120 000 m³-re esett vissza. Kivételt képeznek a 2010–2012-es évek: a 2010. májusi Zsófia ciklon nyomán több mint 300 000 bruttó m³ faállomány dőlt le, melynek kitermelése több éven át tartott.

Közelítés Unimoggal

te zárt területnek számított a lakosság számára. Így a 2000-es évektől kezdődően jelentős lemaradást kellett behoznunk az erdei turizmus területén.

100 éves lőtér torony

Mára elmondhatjuk, hogy a nagyközönség érdeklődésére számot tartó kirándulóhelyek, látványosságok megközelíthetővé, komfortosabbá váltak. Számos zöld mezős beruházásunk eredményeként az utóbbi 15 évben csak kilátóból 13 épült, kiterjesztve ezzel a környék turisztikai lehetőségeit. Tettük mindezt úgy, hogy a katonai, hadászati rendeltetés változatlanul elsődleges maradt. A tényleges hadi igénybevétel pedig – még ha jellegét tekintve átalakult is – jelenleg is szinte a régi időket idézi vissza.

A VERGA Zrt. munkájában a továbbiak során is arra törekszik, hogy gazdálkodás szempontjából az országos átlagnál inkább gyengébb erdeit hatékonyan, a tartamosság elvárásainak megfelelően hasznosítsa úgy, hogy emellett a sajátos régi feladatait és a társadalom közjóléti elvárásait is maradéktalanul teljesítse.

Szedlák Tibor

Termelési vezérigazgató-helyettes

Az almafélék (*Malus*) egy 25 fajából álló alcsaládot képeznek a Rózsafélék (*Rosaceae*) családjában. A faanyag szempontjából két fajnak van jelentősége: a vadalmának (*Malus sylvestris* vagy *Pyrus malus*) és a nemes almának (*Malus domestica*).

A vadalma Közép- és Kelet-Európa fája, hazánkban is él. A nemes alma mesterségesen előállított kultúrfaj, amelyet szinte az egész világon termesztnek, hazánkban a legjelentősebb almaültetvények a Nyírségben találhatók. Sajnálatos, hogy az ültetvények nagyarányú kitermelésekor általában nem gondoskodnak kellő mértékben az értékes faanyag igényes hasznosításáról. A nemes és vadalma között a faanyag tekintetében különbség nincsen, de a vadalmák általában sűrűbb évgűrű-struktúrájuk és finomabb szövetűek.

A fatest mikroszkópos jellemzői

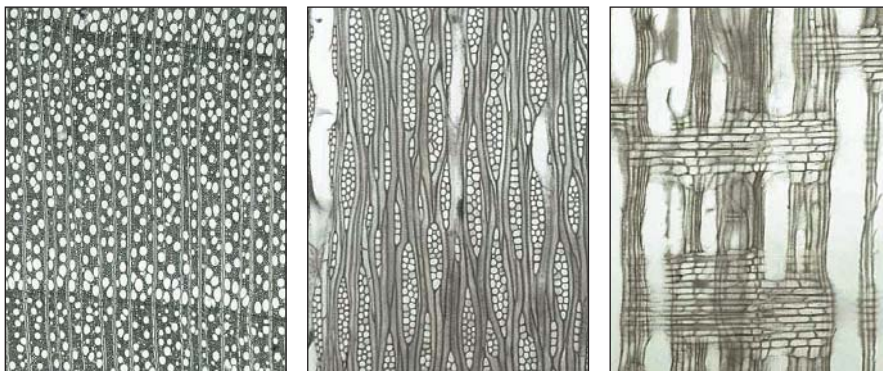
Szórlikacsú fafaj. A korai pásztában a tágüregű edények gyakoribbak, ezért az évgűrűhatár szembetűnő. Az edények áttörése teljes, az edények falán spirális vastagodás is előfordulhat. A bélsugarak sűrűn követik egymást, általában 1–3 sejtsor szélesek, magasságuk 1–30 sejt között változik. Az alapállományt rostracheidák alkotják, melyek fala igen vastag, üregük szűk. Fájában nincsenek farostok (libriform rostok). A parenchimasejtek vastag falúak, diffúz-apotracheális elrendeződésűek, néha rövid, húrirányú sorokba rendeződnek. A geszt edényeiben ritkán fagumi-lerakódás található. A bélsugár- és a faparenchimákban egyaránt előfordulhatnak prizmatikus kristálylerakódások (idioblasztok).

A fatest makroszkópos jellemzői

A törzs rövid, többnyire görbe, gyakran ormós. Kérge szürkésbarna, pikkelyesen repedező. Szórt likacsú fája fehér, vörösesfehér, széles szíjácscsal

A vadalma faanyagának jellemzői

Dr. Bak Miklós¹, Dr. Börcsök Zoltán²,
Prof. Dr. Németh Róbert¹

1. ábra Vadalma kereszt- (bal), húr- (közép) és sugármetszete (jobb) (Schoch és mtsai. 2004)

rendelkezik, a geszt valamivel sötétebb, vörösesbarna. Az évgűrűhatárok elmosódottak, hullámosak. Az apró edények szabad szemmel nem láthatók. A bélsugarak is esetleg a sugármetszeten ismerhetők fel. Jellegzetessége a keskeny barna csíkok formájában látható bélfoltok a sugármetszeten. A húrmetszeten a hullámos évgűrűk kellemes, finom rajzolatot eredményeznek.

Fahibák, károsodások, tartósság

A fahibák közül a korhadást kell kiemelni, gombák és rovarok támadásával szemben kevésbé ellenálló, a szíjács különösen alacsony tartósságú. Az almafa fáját nagyszámú farontó gomba kedveli, így idősebb korban igen gyakori a bélkorhadás. Hajlamos a vete-medésre, repedésre.

Fizikai és mechanikai tulajdonságok

Nem tartozik a kiemelkedően szilárd fákhoz; rideg, kevésbé rugalmas, ke-

ménysege viszonylag magas értékű (a tölgyekéhez hasonló). Az alább ismertetett műszaki jellemzők középértéket adnak meg. Az értékek szórása (szélsőértékek) számos tényezőtől függhet, mint például a minta törzsön belüli pozíciója, növekedés során fennálló környezeti hatások, esetleges kezelések stb.

Sűrűség (kg/m³):

• légszárazon (u = 12%): 600–720
Zsugorodás (max., %):

• sugárirányú: 5,6
• húrirányú: 10,1
• rostirányú: 0,3
• térfogati: 17,6

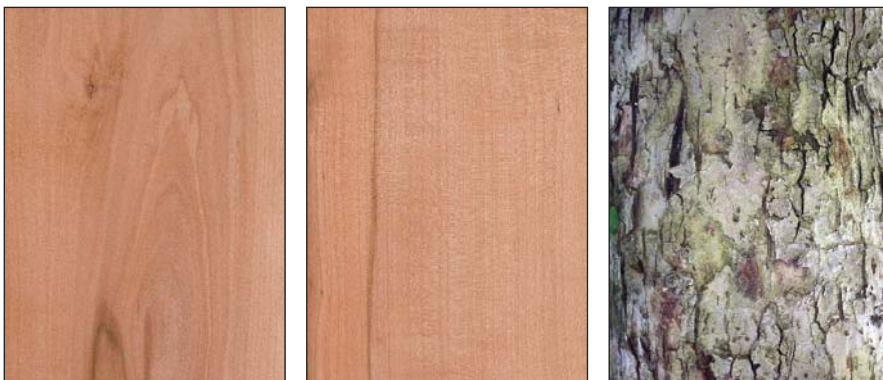
Szilárdsági értékek (rostokkal párhuzamosan, MPa, u = 12%):

• nyomó: 41
• hajlító: 75

Keményiség (Brinell, MPa, u = 12%):

• oldal: 45–49
• bütő: 63

Statikus hajlító rugalmassági modulus (MPa, u = 12%): 8200

2. ábra A vadalma fájának húr- (bal) és sugármetszete (közép), valamint kérge (jobb)

¹ SOE-SKK, Faanyagtudományi Intézet

² SOE-SKK, Innovációs Központ

Megmunkálási sajátosságok

Mechanikai megmunkálása kedvező, különösen jól esztergályozható, faragható. A faanyag szakszerű kezelésére, tárolására, gyors feldolgozására a fülledékenység és a tartóssági problémák miatt nagy figyelem fordítandó. A fűrészárut célszerű gőzölni, ennek hatására vöröses színárnyalatú lesz. Szárítása a vete-medési és repedési hajlam miatt lassú, óvatos menetrendeket igényel. Ragasztása és felületkezelése problémamentes. Előnyösen pácolható, fényezhető. Jól szegezhető, csavarozható.

Felhasználási területek

Az almafából megfelelő rönkméretetek esetén esztétikus késelt furnér is készíthető. Fáját kedvelik az esztergályosok, fafaragók, faszobrászok. Feketére pácolva ébenfa helyettesítésére is felhasználják. Készítenek belőle kisebb bútorokat, felhasználják furnérját szintén a bútorkészítésben, de gyártanak belőle gyalupadot, dísz tárgyakat, fatömegcikkeket, rajztáblákat, vonalzókat, sőt pipákat is. Korábban fáját szívóssága, kopásállósága miatt órafogaskerek-ek fogaihoz és meghajtóművekhez

használták, a kocsigyártás során pedig nagyon tartós szántalpakokat készítettek belőle.

Felhasznált irodalom

- Molnár S., Farkas P., Börcsök Z., Zoltán Gy. (szerk) (2016): Földünk ipari fái. *ERFARET Nonprofit Kft., Sopron*, 35–37. o.
- Schoch W., Heller I., Schweingruber F. H., Kienast F. (2004): Wood anatomy of central European species. Online verzió: www.woodanatomy.ch
- Wagenführ, R. (1996): Holzatlas. Carl Hanser Verlag, München-Wien, 243–244. o.

A virágos kőris az Év fája 2018-ban!

Az **Országos Erdészeti Egyesület** és az **Év Fája Kuratórium** 2013 után idén ismét lehetővé tette, hogy az Egyesület ágazati hírportálján és az Év fája tematikus weblapon keresztül szavazzanak erdész tagtársaink, erdész kollégáink és a szakmán kívüli érdeklődők a jövő évi Év fájára, amivel a 2018-as esztendő fafaját választhatták meg a résztvevők.

Ebben az évben is élénk érdeklődés mellett, az Erdők Hete rendezvényeivel együtt elindulva, négy héten keresztül zajlott folyamatosan a szavazás, amelyen összesen **1543 érvényes szavazatot** adtak le a szavazók a megadott határidőig.

*Köszönjük a korrekt voksokat, az aktív részvételt!
Az alábbiakban adjuk közre a hivatalos végeredményt.*

OEE, Év Fája Kuratórium

Virágos kőris

(*Fraxinus ornus*)

Fehér fűz

(*Salix alba*)

Rezgő nyár

(*Populus tremula*)

Nemzeti érték lett a Harangodi Erdészeti Erdei Iskola

Magyarország kormánya kiemelt figyelmet fordít a hazai, nemzeti értékek, különlegességek védelmére. „A »hungarikum« a magyarság csúcsteljesítményét jelölő gyűjtőfogalom, amely olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelez, amely a magyarságra jellemző tulajdonság, egyediség, különlegesség és minőség. A hungarikummá nyilvánítás alulról építkező, többlépcsős folyamat, melyet bárki kezdeményezhet a megfelelő formanyomtatvány benyújtásával.”

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktárbizottság júniusban felvette a megyei értékek közé a Napkori Erdőgazdák Zrt. által fenntartott *Harangodi Erdészeti Erdei Iskolát* mint nemzeti értéket. Az erről szóló dokumentumot *Támba Miklós* vezérigazgató vette át *Baracsi Endrétől*, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés alelnökétől, aki egyben a megyei értéktárbizottság elnöke.

„A sokszínű *Harangodi Erdészeti Erdei Iskola* mint a hazai minősített erdészeti erdei iskolák jeles képviselője méltó az elismerésre, amely a minőséget díjazza” – emelte ki beszédében Baracsi Endre elnök. Mindemellett megjegyezte, hogy látszik az igényes, szép környezetben, hogy minden ott dolgozó látható odaadással végzi munkáját annak érdekében, hogy az odalátogató vendégek – akiket elvárásol a gyönyörű természeti környezet – jól érezzék magukat, és feledhetetlen élményeket szerezzenek. „Szép pillanat ez. A dokumentum azt példázza, hogy jó úton haladunk. Boldog vagyok, hogy ezt elértük” – ezekkel a szavakkal vette át *Támba Miklós* a megyei értéktári tagságról szóló elismerő dokumentumot.

A Harangodi Erdészeti Erdei Iskola 2005 óta működik. Évente 800–1000 gyermek vesz részt az ötnapos erdei iskola és nyári erdei tábori programokon. Az erdei iskola tagja az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztályának, és minősített erdészeti erdei iskolaként a hazai erdei iskolák elitjének.

A hazai erdei iskolák között kiemelkedő minőséget képviselnek mind szakmai tartalmukat, mind infrastruktúrájukat tekintve az állami és magánkézben lévő erdészeti erdei iskolák. Az erdei iskola Napkoron, a Nyírség szívében található Nyíregyházától 15 km-re, idilli környezetben, a 17 hek-

tár erdőt és parkosított területet magában foglaló Kerekerdő Turisztikai Központ szomszédságában.

A magánerdészeti komplexum közjóléti és turisztikai központként szolgálja az erdészeti, környezeti nevelési, oktatási célokat, valamint az aktív, vadászati és ökoturizmust. A vidékfejlesztés sikertörténeteként jól példázza, hogy a megfelelő szakmai háttérrel és megfelelő helyen megvalósított beruházások hogyan járulnak hozzá a vidék élhetőbbé tételéhez és az ott élő emberek életminőségének javulásához.

A beruházások helyi szereplők bevonásával valósultak, valószínűleg meg – hiszen a Zrt. folyamatosan fejlesztésekkel igyekszik kiszolgálni az egyre bővülő igényeket. A turisztikai központban és az erdei iskolában helyi munkaadót alkalmaznak, ezzel járulva hozzá számos család megélhetéséhez.

Az erdészeti komplexum az erdei iskolai programok és nyári táborok mellett helyet ad családi és céges rendezvényeknek, esküvőknek, szakmai fórumoknak, konferenciáknak, vallási-hitéleti összejöveteleknek, sporteseményeknek, hagyományörző és kulturális rendezvényeknek.

Az erdei iskola épülete a kevésbé frekvenciált téli időszakban vadászaházaként is működik. Mindezen felül a Zrt. vezetőségének jóvoltából a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Halmozottan Hátrányos Helyzetű Családok Egyesülete minden évben ingyenesen tölthet el egy-egy családi napot a turisztikai központban, ahol a színes programok, finom ételek és csodálatos környezet igyekszik – ha rövid időre is – feledtetni a nehéz sorsú emberek mindennapi gondjait.

A Kerekerdő Turisztikai Központ területén helyezkedik el a 300 fő befogadóképességű rendezvényház 100 m²-es fedett terasszal és kupolával; az erdei iskola épülete, amely egyszerre 38 fő elhelyezését szolgálja 7 szobában; a 400 m³-es tűzi víztározó tó fahíddal és emlékoszloppal; az 50 fős filagória kemencével, melyben egyszerre akár 50 cipő is sült; az arborétum több mint 200 különböző nyitvatermő fajjal, illetve változattal, kopjafával és 19 m-es kilátóval; a tanerdő, az erdei játszótér és focipálya; a szabadtéri erdei tanterem; a háziállat-bemutató és a szintén 50 fős böllérház, amely jó hangulatú hagyományos disznóvágásoknak, valamint kisebb családi és céges rendezvényeknek ad helyet; valamint a parkoló szomszédságában idén februártól látható GULÁG-GUPVI állandó kiállítás.

Az erdei iskolához tartozik még két tanösvény: a 3 kilométeres vadászati Őzike tanösvény, valamint a 7 kilométeres

erdészeti Pagony tanösvény, melyen végigsétálva a látogató megismerheti a különböző korú akácokat, nemes nyárasokat, erdei fenyvest, vörös tölgyest, homoki tölgyest, vízparti növényzetet, valamint a homokpusztai életközösséget.

Az erdei iskola egy- és többnapos programjait óvodák, általános és középiskolák veszik igénybe elsősorban Nyíregyháza és környékéről, de érkeztek már csoportok Szegedről, Budapestről, Egerből, Debrecenből, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye több településéről és az országhatáron túlról, Erdélyből is.

Együttműködési megállapodás keretében az erdei iskola gyakorlóhelyül szolgál a Nyíregyházi Egyetem tanár- és agrárképzésében részt vevő hallgatóknak. Az erdei iskola kiemelkedő partnerei a Nyíregyházi Egyetem Eötvös József Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziuma, az Országos Erdészeti Egyesület, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és a Keleti-Turul Íjász Egyesület. Az erdei iskolában és az egész turisztikai központban az ellátásról és a házas ételekről a méltán híres Napkelte Panzió gondoskodik.

Az erdei iskola életkornak és évszaknak megfelelő programokkal várja egész évben a gyermekcsoportokat és a tanulni, szabadidejüket hasznosan és értelmesen eltölteni kívánó vendégeket. Az elismert szakemberek által tartott változatos és színes programok során a gyerekek megismerkedhetnek az erdővel mint életközösséggel, az erdő és ember kapcsolatával és az erdész munkájával.

Az idősebb gyerekek az erdő és klíma kapcsolatával, az erdőgazdálkodás alapjaival, az erdő vadjával, az ember és a vadászat történetével, a vadgazdálkodással, a természetvédelem fontosságával, a bölcs hasznosítás és a természettel való gazdálkodás alapelveivel és szükségességével, a fenntartható fejlődés kérdéseivel, a felelős állattartás szabályaival ismerkedhetnek.

A programban részt vevők erdei séták, túrák során találkozhatnak az erdő növény- és állatvilágával, megismerkedhetnek az erdő- és vadgazdálkodás alapjaival. Vadászkutya-bemutatón szerezhetnek ismereteket a hazai vadászkutyafajtákról, az ember és kutya kapcsolatáról, a vadászkutyák szerepéről és használatáról, kiképzésük rejtelméről.

Megismerkedhetnek a hagyományos vadászati módok közül az íjászattal, melyet a gyakorlatban ki is próbálhatnak 3D pályán, élethű vadfigurákon. Találkoznak a solymászat mint ősi vadászati móddal, amely a Világörökség része. Solymászbemutató alkalmával testközelből ismerkednek a gyerekek a legimpozánsabb és legnagyobb vadászatra használt ragadozó madárral, a szirti sassal.

A reggeli háziállat-gondozások alkalmával megismerik őshonos háziállatainkat és megfelelő gondozásukat. A természetben tartott rendhagyó történelemóra keretében a GULÁG-ra elhurcoltak szomorú sorsát ismerhetik meg. A va-

don élő állatok és növények közvetlen megfigyelése során megtapasztalják a felfedezés és a tapasztalati tanulás örömet. Bagolyköpetet boncolnak-elemeznek, növényeket határoznak, rajzolnak, festenek, az erdőben található lehullott levelekből, ágakból, gallyakból, kéregből, termésekből, tobozból, mohából stb. alkotnak képeket, építményeket, melyeket a földön hagyva az erdő idővel újjahasznosít.

Trófeákkal, vadászfegyverekkel, vadászati eszközökkel ismerkednek. Vadnyomokat figyelnek, vadra lesnek az erdőben. Megtanulják felismerni a leggyakoribb erdei ehető és mérgező növényeket. Elsajátítják a tűzgyújtás szabályait, valamint az elemi túlélési ismereteket.

A Harangodi Téka táborban és környezetében megismerhetik a vízi, vízparti élővilágot és homokfüves pusztát, a fa építészeti művészeti felhasználásának különböző módjait, ürgét lesnek. Megtapasztalják a természet nyújtotta ökoszisztéma-szolgáltatásokat, források és alapanyagok jelentőségét. Megtanulják a természettel való békés együttélés szabályait.

A szabadidejüket egymással játszva, beszélgetve a friss levegőn, a szabadban töltik egészséges mozgással (tévét, számítógépet, telefon nélkül). Számháborúznak, bújócskáznak, vagy egyszerűen csak szemlélődnek az erdőben, közben rengeteget tanulnak, és feledhetetlen élményeket szereznek.

Az ötnapos program záróakkordjaként az általuk gyűjtött rőzsével felfűtött kemencében saját maguk formálta cipőt sütenek, melyet hazavisznek magukkal a megszerzett tudás és

élmények mellé útravalóul. Mindeközben a természettel és egymással szembeni tiszteletet, türelmet, megértést és toleranciát tanulnak, belátják, hogy az ember a természet része, és az erdő egy csodálatos hely, testünk-lelkünk patikája.

A fent leírtak jól szemléltetik, milyen értéket képvisel az erdei iskola intézménye, és miért került be a Napkori Erdőgazdák Zrt. Harangodi Erdészeti Erdei Iskolája a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktárba mint nemzeti érték. Célunk, hogy megkezdett utunkon továbbhaladva a többi erdészeti erdei iskolával együtt kiemelkedő nemzeti értéként ismertessük el minősített erdészeti erdei iskoláinkat.

Írásunkkal arra buzdítjuk a többi erdészeti erdei iskolát, hogy kezdeményezzék saját intézményük megyei értéktárba való bekerülését, ezáltal az évtizedek óta magas színvonalon működő erdészeti erdei iskolák egész rendszere kiemelkedő nemzeti értékévé, akár hungarikummá válhat, amely a jövőben talán több elismerést és nagyobb megbecsülést válthat ki nemcsak szakmai berkeken belül, hanem a döntéshozók körében is.

Domina Norbert

turisztikai és közjóléti ágazatvezető,
Napkori Erdőgazdák Zrt.

Ösvény III. Magyar Tapasztalati Tanulás Konferencia

Az OEE Erdei Iskola Szakosztály néhány tagja 2017. június 23–25. között rendkívül érdekes és sokszínű konferencián vett részt Dobogókőn. Rengeteget tanultunk és tapasztaltunk magunkról, másokról, a tanulásról és a tanításról. Az idei konferencia célja az volt, hogy nemzetközi és hazai előadók, szakemberek közreműködésével széles körben bemutassa a tapasztalati tanulás szemléletét, módszertanát és annak alkalmazásait a magyar szakmai közönségnek, döntéshozóknak, érdeklődőknek.

A konferencia remek lehetőséget nyújtott nemzetközi jó gyakorlatok megismerésére is. Az esemény házigazdája a kétféle Magyar Tapasztalati Tanulás Alapítvány, fővédnöke *dr. Vekerdő Tamás* volt.

A három nap színes programjában plenáris előadásokon, szakmai műhelyeken, kapcsolatteremtő és közösség-

A hatást még tovább is lehetett fokozni, amikor egy dobozokból épített „barlangtúrára” invitáltak bennünket. Ki-ki választhatott, hogy sérült (vak, mozgásában korlátozott) vagy ép emberként szeretne végigmenni a barlangon. A túra nemcsak a feladatteljesítés örömeit adta, hanem visszajelzést is arról, hogy hogyan bízzuk rá magunkat számunkra idegen emberekre,

A műhely résztvevőit egy izgalmas és kalandos erdőfelfedezésre hívtuk, ahol természetismereti és érzékszervi játékokon keresztül, saját tapasztalatokat szerezve kaptak a már meglévő ismereteik mellé újakat az erdőről. A megismerési folyamatban kiemelt szerepet kapott a komplex érzékszervi megtapasztalás, a látás mellett a tapintás, a hallás és a szaglás. A műhely célja volt az is, hogy rávilágítson arra: az erdészeti erdei iskolai oktató-nevelő munka nemcsak a felnövekvő generációt formálja, hanem az őket nevelő pedagógusokat és a gyerekeken keresztül a szülőket is.

Reggelente jógázhattunk, meditáltunk, amitől a nap is frissebben indult. Egy gyereknek sem kell más, mint mozgás és jó csapatban játékos tanulás. A tapasztalati tanulás Amerikában honos módszereit *Tony Dixon* és *Misty Blakesley* osztotta meg velünk. Érdekes volt ráismerni, hogy mennyi a hasonlóság az amerikai és a magyar módszerek, játékos feladatok között.

Az utolsó napon fordult a kocka: kolléganőmmel, *Scheitler Adriennel* kellett pódiumra állnunk. Nekünk kellett átadni saját tapasztalatainkat, módszereinket az érdeklődőknek. Nagyon nagy megtiszteltetésnek éreztem, hogy egy ekkora nemzetközi konferencián előadóként is részt vehettem. Emiatt kicsi drukkk is volt bennem az elején, de biztattam magam, hogy ugyanazt kell csinálnom, mint már 16 éve a gyerekekkel.

Hamar rájöttem, hogy az érdeklődő felnőttekkel nemhogy nem nehezebb, de sokkal könnyebb a dolgunk. A gyerekek kíváncsiságát, áthangolódását a természetbe néha hosszas bevezetés

építő foglalkozásokon vettünk részt. A műhelymunkák jó lehetőséget adtak, hogy személyes tapasztalatokon keresztül ismerkedjünk egy-egy témával és annak ránk gyakorolt hatásával.

Az *Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra* című barlangterápiás műhelyben csodálkozva hallgattam, hogy a Verocs Mozgásterápiás módszerrel hogyan visznek le értelmi és/vagy testi fogyatékos gyerekeket, fiatalokat a barlangba, hogy ők is megélhessék a barlangvilág felfedezésének élményét és azt az önbizalmat erősítő érzést, hogy ők is képesek rá, akár csak ép társaik.

hogyan adunk és fogadunk el segítséget, mennyire tudunk hatékonyan kommunikálni társainkkal. A közös kaland utáni beszélgetés segített a bennünk keletkező élmények, érzések feldolgozásában.

A konferencia harmadik napján *Fedezzük fel az erdőt! Az erdő- és élménypedagógia módszerei az erdei iskolai oktatásban* címmel *Pappné Németh Tünde* kolléganőmmel tartott háromórás workshopon mutattuk be – képviselve a hazai erdészeti erdei iskolákat – az érdeklődőknek az erdőpedagógia módszertanát.

előzi meg, ott viszont izgatott kíváncsisággal és játékos tanulási vágygal fűtött, motivált érdeklődők jelentek meg. A foglalkozást követő pozitív visszajelzések közül – ami mindig jólesik – értesültünk műhelymunkánk sikeréről: „*Én még egyszer szeretném megköszönni, hogy átélhettem azt a nagyszerű, inspiráló élményt, amit átadtatok nekünk. Megmondom őszintén, hogy nagyon kíváncsi voltam, hogy nekem, öreg róka táboroztatónak mi újat tudtok mutatni. Hát pironkodtam magamban, mert bizony sok újat tanultam tőletek. Lenyűgözött a tudásotok, az a lelkesedés, ahogy ti ezt át tudtátok adni. Tényleg nagyon inspiráló volt... Köszönöm a többi résztvevő nevében is! Vali*” – írta egy résztvevő.

Katia Almeida *A kapcsolatépítés – ami igazi különbséget tesz* című előadása és a hozzá kapcsolódó workshop témája nagyon izgalmas volt, mert abból kaphattunk egy kis ízelítőt, hogy a tájfutás mennyiben segíthet a döntéshozatal tanulásában. Katia maga is magas szinten űzte ezt a sportot, hiszen több mint tíz évig volt a portugál nemzeti válogatott tagja. Részt vett a Portugál Tájfutó Szövetség megalapításában, majd a veszélyeztetett gyerekek számára kezdett el tájfutóprogramokat szervezni.

Egy pár mondat mindenekelőtt a tájfutásról, hogy azok számára is érthető legyen a téma, akik nem ismerik ezt a sportágat. A tájfutás egy olyan nemzetközi versenysport, ahol a versenyfutás ötvöződik a tájolóással. A versenyzők egy nagy részletességű speciális térképet használnak, saját maguk választva meg az útvonalat úgy, hogy a változatos és sokszor ismeretlen terepen megfelelő sorrendben és adott időn belül érintsék az ellenőrzőpontokat. A gyerekeket a sport speciális jegyeire építve (térképolvasás, tájékozódás) tanítja,

hogy miként válasszanak és döntsenek ismeretlen közegben.

A workshop során párt kellett választani, majd Katia megmutatta a térképet, tisztáztuk, hogy pontosan melyik területről van szó, és milyen ellenőrzőpontokat kell érintenünk a verseny során. Az első körben egy egyszerű térkép alapján csak pár pontot kellett megtalálnunk, majd ott egy szelfit készíteni magunkról és az ellenőrzőpontról, hogy valóban ott jártunk. Aztán egyre nehezedett a verseny, bonyolultabb térképpel, több ellenőrzőponttal, rövidebb időkerettel és több feladattal.

Vagyis fokozatosan egyre nagyobb volt a nyomás rajtunk, versenyzőnkön. A verseny során minden egyes kör után megbeszéltük, hogy melyik csapat mi alapján döntött egy-egy útvonal mellett, hogyan alakult ki a pár között, hogy ki mutatja az utat, ki fényképez vagy oldja meg a feladatokat.

Azt is megállapítottuk közösen, hogy mennyire fontos, hogy a verseny elején világos és egyértelmű legyen mindenki számára valamennyi szabály és feladat, és pontosan ki legyen jelölve az időkeret. Katia azt is tudatosította

bennünk, hogy mennyire fontos, hogy egy-egy feladat végén mindig közösen megbeszéljük, hogy elégedettek voltunk-e magunkkal, a döntéseinkkel, vagy volt olyan, amit a legközelebbi körben máshogy csináltunk, és ha igen, akkor miért.

A workshop legvégén pedig mindenkinek adott arra lehetőséget és időt, hogy elmondjuk, hogy tetszett a játék, kinek milyen érzés volt a versenyzés, segítette-e ez a legjobbat kihozni magunkból, vagy hátráltatott bennünket. Mi alapján döntöttünk egy-egy útvonal mellett, illetve a versenynek melyik része volt számunkra a legkönnyebb és legnehezebb, és miért. Illetve ki-kik elmondhatta, hogy a döntéshozatal tanulásának ezt a formáját hogyan tudja beilleszteni a gyerekekkel való munkájába, illetve kamatoztatni.

Az Ösvény Tapasztalati Tanulás Konferencia valóban sokat adott a továbbfejlődésünkhöz. Ha valamilyen ismeretet, módszert saját magunk tapasztalunk meg, könnyebben rögzül, részünkké válik, csak így tudjuk hitelesen továbbadni erdei iskolás tanítványainknak.

A műhelymunkák és előadások mind arra szolgáltak, hogy elmagyarázzák a gyakorlati tanulás fontosságát, és saját magunk tapasztaljuk meg ennek előnyét. A gyakorlati tanulás mellett nem maradhatott el a közösségépítés sem. Ez az erdészeti erdei iskolákban is szorosan összetartozik. Felszabadultan tanulni csak jó, összetartó közösségben lehet igazán.

Hálásan köszönjük az Országos Erdészeti Egyesületnek, hogy részt vehettünk ezen a konferencián.

Dénes Margit, Fajkuszné Bodrogi Zsuzsanna, Mészárosné Kiss Boglárka, Libor Mária, Makra Zsuzsanna, Pappné Németh Tünde, Scheitler Adrienn

Jó úton halad az Egyesület

Beszélgetés Lomniczi Gergellyel, az OEE távozó főtítkárával

Az Országos Erdészeti Egyesület elnökségének 2017. augusztus 31-i ülésén Zambó Péter elnök jelentette be, hogy Lomniczi Gergely főtítkár október 15-ével távozik az Egyesülettől. Ennek kapcsán ültünk le egy kis beszélgetésre a korábbi főtítkárukkal, hogy együtt tekintsünk vissza – néhány szó erejéig – az elmúlt 6 évre.

– 2010-től kezdve, követve a korszakemet, Egyesületünk alapvető működési átalakulás útjára lépett. Új célokat tűzött ki az OEE vezetése. Ennek a korszaknak a kezdetétől, 2011-től lettél főtítkár. Visszanézve az elmúlt sűrű hat évre, hogyan értékeled ezt az eseményekben, feladatokban, kihívásokban is bővelkedő időszakot?

– Először is örömtelinek! 2010-ben vettem részt az első elnökségi ülésen mint elnökségi titkár, majd 2011 júniusától már főtítkárként dolgoztam, ami végig érdekes és jó hangulatú munka volt. Sikertelen olyan programokba kezdeni, amelyek sikeresen zajlottak, és olyan csapatot összeállítani, amely jól tudott együtt dolgozni. Jó érzés volt ebben a légkörben tevékenykedni.

Másrészt mindenképpen folytatásra érdemesnek értékelem ezt az időszakot. Zambó Péter elnök vezetésével olyan kezdeményezések indultak el, amelyek az alapításkori és a mai napig érvényes célkitűzéseken alapulnak. Kiderült, hogy a 21. században is lehet 150 évvel ezelőtti rögzített értékek alapján működni, az akkor elképzelt modell ma is működik. Gondoljunk az alapítványok működésére, az egyesületi könyvkiadásra vagy éppen az *Erdészeti Lapok* szerepére, ami a közösségünk összetartásának egyik igen komoly eszköze. Jó úton halad az Egyesület akkor, ha továbbra is ezen értékek és tevékenységek határozzák meg a mindennapjait.

– Ha fordulópontokat, jelesebb sarokpontokat kellene kitűznöd ebből a hat évből, melyeket emelnéd ki és miért?

– Első nagy lépésnek a tagdíjreformot tekintem. Sok kritikus és kételkedő hang hallatszott akkor, de a mai taglétszám ékes bizonyítéka annak, hogy ha ad az Egyesület a tagjainak, akkor a tagok is érdemesnek tartják a hozzájárulást.

Bár ezen a területen még lenne mit tanulni az elődeinktől. Hiszen az Egyesület

a mi közösségünk, nekünk is kell fenntartani. Örömdetes, hogy ismét megjelentek a magántámogatók, erről a helyről is köszönet illeti mindnyájukat!

Miután biztos alapokra került a működés, a következő vízváltástónak a 2014-es jég törés utáni adománygyűjtést tekintem. A közvéleménynek és magunknak is megmutattuk, hogy létezőnk, és képesek vagyunk az egész társadalmat érintő és érdeklő mondanivalót kínálni. Az Egyesület felkerült a döntéshozók térképére.

Harmadikként pedig természetesen a tavalyi jubileumi évet, azon belül az

erdélyi Vándorgyűlést kell említenem. A stabil belső működés és a nyilvánosság előtt már megtett kezdőlépés után sikerült valóban nagyot alkotni. Az évforduló megünneplése komoly municiót adott a következő évekre, és további olyan programokra adott lehetőséget, mint az egész társadalom nyilvánossága előtt zajló Erdővárás Családi Nap.

– Folyamatos célkitűzés a „Legyen jó az Egyesület tagjának lenni!” jelmondat megvalósítása. Hogyan látod, sikerült ezt elérni?

– Az Egyesület főtítkárának jó volt lenni – legalább egy tag esetében tehát megvalósult a célkitűzés! De félretéve a tréfát, komoly, és folyamatosan szükséges vállalásnak tartom a vezetés részéről ezt a programot. Mindig ad tennivalót, mindig van min javítani, de közben előreviszi a szervezetet, ha azon munkálkodunk, hogy a többieknek, az egész közösségnek jó legyen.

Sok olyan dolgot sorolhatnánk, ami ma már természetesnek tűnik, de hat évvel ezelőtt egyáltalán nem volt az. Csak az újságnál maradvány: a tagoknak történő közvetlen postázás vagy éppen a határon túli terjesztés. Fontos számon tartani, hogy mindezekért napi szinten meg kell dolgozni, nem maguktól jön-

nek az eredmények. De ennél is fontosabb az, hogy mi van még a tarsolyban, hogy egy-egy új elemmel mindig szolgálni lehessen a közös célokat!

– Évtizedes tapasztalataid vannak az erdészeti ágazat sokrétű világából, főtítkárként ennek spektruma csak tovább szélesedett. Mit gondolsz ma a szakma jövőjében a legfontosabb feladatnak, célnak, és hogyan látod ebben az Egyesület jövőjét, szerepét?

– Az Egyesület nagyon sokat tehet a magyar erdőgazdálkodásért, ha képes a 150 éves alapokon a jövőt építeni. A jubileumi év szervezése során Kiss László alelnök minden egyes alkalommal rákérdezett, hogy szerepel-e a „jövő” a koncepciókban, beszédekben. És ez komoly igazság, mert bár nagyon szép a 150 éves jubileum, de ha nem nézünk előre, akkor ünneplése öncélúvá válik.

Ezért fontosak az elnök és az elnökség által kitűzött elképzelések – az idősothton létesítése, a székház visszaszerzésére folytatott tárgyalások, a környezeti nevelési programok és még sorolhatnám –, mert mind előremutatóak és az Egyesület jövőjét építők.

A magyar erdőgazdálkodásnak meg kell találnia a 21. századi önmagát. Vannak biztató jelek, mint például az erdőgazdálkodást a klímaváltozás viszonyrendszerébe helyező programok vagy az egészséges kapcsolódási lehetőséget segítő kezdeményezések, de még messze vagyunk a megoldástól.

Az Egyesület kovász lehet ebben a folyamatban, ami nem mindig könnyű szerep, de úgy gondolom, hogy megéri.

– Alapvetően kommunikációs, szakmakommunikációs vénával rendelkezel. Ebben a szegmensben sok még a tennivaló az előrelépések ellenére is. Melyek lennének a legfontosabbak?

– Túl kellene lépni önmagunkon. Egy kicsit kívülről látni, és a társadalmat foglalkoztató nagy kérdések viszonyrendszerében elhelyezni magunkat. Sok mindenre választ tud adni az erdőgazdálkodás, a magyar erdőész, de ehhez először meg kell hallania a feléje irányuló kérdéseket. Egyébként nincs ebben semmi ördögösség – csak csinálni kell!

– Köszönöm a beszélgetést, és további sok sikert kívánok, remélve, hogy még számos egyesületi, ágazati rendezvényen találkozhatunk!

Nagy László

Új ügyvezető a Titkárság élén

Beszélgetés Szentpéteri Sándorral

2017. október 16-tól ügyvezető igazgatóként Szentpéteri Sándor vette át az Országos Erdészeti Egyesület Titkárságának irányítását és ezzel a nem kis feladattömeget és felelősséget jelentő mindennapi működés, a zajló és szervezés alatt álló programok, pályázatok operatív vezetését.

– Sokan ismernek a szakmában és az Egyesületben is, hosszú idő óta helycsoport-titkárként, majd elnökként és elnökségi tagként is részt vesz az OEE munkájában. Mégis arra kérlek, hogy röviden összefoglalva mutasd be a szakmai és egyesületi életutad fontosabb állomásait.

– A szegedi erdészeti szakközépiskolában tett érettségit követően 1990-ben végeztem Sopronban okleveles erdőmérnökként. 2012-ig az erdészeti igazgatásban dolgoztam erdőtervezőként, majd vezetőként (osztályvezető, igazgatóhelyettes), két évig megbízott igazgatóként.

Izgalmas és sokszínű feladat volt az Igazgatóság három megyére kiterjedő területén több mint 250 ezer ha erdőterületen folytatni, képviselni az erdészeti szakmai törekvéseket, a kisebb és a nagyobb térségek erdészeti érdekeit.

2012-től a Pilisi Parkerdő Zrt.-nél erdőtervezéssel, szakigazgatási kérdésekkel és pályázatokkal foglalkoztam, ezek közül – az egyesületi munka mellett – az első két feladat maradt.

Egyesületünknek 1983-tól vagyok tagja, máig őrzöm az akkor kapott tagsági könyvemet és dr. Király Pál főtítkár üdvözlő szavakat tartalmazó levelét. Az ÁESZ Helyi csoport titkáráként, vezetőségi tagjaként és jelenleg elnökeként vállalom szerepet, ezenkívül 2015-től Egyesületünkben mint régióképviseelő az elnökség tagja voltam.

– Az ügyvezető igazgatói pozíció meglehetősen újkeletű. Mi indokolja ennek megnevezésnek a használatát, miért nem főtítkárként folytatod az elődöd munkáját?

– Elnökünk felkérése határozott ideig, a ciklus végéig, 2018. december 31-ig szól, meghagyva majd a lehetőséget az újonnan megválasztott elnöknek, elnökségnek egy új főtítkár személyének a következő ciklusra történő megbízására. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne folytassam a megkezdett sikeres munkát, feladatom annak program szerinti tisztességes befejezése.

– A váltás soha nem könnyű feladat egy szervezet életében, de most különösen úgy tűnik, hogy kifejezetten sűrű időszakban kell helytállni ebben is. Hogyan látod, hogyan éled meg az átadás-átvétel időszakát? Melyek most a legfontosabb teendők?

– Igen, valóban egy sokszínű, életteli telj időszakát éli Egyesületünk, és ezt szeretném folytatni a tagság segítségével. 2011-től sokat változott az egyesületi munka és ennek társadalmi megítélése. Sokkal nyitottabbá váltunk. Rendezvényeinken keresztül megszólítottuk a fiatalokat is, bemutattuk az erdészek munkáját, önmagunkat. Ezt mindenképpen folytatni kell, és erre minden lehetőségünk megvan, gondoljunk csak az Erdővárás Családi Napra vagy az Erdei Vándortábor programra.

– Ha most másként nevezzük is, de kvázi a főtítkári székben ülve bizonyára vannak elképzeléseid az Egyesület életével, működésével kapcsolatban, az elnökség által megfogalmazottakkal összhangban, vagy éppen azokon is túl. Melyek ezek?

– Az elnökséggel közösen megfogalmazott jövőképünk egy minden tekintetben egységes és erős egyesület megerősítése, amihez elengedhetetlen a Helyi csoportok munkája, programjaik anyagi lehetőségeink szerinti támogatása, a szakosztályok aktív működtetése.

Kiemelt feladatnak tartom az egyre fontosabb szakmai alapokon nyugvó ágazati érdekképviseletet, gondoljunk csak az erdőtörvény és végrehajtási rendeleteinek megalkotására.

Természetesen ehhez a biztos anyagi háttérrel is elő kell teremteni, amihez elengedhetetlen az állami és magánerdőgazdálkodás, valamint a tagság arányos részvétele az Egyesület finanszírozásában. Mindezek mellett folyamatosan törekedni kell külső források bevonására is, többek között az egyes programok pályázati úton történő finanszírozására.

– Hogyan látod, a négyéves elnökségi ciklusból hátralévő bő egy évben melyek lesznek a legfontosabb célkitűzések, feladatok?

– Folytatni kell ágazatunk szakmai érdekképviseletét az erdőtörvényhez kapcsolódó végrehajtási rendeletek megalkotásában, hiszen ez alapvetően és hosszú távra meghatározza erdőgazdálkodásunk feltételrendszerét.

A következő négy évet határozza majd meg az új elnökségi ciklus, amelyhez a választásokat időben kell elkezdenünk és rendben lefolytatnunk. Emellett természetesen fontosak azok a rendezvényeink, amelyekről már korábban említést tettem. Új egyesületi eseményként mindjárt év elején debütál az Országos Erdészbál. A hagyományos Vándorgyűlés a nyár elején Gyulán kerül megrendezésre, kibővített tartalommal, és a soron következő jelentős rendezvények sem maradnak el, mint az Erdővárás, az Erdők hete, az Erdésznők Országos Találkozója. Nem beszélve arról, hogy az erdészeti erdei iskola minősítések ügyével is foglalkozni kell jövőre. Mind-mind fontos feladat, és bizonyára lesz még új is, amely egy-egy pályázaton keresztül valósulhat majd meg.

– Köszönöm a beszélgetést, kitartást, erőt és sok sikert kívánok az egyesületi munkádhoz!

Nagy László

Fotó: Nagy László

Emlékoszlopot avattak Debrecenben

Emlékezés Kaán Károlyra és az első hazai természetvédelmi terület védetté nyilvánítására

Kaán Károly születésének 150. évfordulója és az első hazai természetvédelmi terület, a Debreceni Nagyerdő védetté nyilvánításának 78. évfordulója alkalmából rendezett ünnepséget a NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. és az Országos Erdészeti Egyesület 2017. október 10-én, Debrecenben.

A résztvevőket elsőként Szalacsi Árpád a NYÍRERDŐ Zrt. vezérigazgatója köszöntötte.

„Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Köszöntök mindenkit itt, Debrecenben, a Kaán Károly születésének 150. évfordulója és az első hazai természetvédelmi terület, a Debreceni Nagyerdő védetté nyilvánításának 78. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen. Megtiszteltetés számunkra, hogy vendégeink között üdvözölhetem *dr. Barcsa Lajost*, Debrecen Megyei Jogú Város alpolgármesterét, *Zambó Pétert*, az Országos Erdészeti Egyesület elnökét és *dr. Kovács Zitát*, a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatóját.

Örülök, hogy az ország minden tájáról érkeztek vendégek erre az ünnepségre. A keleti országrészt tapasztalataink szerint még mindig kevesen keresik fel. Az ilyen alkalmak is jók arra, hogy a hozzánk érkezők bepillantást nyerjenek a térség értékeibe, például megismerjék a Debreceni Nagyerdőt, és jó hírét vigyék ennek a területnek.

A Debreceni Nagyerdő meghatározó fontosságú a megyeszékhely minden lakója számára. A város tüdeje, kikapcsolódás, pihenés, sportolás helyszíne. 1939. október 10-e jelentős dátum a Debreceni Nagyerdő életében. Akkor – ami egyébként szintén egy keddi nap volt, mint a mai – a magyar Természetvédelmi Törzskönyv első tételeként jegyezték be a Nagyerdő egy 31 hektáros részét, valamint még öt kisebb darabot, védetté nyilvánítva ezeket a területeket.

„Az erdő nem azért van, hogy 'szolgáljon' minket! Inkább bölcsen meg kell értenünk a működését, és hálásan elfogadni jótéteményeit.” Jane Goodall angol antropológus írt egy helyen így az erdőről. Mi erdészek teljesen azonosulunk ezzel a gondolattal. Azon dolgozunk, hogy minél jobban megértsük az erdők, köztük a Debreceni Nagyerdő működését, és jótéteményeit megosszassuk az erdőjárókkal.

Társaságunk két megyében gazdálkodik, de talán nem árulok el azzal titkot, ha elmondom, hogy a hajdú-bihari megyeszékhely kiemelten fontos nekünk. Ez fejlesztéseinkben is megmutatkozik. A környékbeli turisztikai célpontok megújításán túl a közeli Halápon turistaházat alakítottunk ki, a megyeszékhelyen közreműködtünk egy játszótér bővítésében, valamint új épületet kapott a Debreceni Erdészet és Nagyerdei Erdészeti Erdei Iskola. Igyekszünk a Debreceni Nagyerdőt is legjobb tudásunk szerint kezelni, gondozni, hiszen a városlakók elsősorban ennek állapotán, tisztaságán keresztül tudják lemérni azt a munkát, amit társaságunk végez. Ők ugyanis elsősorban közjóléti, turisztikai vonatkozásban találkoznak az erdővel.

A 150 évvel ezelőtt született Kaán Károly a magyar erdőgazdálkodás meghatározó alakja volt. Ő volt az ugyanis, aki az első között ismerte fel az erdők közjóléti, turisztikai és egészségvédelmi hasznát. Munkássága, gondolkodásmódja példaként szolgálhat minden ma élő erdész számára. Az Alföld-fásítási program elindítása, a hazai természetvédelem alapelveinek kidolgozása – csak kettő számtalan kezdeményezése közül, amelyek ma is meghatározzák mindennapjainkat. Ezért is kell azon dolgoznunk, hogy

nemcsak a mostani, hanem a következő generációk is tisztában legyenek Kaán Károly jelentőségével.

„A bagyomány nem a hamu őrzése, hanem a láng továbbadása.” Azért választottam *Morus Tamás*, a 15-16. század fordulóján élő angol államférfi gondolatát, mert nagyon jól megfogalmazza, hogy mi a feladata az egymás után jövő generációknak. Lehetőségeinkhez mérten mi is igyekszünk a lángot továbbadni. Erdei iskolai programjainkon, foglalkozásainkon próbáljuk megismertetni Kaán Károly szellemiségét, az erdő szeretetét a gyerekekkel, abban bízva, hogy majd ők is ugyanígy tesznek, ha felnőnek.

A mostani kettős ünnep előtt egy emlékmű felállításával szeretnénk tisztelni. A hamarosan leleplezendő alkotás Vass Tamás erdőmérnök, a Debreceni Erdészet nyugalmazott igazgatóhelyettesének keze munkáját dicséri. Ezúton is szeretném megköszönni neki az emlékmű elkészítését, és engedjék meg, hogy egyúttal köszönetemet fejezzem ki minden munkatársamnak a mostani ünnepség előkészítéséért. Köszönöm, hogy meghallgattak. Üdv az erdésznek!”

Dr. Barcsa Lajos, Debrecen alpolgármestere arról beszélt, hogy a gondos kezek munkájának hatására kiváló állapotban van a Debreceni Nagyerdő. Kijelentette: példaértékű az önkormányzat és a NYÍRERDŐ Zrt. közötti

együttműködés. A társaság az állampolgárok széles körét érintő jóléti fejlesztéseket valósított meg. Ilyen a Halápi Turistaház, a Nagyerdei Erdészeti Erdei Iskola, illetve a Békás-tavi játszótérhez adott támogatás. Az erdőgazdaság nem egy bezárkózott állami cég, amely öncélú fejlesztéseket végez, hanem olyan fejlesztésekben gondolkodik, amelyek az állampolgárok tömegeit szólítják meg.

Az alpolgármester köszöntő szavai után *Zambó Péter*, az OEE elnöke tartotta meg ünnepi beszédét.

„El kell jönnie az időnek, amikor az erdő minden magyar kultúrember szemének és szívének is egyik legkedvesebb tárgya lesz. Azt nemcsak azért fogja nagyra becsülni, mert testét-lelkét üdíti és megnyugtatja, széppérezkét gyönyörködteti: de mert a magán- és közgazdasági érdekek nézőpontjából is a nemzet egyik legértékesebb kincsét ismeri fel benne.”

Tisztelt igazgató úrhölgy, alpolgármester úr, vezérigazgató úr, tisztelt ünneplő közönség, hölgyeim és uraim!

Kaán Károly fejezte be így *Erdőgazdaság-politikai kérdések* című könyvét, én pedig ezzel az idézettel köszöntöm önöket az Országos Erdészeti Egyesület képviselőjében.

150 esztendeje született nagy elődünk emlékévének egyik jelentős eseményén vagyunk. Az emlékevet Egyesületünk hirdette meg – főhajtással egykori alelnökünk, tiszteletbeli tagunk, a nagybetűs erdőmérnök, gazdaságpolitikus, akadémikus, államtitkár, a 20. század első felének legjelentősebb magyar erdőszaktudósa előtt. A gényűs előtt, aki Trianon után erdőgazdálkodásunk és az Egyesület újjászervezője, az Alföld fásításának apostola, emellett a magyar természetvédelem megalapítója volt.

Köszönöm kedves házigazdáinknak, hogy az alföldi erdőgazdálkodás, egyben a honi természetvédelem emblemikus helyszínén, a Debreceni Nagyerdőben adnak lehetőséget az ünneplésre! A Nagyerdőben, melynek egyik parcelláját pontosan 78 esztendeje egyes sorsszámmal jegyezték be a védett természeti területek törzskönyvébe. Biztosan nem véletlen, hogy Kaán, mint akkor az Országos Természetvédelmi Tanács elnöke éppen ennek, az alföldi erdők reliktumaként ismert területnek a védettségét nyilvánítását támogatta elsőként.

A mai ünnepségünk tehát szerves része az emlékevet átfogó rendezvény-sorozatnak. Ebből a teljesség igénye nélkül emelem ki a kaszói vándorgyűlésünkön közel ezer szakember részvé-

telével tartott patinás megemlékezést, Kaán szobrának felavatását az FM árkádjában, az agrárium nagyjainak csarnokában, valamint az idén 25 esztendősen Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti Verseny gyerekek százait megmozgató eseményeit.

Kaán Károly életműve korszakos jelentőségű az erdőszet és az OEE történetében. Nagysága, szellemi öröksége jól ismert az erdővel kapcsolatos szakmák képviselői előtt. A halála óta eltelt nyolc évtized társadalmi rendszereinek mindegyikében elismerték a munkásságát.

Kevesen voltak képesek egy ágazat annyi részterületén maradandót alkotni, mint ő. Legfontosabb teljesítménye a komplex erdőgazdálkodás eszmérendszerének megalkotása volt. Az általa feltárt természeti és társadalmi összefüggések alapján merőben új szakterületek jöttek létre, ezek már részei a mindennapi életünknek.

Olyan, napjainkban megkerülhetetlen fogalmak gyökereznek bennük, mint a fenntarthatóság, a környezetudatosság, a táj- és a vidékfejlesztés, az erdők ökoszisztéma-szolgáltatásai. Kaán

az erdőszet problémakörét kiterjesztően értelmezve jutott el a természetvédelemig, a vidéket szolgáló gazdaságpolitikáig. Életműve összekapcsolta a klasszikus erdőszettudományt a modern természetkezeléssel – biztosítva az erdőszet szakma két évszázados folytonosságát, bizonyítva a más szakterületekre is kiható jelentőségét. Felvilágosultságával, összefüggéseket felismerő képességével megelőzte a saját korát.

A Debreceni Nagyerdő szelleme arra kötelez, hogy Kaán Károly gazdag szellemi örökségéből az alföldi erdők és a természetvédelem szolgálatában elért eredményeket emeljem ki.

Kaán a kiegészítés évében született, a maga erejéből felépített karrierje a Selmeci Akadémia padjaiból indult. Besztercebányán lépett állami szolgálatba. A Felvidék és a nagy elődök szellemisége inspirálta a szakma minden területére kiterjedő érdeklődését. Indulása a kincstári erdészek mintáját követte: erdőmérnök, főerdőmérnök, majd erdőmester.

Kvalitásával korán magára vonta *Darányi Ignác* miniszter figyelmét, aki »a védelemre érdemes dolgok« összefűrésével bízta meg. Az általa készített javaslat később jelentős döntések megalapozója lett! Emellett kimondhatjuk, hogy Kaán az Egyesületben kezdte meg a természetvédelmi tevékenységét. Az első ilyen tárgyú dolgozatait az OEE karolta fel.

A Minisztériumban negyvenévesen vette át *Bedő Albert* szellemi örökségét. Erdőtanácsos, majd helyettes államtitkár, az ország erdő- és faügyeinek kormánybiztosa. Újjászervezte az erdőigazgatást, kidolgozta és működésbe hozta a természetvédelem szervezeti. Gazdaságunk szellemi fegyvertárát gyarapító működését rendkívüli intézkedések sora kísérte.

Neki jutott a feladat, hogy a Trianonnal megcsönkített ország erdőgazdaságának kiutat adjon a reményvesztettségéből. Önzetlenül karolta fel a megszállóktól üldözött Kárpát-medencei erdészeket.

»Erdőt az Alföldre!« – mutatott irányt a nagyra törő programjával. Erős kézzel teremtette meg a Haza faellátását. Csonkaország erdőgazdaságának egyensúlyba hozásáért törvényjavaslatokat alkotott, közöttük a híres Alföld-fásítási törvényt. Hogy »fából ne csak bölcse és koporsóra teljék«, és »az évszázados fatökvét ne tékozzoljuk«, világos alapelveket fogalmazott meg: minden arra érdemes helyen, így az Alföldön növelni kell az erdők és fásítások területét, a megmaradt erdőkben szakszerű, értéknövelő, belterjes gazdálkodást kell folytatni!

Máig érvényes vezérelve volt, hogy gyarapítsa a magyar föld embereltartó képességét. Ideálja a legnagyobb magyar, *Széchenyi István*: »Ha elsorvad a Duna-Tisza köze népe, el fog hervadni az egész magyarság!« – írta a gróf szellemében. Megszervezte a szegedi erdőigazgatóságot az erdőhivatalokkal, melllette a kecskeméti és a püspökkladányi kísérleti telepeket.

Kaán Károly érdemben tett az alföldi nép felkarolásáért: 100 ezer hold új erdő telepítését indította el! Karrierje csú-

csán államtitkár, valamint a Tudományos Akadémia levelező tagja. Küldetését mutatja székfoglaló előadásának címe is: *Változások a Nagy Magyar Alföld képén*. Később, *Gróf Széchenyi István és a Nagy Magyar Alföld* címmel tartott előadást az Akadémián.

Határozott személyisége megosztotta korának érdekköreit – a közcélúságot »széllal szemben« is harcosan képviselte. Állami erdőirányításra törekedett, az erdőmérnökök vezére és atyai barátja volt. Bírálói szerint »az eget is királyira akarta festeni«. Vasakarattal állt ki az elvei és a munkatársai mellett.

Nyugdíjazása után töretlenül alkotott tovább – egy második életművel felérő teljesítményt produkált. Gazdaságpolitikai és természetvédelmi tárgyú dolgozatai kitűntek történelmi távlatukkal, a lényeg mesteri kifejtésével. Mái forrásai a kutatásoknak, megjelenésüket akadémiai díjak sorával jutalmazták. Legismertebb munkái: *A magyar Alföld, Az Alföld problémája és az Alföldi kérdések*.

Széchenyi elveinek magaslátán állva értékelte azokat a természeti és közgazdasági kérdéseket, amelyek elvezetnek az Alföld problémáinak megoldásához. Gondolatainak aktualitása a 21. század első évtizedének végén is megdöbbeníti az olvasót.

Markáns szerepet tulajdonít az alföldi városok identitásának, hagyományainak, lokális társadalmi szerveztségének. Számtalanszor tér ki például Debrecen, Kisújszállás, Karcag gazdasági vagy éppen politikai típusú, helyben érvényes megoldásaira.

A *Természetvédelem és természeti emlékek* című művel megalapozta az erdőkről és a természet védelméről szóló 1935. évi törvényt, egyben útjára indította a hazai természetvédelem eszméjét is. A Természetvédelmi Tanács elnöki tisztét 1938-ban fogadta el – két évre rá elragadta a váratlan halál.

Madas András szerint (akinek centenáriuma az idei év): *»Kaán hazaszeretete volt az a példás mozgató erő, mely halála pillanatáig tevékenységre sarkallta őt«*.

Bizonyosságát adta, hogy az erdőgazdálkodás békésen megférhet a modern természetvédelemmel. Elve volt az erdők klímát kiegyenlítő hatásának alkalmazása, a vizek megtartása – ami a globális felmelegedést kompenzáló cselekvés látnokává tette őt. Elsődlegesnek tartotta a termőföld védelmét, harcot hirdetett a homok és a szik terjedése ellen. Ma az erdők vidékfejlesztésben

gyakorolt szerepéről sokat beszélünk. Kaán is e szerint gondolkodott, amikor az állami erdőket a vidéki népesség munkaadójává tette.

Az elsők között ismerte fel, hogy az erdőknek közjóléti, turisztikai és egészségvédelmi hasznuk is van: *»A közönség, mely a legkedvesebb órákat éli az erdőben, hovatovább jobban becsüli meg fáit. Megszületik az erdő kultusza, mely az erdőgazdaság felvirágzásával együtt első feltétele az erdős vidék jólétének s az erdők fenntartásához fűződő államgazdasági érdekek biztosításának.«* – írta egyszer.

Látnoki képességgel nyitott a természetjárók előtt, amit olyan jeles turisztaszervezetek illetnek máig elismeréssel, mint a Magyar Természetjáró Szövetség. Az érdekképviselőket megerősítve küzdött az erdők érdekét szolgáló közmegegyezésért. 1920-tól egy ciklu-

sról is teljes terjedelmében letölthető. Mindannyian érezzük, hogy gondolatainak ereje ma is erősen hat. Gazdag szellemisége elevenen él az erdészekben és más természetbarátokban.

Oroszi Sándor gondolataival zárom a mai megemlékezést: *»Kaán Károly öröksége keresi az örökösöket. Keresi az államot, amelyik anyagi áldozatokat hoz a természet megóvásáért, kutatásáért és értékek továbbadásáért. Keresi a társadalmat, amelyik okos törvényeivel, önmagát is korlátozva, biztosítja a jövő nemzedék természethez való jogát. Keresi azokat az embereket, akik példát mutatnak, és megtanítanak a természettel való együttélésre.«* Jó Szerencsét, üdv az erdészeknek!

Az OEE elnökének beszéde után dr. Kovács Zita, a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója úgy fogalmazott: a NYÍRERDŐ Zrt. és az igazgatóság kap-

son át az OEE alelnöke, megújítója, emellett jelentős támogatója. A ma 155 éves *Erdészeti Lapok* újraélesztése is az ő elévülhetetlen érdeme volt.

Számos elismerés érte életében – majd a halála után napjainkig. Ferenc József császártól Vaskoronarendet, Horthy kormányzótól Magyar Érdemrendet kapott. Alma materünk tiszteletbeli doktorává, a Finn Erdészettudományi Társaság tiszteleti tagjává fogadta. Nevét őrzi az OEE szakmai kitüntetése, a Kaán Károly-émlékérem, a modern kor diákjainak szóló Kaán Károly Tanulmányi Verseny, valamint kilátók, források, turistaházak szerte az országban. Emlékhelye van már a Felvidéken is. Páratlan életművét Magyar Örökség Díjjal ismerték el, így az a Nemzeti Aranykönyv része lett.

Tisztelt hölgyeim és uraim! Egyesületünk az ünnepi év alkalmából megújítva adta ki a Kaán Károly életművét összefoglaló kiadványát, amely a honlapun-

csolata az elmúlt években nagyon sokat fejlődött, egyre sikeresebb az együttműködés. Ahogy Kaán Károly személyében jól megfér egymással az erdészeti és a természetvédelmi elkötelezettség, mi, akik itt vagyunk, ugyanezt törekszünk. Igyekezzünk összehangolni az erdészeti és természetvédelmi teendőinket, szem előtt tartva egymás érdekeit, nem megfélemlítve a közös célról, ami nem lehet kevesebb, mint az, hogy utódaink egészséges környezetben, a Debreceni Nagyerdőhöz hasonló gondozott parkerdőkben, gazdag természeti értékek között élhessenek.

A kettős évforduló tiszteletére emlékoszlopot avattak az ünnepségen, Vass Tamás erdőmérnök alkotását. Az emlékoszlop fája az Debreceni Nagyerdőben élt és halt el. A törzs már a védettség nyilvánítás idején létezett, és akkor is tisztes dimenziójú törzs volt.

Forrás: OEE, NYÍRERDŐ Zrt.

Szerkesztette és képek: Nagy László

Egyesületünk mélyen gyökerező hagyományt kíván teremteni, amikor november legelején, halottak napja alkalmából felhívja a helyi csoportok és a szakosztályok figyelmét az elhunyt erdész elődök emléképolásának közösségteremtő és éltető fontosságára. Reményik Sándor alábbi verssoraival rájuk emlékezünk...

Halotti beszéd a hulló leveleknek

Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.
Ahogy halódunk, hullunk nesztelen:
Bizony, e világ dőre, esztelen
Pompájánál nagyobb pompa vagyunk.
Nem történhetik velünk semmi sem,
Mi megronthatná szép, igaz-magunk.
Míg a fán vagyunk: napban ragyogunk
S ha alászállunk: vár a hűs avar,
Testvér-levél testvér-lombot takar,
Ott is otthon vagyunk.
Ha megkeményedünk és megfagyunk:
Zuzmara csillog rajtunk: hermelin.
Bíbor után a fehér hermelin.
Bizony szépek vagyunk.
Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
Ha végre földanyánk része leszünk,
Ott is szépek leszünk,
Ott is otthon leszünk.
És árvaság csak egy van, feleim:
Az erdőn kívül lenni.
Otthontalannak, hazátlannak lenni.
Nagyvárosok rideg utca-kövén
A szél-től se-pertetni.
Sok más szeméttel összekevertetni.
Árvaság csak ez egy van, feleim.
S amíg itthon vagyunk:
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.

*Reményik Sándor,
Kolozsvár, Hója-erdő, 1923. október*

Tavaszi hó- és szélkárok a Répáshutai Erdészeti Igazgatóság területén

Az OEE Miskolci Helyi csoportjának szakmai napja

Az OEE Miskolci Helyi csoportja 2017. szeptember 27-én – több mint 80 fő részvételével – szakmai napot tartott az ÉSZAKERDŐ Zrt. Répáshutai Erdészeti Igazgatóságának területén. A szakmai napon a 2017. április 19–20. közötti időszak szélsőséges időjárása miatt bekövetkezett károk és a szükségessé vált kárfelszámolási munkák kerültek bemutatásra.

A napot *Bányai Péter*, az OEE Miskolci Helyi csoport titkára nyitotta meg a Szinva-forrásnál, majd átadta a szót *Vasas Ernőnek*, a Répáshutai Erdészeti Igazgatóság vezetőjének, a rendezvény házigazdájának.

Az áprilisi rendkívüli időjárás a Bükk-hegység 500–600 m magas sávjában, elsősorban a déli, délnyugati és nyugati kitettségekben okozott jelentős hó- és szélkárokat. A lombfakadás után leesett és a friss lombfelületen megtapadt jelentős mennyiségű hó, valamint az erős szél a Bükk-hegység ÉSZAKERDŐ Zrt. által kezelt területén mintegy 3000 ha érintett területen, 100 000 m³ nagyságrendben főleg bükkös-, kocsánytalan-tölgy-, elegyes bükkös- és lucfenyvesállományokban okozott dőlési és törési károkat, melynek több mint 60%-át (közel 60 000 m³) a Répáshutai Erdészeti Igazgatóság szenvedte el. A kárfelszámolási munkákat jelenleg 3 harvester és 5 LKT-s brigád végzi az erdészeti területen.

A közeljövőben komoly szakmai kihívást fognak jelenteni a hó- és szélkárok várhatóan elhúzódó kárhelyreállítási munkái a szakszemélyzet számára. Főként ott, ahol az eddig is jelentős mértékű lucfenyőszáradás mellett a hó- és szélkárrel érintett lucfenyvesek (közel 100 ha) szerkezetátalakításos újraerdősítése is szükségessé válik. Az ágazatot is érintő egyre nagyobb mértékű munkaerőhiány különösen nagy problémát okoz már jelenleg is.

A program terepi része öt állomáson keresztül kísérelte meg bemutatni a kárfelszámolás folyamatát és a felmerü-

ló nehézségeket. Először a sérült lucfenyőállományok harveszterekkel (Timberjack, Königstiger és PONSSE) történő letermelése került bemutatásra. A faanyag és a vágástéri hulladék kihordását PONSSE forwarderrel, illetve átalakított URAL teherautóval végzik. A vágástéri hulladék egy része a rakodón aprításra, majd értékesítésre kerül, másik részét a vágásterületen égetik el.

Az aprítás megtekintése után különböző korú károsodott bükkösállományok kerültek bemutatásra. Az idősebb állományok esetében elsősorban a völgyes, lépás állományrészek dőlése volt jellemzőbb.

Hol teljes állományrészek dőltek le, hol csak szálankénti, „gyérítés jellegű” dőléskár keletkezett. Érdekes, hogy a kocsánytalan tölgygel elegyes bükkösökben több helyen is csak a tölgyek dőltek ki.

A fiatalabb erdőrészekben bekövetkezett hajlás helyreállításának módjáról, a lehetséges következményekről kialakult vita nem került megnyugtatóan lezárásra.

A bemutató zárásaként egy 115 éves, szálaló vágással kezelt bükkösállomány tekintettünk meg, ahol a hatalmas fatuzsálemek látványa némileg feledtette a nap folyamán látottakat. A terepi programot vegyes érzésekkel, valamint közös ebéddel zártuk Répáshután.

Szabó Zsolt erdőművelési műszaki vezető, Répáshutai EI,
Bányai Péter titkár, OEE Miskolci H.Cs.

Szakmai kihívások és sikerek a zalai magánerdőekben

„Szakértelem-erkölcs-összetartozás”

A fenti jelmondatnak mint az Egyesület alapszabályában leírt hármas alapértéknek a szellemében érkezünk ősszel Zalába, hogy az OEE Zalaegerszegi Helyi csoportjának meghívására a magánerdőknél a zalai erdőgazdálkodásban betöltött szerepével és jelentőségével ismerkedhessünk meg.

A Szajki-tavaknál szervezett tavalyi tapasztalatcsere viszonzásaként látogattunk el magánerdős kollégáinkhoz, hogy szomszédolva a természet adta adottságokkal, a hatóság engedte lehetőségekkel és az erdészek évek során szerzett tapasztalataival ismerkedhessünk.

A Vas megyei szemeknek már az első programpont látványa is szokatlan volt, ahogy az egymás mellett lévő erdőrésztben az árbócakácok hosszú egyenes törzsei az égnek meredeztek.

Józsiak Bernard, a Zalaegerszegi Helyi csoport volt elnöke telepítette a Zalaszentgyörgy határában lévő 3G és 3J erdőrészt kísérleti jelleggel eltérő származású szaporítóanyagokból. Ennek a szelektált akácfajtának a területe 43 ha a Zala megyei 117 ezer hektáros erdőszűcs mellett. A két különböző korú állományba betekintve látható volt, hogy a „kommersz” akáchoz képest sűrűbben tartott állományról van szó, hiszen a cél a hosszú egyenes, nem pedig a dimenziós törzs elérése.

Ezt követően frissítónket elfogyasztva Vissi Géza, a Zalaegerszegi Helyi csoport titkára, Józsiak Bernard, valamint Varga István magánerdő-gazdálkodó tolmácsolásában tájékoztatást kaptunk a magánerdők speciális adminisztratív és pénzügyi teendőinek kihívásairól, valamint a magánerdők szerepéről a zalai erdőgazdálkodásban. Az állami és a magánszféra 50-50%-os területi megoszlása mellett a fatömeg 55-45%-os megoszlást mutat, amit az erdőgazdálkodók eget verő 18-2372 fős megoszlása tetéz.

A magánerdők gazdálkodásainak itteni viszonyait megismerve újabb két akácállomány bemutatása következett, ahol egy növedékfokozó gyérítés végrehajtását követő állapotot és egy

felújítás alatt lévő gyökérsarjzatott állományt tekintettünk meg.

A következő erdőrészt nélnél szomorúan konstatáltuk, hogy a lucfenyő eről a viszonylag csapadékos területől is kiszorul. Utána marad a felújítási kötelezettség, amit itt kocsánytalan tölgy főfajájú, bükk elegyes szerkezetátalakítással oldanak meg. Egy sikeres magvetést követő erdőfelújítás példájával demonstrálták a szervezők a munkájukat, ami szemmel láthatóan gondos gazdáról tanúskodik.

A nap második felében a dél-zalai táj Páka melletti különös betonépítményével, a déli védelmi vonal bunkerrendszerével ismerkedhettünk meg. Ez a 630 km hosszú erőrendszer biztosította volna az ország védelmét Jugo-

A cél Gergán Szabolcs által kiemelve ugyanaz, mint az előző példánál a bükk visszaszorítása a tölgy javára, amennyire csak lehet, amit a klímaváltozás jelen helyzet szerint megkövetel. Bejárva a területet Szabolcs elmondta, hogy az erdőművelési munkálatok ütemezése kevésbé kötött, általában nem programszerű.

A nap zárásaként a Borovics Vendégházban Borovics József erdőszaktikus kollégánk gondoskodott róla, hogy senki ne menjen haza éhesen. A kiváló estebédet követően Bakó Csaba, a Szombathelyi Helyi csoport elnöke és Horváth Gábor titkár köszönték meg a színes szakmai programot, valamint a baráti vendéglátást, és meg is hívták a Zalaegerszegi Helyi csoport

szlavia felől a Sztálin által előre jelzett III. világhégés során.

A rövid kultúrprogramot és néhány falatot követően a Muraszemenye 4H erdőrészt B-KTT fokozatos felújítóvágását vettük szemügyre. A JBH Magánerdészeti Kft. ügyvezetője, Gergán Szabolcs által elmondottak alapján érzékelhettük a klímaváltozás okozta problémákat, amelynek következtében az erdőfelújításban a bükk fajfaj térfoglalását kénytelenek a kocsánytalan tölgy javára visszaszorítani. Ezt a felújítóvágás után megsemmisült bükkújulat is megerősíti, mivel a bükkös klíma feltételei a délnyugati kitettségnél már nem teljesülnek.

A következő állomáson hasonló kihívásokkal találkozhattunk a keleti kitettségű Csörnyeföld 38A erdőrésztben.

tagjait egy Vas megyei szakmai programra.

Vissi Géza is megköszönte, hogy érdeklődően végigkísértük a napot, és néhány gondolattal köszönt el tőlünk. Annyit még hozzáfűzött a látottakhoz, hogy amit ők megmutattak, azok a legjobb magánerdők közé tartoznak mind az állomány minősége, mind a szakmai munkát tekintve. Természetesen a zalai magánerdőkben is vannak problémák, itt főleg a folyamatosan növekvő erdősítési hátraléokra kell gondolni, amely veszélyezteti a fenntartható gazdálkodást. Ennek megakadályozása a hatóságot erősen próbára teszi, mert az eszközei korlátozottak és nem hatékonyak.

Szöveg: Tóth Péter,
OEE Szombathelyi HC
Fényképek: Raposa Gábor

Tájékoztató erdészeti oktatási ösztöndíjról

Az Erdészcsillag Alapítvány a 2017/2018. tanévre Erdészeti Ösztöndíj Pályázatot hirdetett szakmai középfokú iskolai tanulók részére. A pályázati kiírásra az alább felsorolt oktatási intézményekből érkezett be pályázat:

FM ASzK Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakképző Iskolája és Kollégiuma, Gyöngyös–Mátrafüred – 2 pályázat
Roth Gyula Erdészeti, Faipari Szakképző Iskola és Kollégium, Sopron – 1 pályázat
Kaposvári SzC Dráva Völgye Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Kollégiuma, Barcs – 2 pályázat
Széchenyi Zsigmond Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium, Somogyzsitfa – 4 pályázat
Kiss Ferenc Erdészeti Szakképző Iskola, Szeged – 1 pályázat
Venczel József Szakközépiskola, Csíkszereda – 2 pályázat

A beérkezett pályázatokat az Erdészcsillag Alapítvány Kuratóriuma 2017. július 19-i ülésén értékelte, és az alábbi döntést hozta:

Eperjes Adrienn (Sopron), Márton Róbert (Csíkszereda), Molnár Ervin (Csíkszereda), Nagy Réka (Somogyzsitfa), Szeberényi Balázs (Gyöngyös–Mátrafüred)
részesült ösztöndíjban.

Az ösztöndíjra jogosító okirat ünnepélyes keretek között, az érintett iskola tanévnyitóján került átadásra.

Gémesi József,
az Erdészcsillag Alapítvány
kuratóriumának elnöke

Az Erdészcsillag Alapítvány szociálissegély-határozata

10/2017. (szeptember 26.) sz. határozat:

A kuratórium 4 tagja egyhangúan úgy határozott, hogy a beérkezett 50 segélykérelem közül 41 fő kérelmét elfogadja, de 9 fő támogatását nem javasolja. Ennek alapján a szociális segély megadását javasolja az alábbiak szerint:

Kategóriák:

- **Kiemelt: külön elbírálás alapján**
- **1. egy főre jutó jövedelem 50 000–75 000 Ft + kisgyermekesek**
- **2. egy főre jutó jövedelem 75 000–100 000 Ft + egyedül élők**
- **Nem javasolt**

Sorsz.	Támogatási kategória	Fő	Jóváhagyott segély (Ft)	Összesen (Ft)
1.	Kiemelt	3	100 000	300 000
2.	1.	7	50 000	350 000
3.	2.	31	30 000	930 000
4.	Nem javasolt	9	0	0
Összesen:				1 580 000

A kuratórium felkérte az OEE titkárságát, hogy a segélyben részesülők, valamint a helyi csoporttitkárok számára készítse el az értesítő leveleket, és a segélyek kifizetését indítsa el a Magyar Postán keresztül.

Gémesi József,
az Erdészcsillag Alapítvány
kuratóriumának elnöke

Három a magyar igazság!

Holdampf Gyula tagtársunk újra, immár harmadik alkalommal lepte meg könyvtárunkat jelentős adományával. Az Országos Erdészeti Egyesület nevében ezúton is szeretnénk hálás köszönetet mondani a közel 250 dokumentumért és az értékes relikviáért.

A mostani ajándék alapvetően az 1930-as évektől napjainkig tartalmazza a magyar és részben európai erdészeti, vadászati, szakigazgatási irodalom fontos és értékes, olykor hiánypótló dokumentumait. Ezek között szép számmal találunk különlenyomatokat, szakfolyóiratokat, katalógusokat, egyetemi jegyzeteket, összefoglaló munkák egyedi kéziratait is. A különböző dokumentumok között olyan érdekes és számunkra rendkívül becses munkák bukkantak elő, mint amelyek a következő, korántsem teljes felsorolásban találhatók:

- Vadas Jenő: Akác monográfia, 1911;
- Fekete Zoltán: Akác-fatermési táblák a Magyar Alföld számára, 1937;
- Béky Albert: Útmutatás az Alföld fásításának munkájához, 1936;

- Véssei Ferencz: Tűzifa árkérdése 1939. év tavaszán;
- Majer Antal: Az aljnövényzet szerepe bükköseink felújításában, 1952;
- Az erdőgazdálkodás alapjai és az erdőgazdasági szakmunkák I. A–B., OEF, 1959;
- Bertóti István: Vadgazdálkodás és vadászat, 1959;
- Tuskó László: A Soproni Erdészeti Technikum XI. tanévi évkönyve, 1961;
- Bencze Lajos: Vadgazdaságtan. Egyetemi jegyzet, 1961;
- Az 1962. évi erdészből alkalmából készült újság egy példánya.

A tárgyi emlékek és a személyes, családi dokumentumok közül pedig szintén szeretnénk kiemelni néhányat:

- A francia Mezőgazdasági és Halászati Minisztérium által kiadott fakockagyűjtemény;
- Az 1971. évi Budapesti Vadászati Világkiállítás érmei és plakettjei;
- Korabeli erdészeti és faipari gyufacímkegyűjtemény.

Külön köszönettel vettük kézhez *id. Holdampf Gyula* több igazolványát, közöttük az Országos Erdészeti Egyesület 1952-es keltezésű tagsági könyvét. Még egyszer köszönjük az értékes adományt!

Dr. Sárvári János, a könyvtár őre

50 éves osztálytalálkozó Ásotthalmon

Emléktábla-avatás és díszoklevél-átadás

1967-ben 42 erdész-vadász végzettségű szakember fejezte be tanulmányait az ásotthalmi Bedő Albert Erdészeti Szakiskolában, akik az ország különböző vidékeiről érkeztek. Az osztályon belül nagy volt a korkülönbség. A legfiatalabbak alig 16 évesen kerültek az iskolába, míg a legidősebb 31 évesen már családos ember volt.

Fél évszázad múltán, 2017. június 17-én a végzettek közül 13-an jelentek meg az osztálytalálkozón, többségük a Dunántúlról.

Az osztály a jeles évfordulóhoz kapcsolódóan két kiemelkedő erdőmérnök tanárunk emléktábláját avatta fel az iskola főépületének folyosóján. Az egyik kedves osztályfőnöküknek, Csóka Istvánnénak (1931–1975), a másik dr. Dózsa Józsefnek (1933–2014) állít emléket.

Csóka Istvánné, Ica néni a szakmai tárgyak oktatása mellett osztályfőnökként igyekezett a távol lévő szülőket szívvel-lélekkel pótolni. Dr. Dózsa József erdőművelést és vadgazdaságtant tanított, majd 1970–1976 között az iskola igazgatójaként tevékenykedett.

Az ünnepség résztvevőit először Andrésiné dr. Ambrus Ildikó iskolaigazgató köszöntötte. Méltatta a két erdőmérnök tanár munkásságát, szakmaszeretetét, elhivatottságát. Majd köszöntötte a megjelent hozzátartozókat.

Kiemelte, hogy az 1967-ben végzett osztály az emléktáblák avatásával történelmet írt. Az osztály nevében Förster Gyula méltatta jeles tanáraikat. Rámutatott, hogy az iskolában a kiemelkedő szakmai tudás mellett emberséget, tiszteséget, küzdeni akarást, katonás fegyelmet, emberi tartást tanultak, ami végigkísérte egész életüket. Tanáraik azon fáradoztak, hogy ne csak jó szakemberek, hanem becsületes, hazájukat szerető embereké váljanak. Munkájuk nem volt

hiábavaló, hiszen az életben mindnyájan sikeresen helytálltak.

Dr. Dózsa Józsefné, az osztály hajdani tanára meghatóan köszönte meg a kiemelkedő elismerést. Dr. Csóka György, a NAIK ERTI erdővédelmi osztályvezetője tisztelettel köszönte meg édesanyja elismerését. Az emléktáblák avatását követően az osztály tagjai, az iskola és a család helyezték el az emlékezés koszorúit.

Az avatás után az osztály hajdani tantermébe vonultunk. Az osztályfőnöki óra keretében Andrésiné dr. Ambrus Ildikó az iskola történetében először jubileumi díszoklevelet adott át a megjelent öregdiákoknak.

Az osztályfőnöki órát dr. Dózsa Józsefné nyugdíjas tanárnő, a hajdani tanári kar tagja vezette le. Először elhunyt tanáraikra és 22 osztálytársukra emlékeztek, akik jelképesen részt vettek a találkozón. Förster Gyula egyenként olvasta fel az elhunytak nevét, születési és halálozási évét, majd *Nyilasi László* minden névvel meggyújtott egy gyertyát. Mire a névsor végére ért, valóságos gyertyaerdő égett, majd egyperces tiszteletadással emlékezünk az elhunytakra.

Andrésiné Pál, okl. erdőmérnök

50 éve végzett soproni erdésztechnikusok találkozója

Szerencsés esetben elérkezik életünknek egy-egy olyan időpontja, amikor valamilyen korábbi jeles esemény (érettségi, házasság) kapcsán jubileumot ünneplünk. Az alkalom addigi életünk átgondolására, egyfajta számvetésre készítet bennünket. Így volt ez az 1967-ben Sopronban végzett erdésztechnikusokkal is, amikor az 50 éves érettségi találkozóra gyűltünk össze az egykori Erdészeti Technikumban.

Vártuk ezt az alkalmat! Vártuk, pedig évente találkoztunk, minden fontos dolgot tudtunk egymásról. Az alaphangulatot a volt 4/b osztály esetében már az „osztályfőnöki óra” megadta. Szokatlan volt, egyfajta zavart és bizonytalan állapotot jelzett, hogy első alkalommal kellett szembenéznünk osztályfőnökünk hiányával.

Szeretett tanárunk, *dr. Jereb Ottó* talaly még velünk volt, bölcs tanácsaira és intelmeire most fájón emlékeztünk. Talán emiatt is a beszélgetés nem mostani önmagunkról, hanem a régmúlt diákevekről, tanárainkról és arról folyt, mit is adott az iskola nekünk. Csendben emlékeztünk azokra az osztálytársainkra is, akik már nem lehettek közöttünk.

Ennek a beszélgetésnek volt része az iskola mostani igazgatójának, *Hoczek Lászlónak* alapos, igazán gondolatébresztő és őszinte tájékoztatója. Mindezek együttesen erősítették meg bennem azt a véleményyt, hogy egy iskolát a saját szellemisége, a tartós értékek

megőrzésének és továbbadásának képessége, tanárainak elkötelezett és odaadó munkája, diákjainak szorgalma és lendülete tesz azzá, ami. Ezt bizonyítja a volt diákok ragaszkodása és támogatása, akár a szakmai képzés, tanulmányutak szervezése, akár a Baráti Kör céljainak elősegítése révén. Nekem az volt a határozott benyomásom, hogy a korábbi értékek tovább élnek, ahogy osztályfőnökünk emlékét is őrzi a Jereb Ottó-tanterem. Az iskola jövőjére nézve ez bizakodásra ad okot, ahogy abban is bízom, hogy a jelenlegi – néhol bizony áldatlan – körülmények javulni fognak. Megérdemlik!

Az 50 éves érettségi találkozéhoz kapcsolódott Jereb tanár úr kopjafájá-

nak avatása a Hidegvíz-völgyben, amelyre igazi őszi körülmények között került sor. Erről a kopjafa megálmodója és alkotója, *dr. Vig Péter* külön cikkben emlékezett (*ld. előző lapszámunkat – a szerk.*). Az avatáson sok egykori diák és a jelenlegi tanári kar mellett a családot a tanár úr gyermekei közül Katalin és Tamás, illetve néhány unokája képviselte.

A találkozó harmadik fontos eseménye az iskola tanévnyitó-ünnepsége volt a kollégiumi díszteremben. A bensőséges hangulatú eseményen Hoczek László igazgató elsősorban a most kezdő évfolyamnak nyújtott kapaszkodót, majd átadta a megjelent öregdiákoknak a jubileumi okleveleket. Ennek rubin fokozatát a 70 éve végzett *Stoflitz Ferenc*, vas fokozatát a 65 éve végzettek közül 18 fő, gyémánt fokozatát a 60 éve végzett 4 (!) osztályból 35 személy, míg arany fokozatát az 50 éve érettségizett 2 osztályból 47 fő kapta meg.

A jubilánsok nevében az 50 éve végzett diák és az iskola hajdani tanára, *dr. Vig Péter* mondott személyes hangú köszönetet és buzdította a mai diákokat. A gyémánt oklevelesek közül *Bődiné Kovács Ilona*, illetve a tiszteletbeli vas okleveles *Radnóti István* köszönte meg az iskola gesztusát és adott át igazgatójának a diákevekkel kapcsolatos tárgyi emlékeket.

Bogdán József öregdiák

Fotók: Roth Gyula SZKI

Dr. Kozma Ferenc (1935–2017)

2017. július 28-án előzetes kívánságának megfelelően szűk családi körben, szülőhelyének, Büknek temetőjében özvegye, lánya, rokon-sága, néhány barát vettek végső búcsút

dr. Kozma (Lődör) Ferentől.

Kozma Feri egyik meghatározó egyénisége volt az 1958-ban Sopronban végzett évfolyamnak és a gyakorlatba kikerülve a somogyi erdőgazdálkodásnak is. Mindig vállalta büki kötődését. Gyakran tért vissza ide Kaposvárról is.

Ebből, az akkor még inkább falusi környezetből a csepregi polgári iskolán át került a soproni Erdészeti Technikumba. Itt alakult ki igen szoros, életen át tartó barátsága osztálytársaival, közülük is legerősebben Monostori (Maczka) Jánossal. Tanulmányaink alatt először a kollégiumban, majd a lövéreki kamaráikban együtt töltötték az átlagostól eltérő „víg diákéletüket”.

Az első évtől diák hagyományaink lelkes követője, őrzője volt. A kizárások után 1955-ös, frontáttörést jelentő valétabál, későbbi szakestélyeink, balekfogadások szervezésében, munkáiban mindig részt vett.

Természetesen az 1957-es, 1951 utáni első legális, évfolyamunk által szervezett balekkeresztelőnkön is ott volt. Ágfalvi Imre és Hreblay László vállalták keresztzsűlöségét. Negyedéves korunkban a tragikus történelmi események hatására évfolyamunk kettészakadt. Feri mindig vállalta és ápolta kanadai társainkkal a kapcsolatainkat. Hátározott egyénisége miatt 1956. november 4. után a fokozatos megerősödő hatalom képviselőivel számos konfliktusba került. Egy ilyen alkalommal 1958 elején több társával együtt kizárásuk folyamata is elindult. Tanáraink, köztük Roxer Egon diplomátikus kiállításának köszönhetően enyhe ítélettel zárult le fegyelmi ügyük.

Kozma-Lődör Ferencnek nagyszerű adottsága volt a baráti kapcsolatok megteremtése, erősítése. Betegsége miatt az utóbbi években már ritkán találkozhattunk személyesen, de telefonon, levélben mindig jelezte, hogy gondolatban velünk lesz. 2016-os találkozóinkra írt „búcsúleveléből” kitűnik fia elvesztése kapcsán érzett fájdalma, az életútja végéhez közeledés gondolata. Kérte, rá is gondolva énekeljük el majd a *Fiúk, ha megremeg kezemben...* selmeci dalunkat.

Végzése után a Kaposvári Állami Erdőfelügyelőséghez került, ahol üzemtervezőként helyezkedett el. Az 1960-as évek elején az 1961. évi VII. tv. (erdőtörvény), illetőleg az 1961. évi IV. tv. („földvédelmi tv.”) szerinti, illetőleg az 1967. évi IV. tv.-

nek az állami arányrészekkel kapcsolatos munkáit végezték. 1968-ban létrejött az 5. sz. Állami Erdőrendezőség, és ennek Üzemtervezési Kirendeltségén dolgozott tovább. Ebben az időben a terepmunka hétfőtől péntekig vidéki erdészeti vagy magán szállásokkal együtt járó „hetelést” jelentett.

Különösen szerette a dél-somogyi vidéket (Barcs, Rigóc, Vízvár), a kaszói erdőket. Mindig emlegette a „zimonai” halastavaknál, valamint az Aranyos pusztán lévő terepi szállásait. Szeretettel emlékezett vissza üzemtervező idős kollégákra, akik még hetvenéves koruk után is az erdőt járták, és a „deklasszált”, segédmunkásként, figuránsként túlkorosan dolgozó „gróf” úrra. Baráti társaságban tréfásan „Somogy oroszlánjaként” mutatkozott be.

Később az 1979-ben alakult Erdőfelügyelőségnek igazgatóhelyettes lett. Kiemelt figyelmet fordított a különféle fásítási, erdősítési pályázatokra. Ezekben az években az OEE Kaposvári Helyi csoportjának elnöke is volt.

1982 őszétől a nyugdíjba vonult Nagy István erdőmérnöktől átvette az 1979-ben létrehozott MÉM Erdőrendezési Szolgálat Kaposvári Üzemtervezési Iroda vezetését. Szervezeti átalakulás miatt az 1997-ben Állami Erdészeti Szolgálat Kaposvári Igazgatóság erdőtervezési igazgatóhelyettese lett 1998-as nyugdíjba vonulásáig.

Az iroda átlagos létszáma 15–17 fő, ebből üzemtervező 10 fő körül alakult. Az éves üzemtervezési feladatuk átlagosan mintegy 15 000 hektár volt. Munkatársai közvetlen, szociálisan érzékeny vezetőként emlékeznek rá.

Az erdészeti gazdaságtani kutatások során rendszeresen találkoztunk. Az 1980-as évek második felében keresett meg doktori dolgozatának ügyében. Témaként akkor

szakmánk egyik vitatott, ma is aktuális kérdését választotta: a rövid és hosszú távú érdekek összhangján alapuló erdővagyongazdálkodást. A Gazdaságtani Osztály szakirodalmára is alapozva 1987-ben sikerrel védte meg színvonalas egyetemi doktori dolgozatát.

Az 1985-től 1995-ig tartó időszakban két kollégájával megalakította az erdészeti és zöldfelületek tervezésével foglalkozó ZÖLDTÁJ Zöldövezet, Erdő- és Fásítástervező vállalkozást. Évfolyamtársaival, Bakonyi Istvánnal több nagy tervezés, felmérés színvonalas megoldását végezték el: Kaszói hótörött foltok felvétele mintegy 700 ha nagyságrendben, temetők komplett fásításának, parkosításának programterve (Kaposvár, Siófok-Kiliti Új köztemető), Kaszói belterület komplett felmérése, Csurgói Szakmunkásképző és Szakközépiskola területrendezési és parkosítási terveinek elkészítése, valamint több száz hektár erdészeti termőhelyfeltárás és erdőtelepítési terv. Hatósági ügyekben kijelölt erdészeti szakértőként 1992-től dolgozott.

1998-tól szakirányítóként több erdőgazdálkodónál tevékenykedett. Leghosszabb ideig kedvelt feladatát, mintegy 270 ha-on a volt Vízvári Mgtsz és jogutódja érdeinek kezelését végezte.

A Szentbalázs melletti szőlőhegyen, kedvelt tanyáján sok időt töltött. Kis pincét, présházat épített, s ha tehette, több napra is kivonult a „hegyre”. Jó, baráti kapcsolatban volt a szomszéd gazdákkal. Nagyon szerette a régi somogyi tájat felidéző környezetet és a baráti közösséget. A halál is itt ragadta el 2017. július 19-én.

Kedves évfolyamtársunk, nagyszerű kollégánk és barátunk emlékét kegyelettel őrizzük.

Dr. Illyés Benjamin, Major Attila

Köd előtttem, köd utánam...

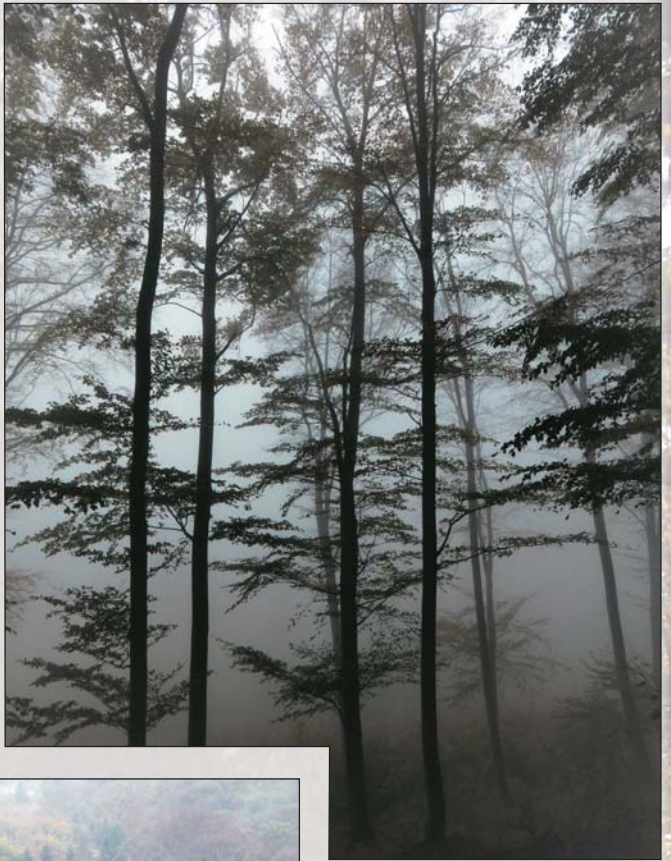
„A ködnek anyja a völgy, apja a hegy, sírásója a szél és siratója a napsugár. A külföldi ködöt nem ismerem. Ott talán a hegyeken is megterem, de nálunk jobbra a völgyek teknőjében születik – néha már nyáron – és csak akkor megy apjához látogatóba, ha nagyra nőtt. De ekkor már rendesen november van.”

Időnként talán megengedhetem magamnak azt a szerzői-szerkesztői különbséget, hogy a tárgyilagosságra törekvő erdőméli tájérték bemutatások, földtani, történeti, néprajzi, helytörténeti leírások sorába az emberközelség arcát is becsempésszem, egy-egy erdőesztétikai élmény meg- és felidézésével.

Tettem ezt korábban is az erdei csend fontosságára vagy a tél kisebb-nagyobb formai varázsaira hívva fel a kedves Olvasó figyelmét, hiszen az adatok, számok, feladatok, célok misztikáján túl, van másfajta, kevésbé kézzel fogható, nevesíthető dimenzió is erdeink mélyén, a hektáronkénti fatömeg vagy a természetességi kategória besorolások hazáinak értelmezési tartományán kívül esve.

Most november van, a színes lombtakaró lassan avartakaróvá változik, közeleg a Karácsony, ideje van, ideje lenne(?) a békés szemlélődésnek, az elgondolkodásnak, a meglassúdásnak, az Ünnepe előtti feltöltekedésnek. Van-e alkalmasabb természetes környezet erre a ködbe burkolózó erdőnél, legyen az a síkvidéken, vagy a hegyekben?! Fekete István bevezetőbe idézett sorai is bizonyíték erre.

Kevesen szeretjük a ködöt. Szürke, hideg, rideg, unalmas hangzanak el többnyire város-lakó és a város szürke, rideg, hideg és unalmas falai közül ritkán kiszabaduló embertársaink sommás véleményei. Pedig kevés valós élményük van és lehet az igazi ködről, a ködben rejtőző csodákról, a fák törzsén végigfolyó ködcsep-

pek halk surranó, neszező hangjairól és a ködben megélhető egyedi magány fenségességéről. És arról, hogy a szürke, felszínközeli vízgőz kicsapódás, mint egy nemes palást miként emeli ki az őszi erdők finom pasztelszíneit. Erdész embereknek ezeket talán nem is kell különösebben körülírni.

De ne én beszéljek tovább a ködről, idézzük meg ismét az erdőjárás irodalmi nagymesterét, hiszen amit és ahogyan ír, abban minden benne van.

„Szeretem a ködöt, amely eltakar és egyedül lehetek benne. Szeretem a ködöt, mert csend van benne, mint egy idegen országban, melynek lakója a magány, királya pedig az Álom. Szeretem a ködöt, mert túl rajta zsongó jólét, meleg kályha, ölelésre tárt karok és mesék vannak, melyek talán valóra válnak. Szeretem a ködöt, mert eltakarja a múltat, a jövőt és a jelen is olyan homályos benne, hogy talán nem is igaz.”

Szöveg: Nagy László

Kép: Bodó Mónika, Nagy László

Idézetek: Fekete István: Köd

Öreg utakon novellagyűjtemény

Lezajlottak az agrárgazdasági kamarai választások

Elérhetőek a választási eredmények

Az utóbbi három év legjelentősebb időközi választási győzelmének nevezte dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter a november 3-i Nemzeti Agrárgazdasági Kamara országos küldöttválasztásának eredményét. A tárcavezető parlamenti felszólalásában gratulált a gazdáknak és a MAGOSZ szervezetnek a meggyőző eredményhez. A földművelésügyi miniszter Jakab István felszólalására reagálva emlékeztetett arra, hogy a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége mind a 19 megyében meggyőző fölényrel győzött. A MAGOSZ a 47 394 leadott szavazat 88,36 százalékát szerezte meg.

Forrás: **FM Sajtóiroda, NAK**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/ag-rakamara_valasztas_2017

♦♦♦

Letölthető az erdőtörvény VHR tervezete

A körzeti erdőtervezéstől a művelési lapig Az erdőtörvény 2017. szeptember 1-jén hatályba lépett módosítása miatt több kapcsolódó jogszabályt is módosítanak. A kormány.hu oldalon véleményezésre kiadott jogszabálytervezetek között letölthető a „saláta” jogszabály – hívta fel a figyelmet a dokumentumra a MERD Magánerdőkért Egyesület. A tervezet tartalmazza a körzeti erdőtervezés, be-

jelentések és hatósági nyilvántartások szabályainak, a faanyag-kereskedelmi lánc felügyeletével kapcsolatos eljárásoknak, az erdőgazdálkodási és erdővédelmi bírságok szabályainak, az eljárási díjrendelet, a szállítójegyre és a művelési lapra vonatkozó rendelet és a végrehajtási rendeletnek a módosításait.

Forrás: **MERD Egyesület, Erdő-Mező Online**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/vhr_erdotorveny_tervezet

♦♦♦

A szenátus megválasztotta a Soproni Egyetem rektorjelöltjét, prof. dr. Náhlik Andrászt

A köztársasági elnök dönt az emberi erőforrás miniszter javaslatára

A Soproni Egyetem szenátusa prof. dr. Náhlik András személyében megválasztotta rektorjelöltjét. A határozatról értesítik a minisztériumot, a kinevezés a köztársasági elnök jogköre. A jelenlegi rektornak, prof. dr. Faragó Sándornak idén december 31-én telik le közel 16 éves múltra visszatekintő megbízatása, ezért van szükség új rektor választására. Ketten nyújtották be pályázatukat a rektori tisztségre: prof. dr. Náhlik András, aki jelenleg is az egyetem általános rektorhelyettese, valamint prof. dr. Németh Róbert, aki az intézmény megbízott tudományos és külügyi rektorhelyettese. A szenátus tizenegy-hét arányban, titkos szava-

zással Náhlik András jelölése mellett döntött – nyilatkozta a zárt ülést követően prof. dr. Faragó Sándor. A pályázati kiírás szerint az új rektor 2018. január elsejével veszi át a tisztséget.

Forrás: **kisalfold.hu**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/szenatus_egyetem_rektorjelolt_nahlik

♦♦♦

Újabb törvénymódosításokat kezdeményez a NAK az agrárium versenyképességéért

A folyamatban lévő körzeti erdőtervezés és a módosított erdőtörvény rendelkezései

Az agrárium helyzetének javítása érdekében több törvény módosítását kezdeményezte Györffy Balázs, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara elnöke. Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény módosítása az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvénnyel való összhang megteremtése mellett egyértelművé teszi, hogy az erdőtörvény módosított rendelkezéseit a folyamatban levő körzeti erdőtervezésekre is alkalmazni kell. Így egyértelművé válik, hogy az erdőgazdálkodási tevékenység folytatását könnyítő korábban elfogadott új törvényi rendelkezések alkalmazásának nem akadályai az azokkal ellentétes rendelkezéseket tartalmazó körzeti erdőtervek. A javaslat azt is rögzíti, hogy a körzeti erdőterveket az új törvényi rendelkezésekkel folyamatosan összhangba kell hozni.

Forrás: **NAK**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/nak_torvenymodositas_agar_erdo

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a **www.oee.hu** oldalon olvasható, évente egy alkalommal az *Erdészeti Lapok* is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szól, sorszámmal és vonalkóddal van ellátva, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2017-re szóló érvényesítő matrikát azok a tagok kapják meg az *Erdészeti Lapokon* keresztül, akik eleget tettek az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüknek.

A kedvezményrendszerről és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a Helyi csoport-titkároknál.

Partnereink:

Bírják a strapát

Tudjuk, hogy erősek. Tudjuk, hogy csendesek. De más tudni, és egészen más testközelből megtapasztalni, milyen érzés, amikor minden átmenet nélkül, azonnal rendelkezésre áll az ellentmondást nem tűrő teljesítmény. Mindkét típust gyorsláncfeszítés, könnyű kezelhetőség, QuickStop Super láncfék és kiváló vágásteljesítmény jellemzi, a STIHL MSA 140 C-BQ ráadásul 25%-kal nagyobb teljesítmény leadására képes. Az erősebb lítium-ion akkuval ez a gyakorlatban csaknem 180 vágást és jó néhány munkaórát jelent.

Az árak **2017. december 31-ig** vagy a készlet erejéig érvényesek!

**STIHL MSA 120 C-BQ
akkumulátoros fűrés**

AK 20 akkumulátorral
és AL 101 töltővel szettben

99 900 Ft

**STIHL MSA 140 C-BQ
akkumulátoros fűrés**

AK 30 akkumulátorral
és AL 101 töltővel szettben

124 900 Ft

ANDREAS STIHL KFT.

2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.

Telefon: (+36-23) 418-054

További akciós termékek: stihlnemzedek.hu

Általános információk: stihl.hu

STIHL®